

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

İSTİHDAMA YÖNELİK SODES PROJELERİNE
İLİŞKİN İNCELEME: KİLİS ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülperi KARAKUŞ

Danışman: Doç. Dr. Taner AKÇACI

KİLİS
AĞUSTOS 2016

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

İSTİHDAMA YÖNELİK SODES PROJELERİNE
İLİŞKİN İNCELEME: KİLİS ÖRNEĞİ

Gülperi KARAKUŞ

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Doç. Dr. Taner AKÇACI

.....

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZÇALICI

.....

Yrd. Doç. Dr. Yavuz AKÇI

.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

SBE Müdürü

Doç. Dr. Metin AKİS

T. C.
KILIS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu ve bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.(22.08.2016)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Gülperi KARAKUŞ

İmzası

ÖZET
İSTİHDAMA YÖNELİK SODES PROJELERİNE İLİŞKİN

İNCELEME: KİLİS ÖRNEĞİ

KARAKUŞ Gülperi

Yüksek Lisans Tezi, İşletme Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç Dr. Taner AKÇACI

Ağustos 2016, 126 sayfa

İşsizlik problemi Dünyada ve Türkiye’de giderek büyüyen bir sorun haline gelmiştir. Türkiye’nin uyguladığı genel ekonomi politikaları içerisinde, istihdam ve işsizlik sorununun çözümlenmesinde daha dikkatli ve etraflıca politikaların üretilmesi ve uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu tez teorik ve uygulama olmak üzere iki ana kısımdan oluşmaktadır. Teorik kısım 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde istihdam ve işsizlikle ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. İkinci bölümde Türkiye’de istihdam ve işsizliğin genel durumuna bakılmıştır ve SODES ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Tezin ikinci kısmı, Kilis ilinde yapılan SODES projelerinin istihdam üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir uygulamalı çalışmadır.

Anahtar kelimeler: İstihdam, İşsizlik, Proje

ABSTRACT**A RESEARCH ON SODES EMPLOYMENT PROJECTS: KİLİS EXAMPLE**

KARAKUŞ Gülperi

Master's Thesis: Department of Business Management

Asst.Prof. Dr. Taner AKÇACI

August 2016,126 pages

Unemployment has become an increasing problem in Turkey and all over the world. With the general economic policies implemented by Turkey, the new requirement of more elaborate and meticulous policies for the solution of unemployment and deploy problems has come out.

This thesis consists of two main parts, including theory and practice. Theoretical part consists of 2 chapters. In the first chapter it has been given an explanation about employment and unemployment. In the second chapter, the general condition of deploy and unemployment in Turkey has been analysed and general information about SODES has been given. The second part of the thesis, is a practical study on determining the influence of SODES projects, applied in Kilis province, on employment.

Key words: Employment, Unemployment or deploy, Project

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	x
GRAFİKLER DİZİNİ	xv
ÖNSÖZ	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTİHDAM VE İŞSİZLİK	3
1.1.İŞSİZLİK.....	3
1.2. İŞSİZLİĞİN TÜRLERİ.....	5
1.2.1. İradi İşsizlik.....	6
1.2.2. Gayri İradi İşsizlik.....	6
1.2.3. Teknolojik İşsizlik.....	7
1.2.4. Mevsimlik İşsizlik.....	9
1.2.5. Friksiyonel İşsizlik.....	10
1.2.6. Konjoktürel İşsizlik.....	11
1.3.İŞSİZLİĞİN ÖLÇÜLMESİ.....	11
1.4.İSTİHDAM	13
1.5.İSTİHDAM POLİTİKALARI.....	15
1.5.1. Arz Yanlı Politikalar	15
1.5.2. Talep Yanlı Politikalar	16
1.5.3. Pasif İstihdam politikaları	17
1.5.4. Aktif İstihdam Politikaları.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE İSTİHDAM VE İŞSİZLİK	21
2.1. TÜRKİYE’DE İŞSİZLİĞİN GENEL DURUMU	21
2.2. TÜRKİYE’DE İSTİHDAMIN GENEL DURUMU	32
2.3. TÜRKİYE’DE İSTİHDAM VE İŞSİZLİĞE YÖNELİK POLİTİKALAR	34
2.3.1.Kendi İşini Kuranlara Yardım Programı	35
2.3.2.Mesleki Eğitim Kurumları	37
2.3.3.Toplum Yararına Çalışma Programları	38
2.3.4. Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları	39
2.3.5. Doğrudan Kamu İstihdamı	41
2.3.6. Kamunun Eşleştirme ve Danışmanlık Hizmetleri	41
2.4.TÜRKİYE’DE İŞSİZLİKLE MÜCADELE	42
2.5.SOSYAL DESTEK KAVRAMI.....	45
2.5.1.SODES’İN TANIMI VE KAPSAMI	45
2.5.2.SODES’İN BİLEŞENLERİ	46
2.5.3.SODES’İN AMAÇLARI	47
2.5.4.SODES BAŞVURU SÜRECİ	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİLİS İLİNDE YAPILAN SODES PROJELERİNİN İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR UYGULAMA

3.1.ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	51
3.2.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI	51
3.3.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI.....	52
3.4.ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE KISITLARI	52
3.5.ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	53
3.6.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	55

3.6.1. Evren ve Örneklem Seçimi	55
3.6.2. Veri Toplama Yöntemi.....	56
3.6.3. Verilerin Analizi.....	56
3.7.ARAŞTIRMANIN BULGULARI	57
3.7.1. Güvenilirlik Analizi Bulguları	57
3.7.2. Demografik Bulgular.....	57
3.7.3. <i>Ki_Kare</i> (x^2) Test Analiz Sonuçları	63
3.7.3.1.SODES kurslarına katılan tüm katılımcıların görüşlerine yönelik katılım düzeyi.....	63
3.7.3.2.SODES kursları sonucunda herhangi bir işte çalışanların görüşlerine yönelik katılım düzeyi.....	72
3.7.3.3.SODES kursları sonucunda iş bulamayanların görüşlerine yönelik katılım düzeyleri.....	77
3.7.3.4. Yaş gruplarına göre katılım düzeyinin ölçümü.	80
3.7.3.5. Cinsiyete göre katılım düzeyinin ölçümü.....	82
3.7.3.6. Medeni duruma göre katılım düzeyinin ölçümü	84
3.7.3.7. Gelir düzeyine göre katılım düzeyinin ölçümü	86
3.7.3.8. Eğitimlerin konuları gerçek iş hayatına uygun hazırlanmıştır görüşüne göre katılım düzeyi	92
3.7.3.9. Eğitimlerin konu içerikleri yeterli derecede sunulmaktadır görüşüne göre katılım düzeyi	93
3.7.3.10. Eğitim konular hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip kişilerce verilmektedir görüşüne göre katılım düzeyi	97
3.7.3.11. Eğitimler açık ve anlaşılır bir şekilde verilmektedir görüşüne göre katılım düzeyi	98
3.7.3.12. Eğitimler kişisel gelişimime katkı sağladı görüşüne göre katılım düzeyi.....	99
3.7.3.13. Almış olduğum eğitim kendime olan güvenimi arttırdı görüşüne göre katılım düzeyi	105

3.7.3.14. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katıldım g6r6şüne g6re katılım d6zeyi.....	106
3.7.3.15. Açılan kurslardan aldđđım eğitim ile birlikte daha bilgili ve becerili oldum g6r6şüne g6re katılım d6zeyi.....	111
3.7.3.16. SODES projelerinde verilen kurs 6cretleri yeterlidir g6r6şüne g6re katılım d6zeyi	113
3.7.3.17. Açılacak diğer SODES kurslarına katılmayı d6ř6n6r6m g6r6şüne g6re katılım d6zeyi	114
3.7.3.18. Verilen eğitim ile birlikte kendimi daha iyi ifade etmeye başladım g6r6şüne g6re katılım d6zeyi.....	116
SONUÇ VE 6NERİLER.....	117
KAYNAKÇA	120
EK. Anket Formu 6rneği.....	124
6Z GEÇMİş.....	126

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Türkiye'nin 2010-2016 yılları işsizlik verileri.....	24
Tablo 2. Türkiye ve Kilis ilindeki SODES Proje Sayıları ve Bütçeleri	52
Tablo 3. İstihdama Yönelik SODES Projelerine İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçları	57
Tablo 4. Örneklemin Cinsiyet Dağılımı	57
Tablo 5. Örneklemin Medeni Durum Dağılımı.....	58
Tablo 6. Örneklemin Eğitim Durumu Dağılımı	59
Tablo 7. Örneklemin Yaş Aralığı	60
Tablo 8. Örneklemin Gelir Durumuna Göre Dağılımı	61
Tablo 9. Örneklemin Sosyal Güvence Durumu	62
Tablo 10. Katılımcıların “SODES Kursunda Verilen Eğitimlerin Tanıtımının Yeterli Derecede Yapıldığını Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	63
Tablo 11. Katılımcıların “SODES Kursunda Verilen Eğitimlerin Konuları Gerçek İş Hayatına Uygun Hazırlanmıştır” Görüşüne Katılım Düzeyleri	64
Tablo 12. Katılımcıların “Eğitimlerin Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır” Görüşüne Katılım Düzeyleri	64
Tablo 13. Katılımcıların “SODES Kursunda Verilen Eğitim, Konular Hakkında Yeterli Bilgi Ve Donanıma Sahip Kişilerce Verilmektedir” Görüşüne Katılım Düzeyleri	65
Tablo 14. Katılımcıların “Eğitimler Açık Ve Anlaşılır Bir Şekilde Verilmektedir” Görüşüne Katılım Düzeyleri	65
Tablo 15. Katılımcıların “Verilen Eğitimin Süresi Yeterlidir” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	66
Tablo 16. Katılımcıların “Eğitimlerin Kişisel Gelişimime Katkı Sağladığını Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	66
Tablo 17. Katılımcıların “Almış Olduğum Eğitimin Kendime Olan Güvenimi Arttırdığını Düşünüyorum” ’görüşüne Katılım Düzeyleri	67
Tablo 18. Katılımcıların “Eğitimlere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım” Görüşüne Katılım Düzeyleri	67
Tablo 19. Katılımcıların “Eğitimlere Sosyal Çevre Edinmek İçin Katıldım” Görüşüne Katılım Düzeyleri	68
Tablo 20. Katılımcıların ‘ Açılan Kurslardan Aldığım Eğitim İle Birlikte Daha Bilgili Ve Becerili Oldum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	68
Tablo 21. Katılımcıların “Verilen Eğitim İle Birlikte Kendimi Daha İyi İfade Etmeye Başladım” Görüşüne Katılım Düzeyleri	69
Tablo 22. Katılımcıların “Eğitimin Verildiği Yer Uygundur” Görüşüne Katılım Düzeyleri	69

Tablo 23. Katılımcıların “İstihdama Yönelik SODES Projelerinin Amacına Uygun Bir Şekilde Yapıldığına İnanıyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	69
Tablo 24. Katılımcıların “Yapılan SODES Projelerinin Ülkenin Kalkınmasına Katkı Sağladığını Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	70
Tablo 25. Katılımcıların “SODES Projelerinde Verilen Kurs Ücretleri Yeterlidir” Görüşüne Katılım Düzeyleri	70
Tablo 26. Katılımcıların “ SODES Projeleri Yoksullukla Mücadelede Etkin Bir Araçtır” Görüşüne Katılım Düzeyleri	71
Tablo 27. Katılımcıların “Açılacak Diğer SODES Kurslarına Katılmayı Düşünürüm” Görüşüne Katılım Düzeyleri	71
Tablo 28. Katılımcıların “ Açılacak SODES Kurslarını Çevremdeki Kişilere Öneririm” Görüşüne Katılım Düzeyleri	71
Tablo 29. Katılımcıların “ SODES Projelerinin Kimin Tarafından Koordine Edildiğini Bilmiyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	72
Tablo 30. Katılımcıların “Aldığım Eğitim İş Hayatını Tanımama Yardımcı Oldu” Görüşüne Katılım Düzeyleri	72
Tablo 31. Katılımcıların “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	73
Tablo 32. Katılımcıların “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri	73
Tablo 33. Katılımcıların “Bu Eğitim Kendi Amaçlarımı İşyerimin Amaçlarıyla Özdeşleştirmeme Fayda Sağladı” Görüşüne Katılım Düzeyleri	74
Tablo 34. Katılımcıların “Çalıştığım Yerden Aldığım Ücreti Yeterli Seviyede Görüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	74
Tablo 35. Katılımcıların “Yaptığım İşten Zevk Alıyorum Ve İşimi Seviyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	75
Tablo 36. Katılımcıların “Eğitim Aldığım Alanda Kendimi Geliştirmeyi Umuyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	75
Tablo 37. Katılımcıların “İşimi Uzun Süre Sürdürmeyi Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	76
Tablo 38. Katılımcıların “Çalıştığımdayan Beri Kendimi Mutlu Hissediyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	76
Tablo 39. Katılımcıların “Çalıştığımdayan Beri Aile İçi Çatışmalar Azaldı” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	76
Tablo 40. Katılımcıların “Çalıştığımdayan Beri Sosyal Çevrem Gelişti” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	77
Tablo 41. Katılımcıların “Çalıştığım İş Aldığım Eğitimin Bir Devamı Niteliğindedir” Görüşüne Katılım Düzeyleri	77
Tablo 42. Katılımcıların “Kursa İş Bulmak İçin Katılmadım” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	77
Tablo 43. Katılımcıların “Çalışmak İstemiş Olmama Rağmen Ailem Çalışmama İzin Vermedi” Görüşüne Katılım Düzeyleri	78

Tablo 44. Katılımcıların “Eğitim Seviyem İş Bulmama Engel Oluyor” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	78
Tablo 45. Katılımcıların “Kursa Çalışmak İçin Değil Gelişimim İçin Katıldım” Görüşüne Katılım Düzeyleri	79
Tablo 46. Katılımcıların “Kursa Çalışmak İçin Değil Kurs Ücreti Almak İçin Gittim” Görüşüne Katılım Düzeyleri	79
Tablo 47. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Yaş Gruplarına Göre “SODES Projeleri Kapsamında Yapılan Bu Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı” Görüşüne Katılım Düzeyi	80
Tablo 48. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Yaş Gruplarına Göre “Kursa Çalışmak İçin Değil Kurs Ücreti Almak İçin Gittim” Görüşüne Katılım Düzeyi	81
Tablo 49. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre “Eğitimlerin Tanıtımının Yeterli Derecede Yapılıyor” Görüşüne Katılım Düzeyi	82
Tablo 50. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre “Eğitimlerde İşlenen Konularının Gerçek İş Hayatına Uygun Hazırlanmıştır” Görüşüne Katılım Düzeyi	82
Tablo 51. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre “Eğitime İş Bulma Kaygısıyla Katıldım” Görüşüne Katılım Düzeyi	83
Tablo 52. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre “Aldığım Eğitim İş Hayatını Tanımama Yardımcı Oldu” Görüşüne Katılım Düzeyi	83
Tablo 53. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Medeni Durumlarına Göre “Eğitim Aldığım Alanda Kendimi Geliştirmeyi Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyi	84
Tablo 54. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Medeni Durumlarına Göre “İşimi Uzun Süre Sürdürmeyi Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyi	85
Tablo 55. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “SODES Projeleri Yoksullukla Mücadelede Etkin Bir Araçtır” Görüşüne Katılım Düzeyi....	86
Tablo 56. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “Açılacak Diğer SODES Kurslarına Katılmayı Düşünürüm” Görüşüne Katılım Düzeyi	87
Tablo 57. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyi.....	88
Tablo 58. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “Kurstaki Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyi ...	89
Tablo 59. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “Çalıştığım Yerden Aldığım Ücreti Yeterli Seviyede Görüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyi ..	90
Tablo 60. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “Çalıştığım İş Aldığım Eğitimin Bir Devamı Niteliğindedir” Görüşüne Katılım Düzeyi	91
Tablo 61. Eğitimlerin Konularının Gerçek İş Hayatına Uygun Hazırlanmasına Göre “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri	92

Tablo 62. Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır Görüşüne Göre “Eğitim’de Edindiğim Bilgileri İş Hayatında uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	93
Tablo 63. Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır Görüşüne Göre “Eğitim Aldığım Alanda Kendimi Geliştirmeyi Umuyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	94
Tablo 64. Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır Görüşüne Göre “Çalıştığım İş Aldığım Eğitimin Bir Devamı Niteliğindedir” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	95
Tablo 65. Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır Görüşüne Göre “Aldığım Eğitim İş Hayatını Tanımama Yardımcı Oldu” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	96
Tablo 66. Eğitim Konular Hakkında Yeterli Bilgi Ve Donanıma Sahip Kişilerce Verilmektedir Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	97
Tablo 67. Eğitimler Açık Ve Anlaşılır Bir Şekilde Verilmektedir “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri	98
Tablo 68. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Aldığım Eğitim İş Hayatını Tanımama Yardımcı Oldu” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	99
Tablo 69. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	100
Tablo 70. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri	101
Tablo 71. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Eğitim Aldığım Alanda Kendimi Geliştirmeyi Umuyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	102
Tablo 72. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Çalıştığım İş Aldığım Eğitimin Bir Devamı Niteliğindedir” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	103
Tablo 73. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Kursa Çalışmak İçin Değil Gelişimim İçin Katıldım” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	104
Tablo 74. Almış Olduğum Eğitim Kendime Olan Güvenimi Arttırdı Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	105
Tablo 75. Eğitimlere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	106
Tablo 76. Eğitimlere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım Görüşüne Göre “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri	107

Tablo 77 Eğitimlere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım Görüşüne Göre “Yaptığım İşten Zevk Alıyorum Ve İşimi Seviyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	108
Tablo 78. Eğitimlere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım Görüşüne Göre “İşimi Uzun Süre Sürdürmeyi Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	109
Tablo 79. Eğitimlere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım Görüşüne Göre “Çalıştığımın Beri Aile İçi Çatışmalar Azaldı” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	110
Tablo 80. Açılan Kurslardan Aldığım Eğitim İle Birlikte Daha Bilgili Ve Becerili Oldum Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri	111
Tablo 81. Açılan Kurslardan Aldığım Eğitim İle Birlikte Daha Bilgili Ve Becerili Oldum Görüşüne Göre “Bu kursta edindiğim bilgiler sayesinde iş bulmam kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri	112
Tablo 82. SODES Projelerinde Verilen Kurs Ücretleri Yeterlidir Görüşüne Göre “Kursa İş Bulmak İçin Katılmadım” Görüşüne Katılım Düzeyleri	113
Tablo 83. Açılacak Diğer SODES Kurslarına Katılmayı Düşünürüm Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	114
Tablo 84. Açılacak SODES Kurslarını Çevremdeki Kişilere Öneririm Görüşüne Göre “Çalıştığımın Beri Kendimi Mutlu Hissediyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	115
Tablo 85. Verilen Eğitim İle Birlikte Kendimi Daha İyi İfade Etmeye Başladım Görüşüne Göre “Çalıştığımın Beri Aile İçi Çatışmalar Azaldı” Görüşüne Katılım Düzeyleri.....	116

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Türkiye'nin 2010-2015 yıllık bazda işsizlik verileri	24
Grafik 2. Türkiye'nin 2010 yılı işsizlik verileri	25
Grafik 3. Türkiye'nin 2011 işsizlik verileri	26
Grafik 4. Türkiye'nin 2012 işsizlik verileri	27
Grafik 5. Türkiye'nin 2013 işsizlik verileri	28
Grafik 6. Türkiye'nin 2014 işsizlik verileri	29
Grafik 7. Türkiye'nin 2015 işsizlik verileri	30
Grafik 8. Ankete Katılanların Cinsiyet Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği	58
Grafik 9. Ankete Katılanların Medeni Durumlarının Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği	59
Grafik 10. Ankete Katılanların Öğrenim Durumlarını Gösteren Pasta Grafiği	60
Grafik 11. Ankete Katılanların Yaş Aralığının Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği	61
Grafik 12. Ankete Katılanların Aylık Gelir Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği	62
Grafik 13. Ankete Katılanların Sosyal Güvence Durumlarını Gösteren Pasta Grafiği	63

ÖNSÖZ

İşgücü piyasalarının önemli göstergelerinden biri olan istihdam, dar anlamda, emek faktörünün üretim sürecine dâhil edilmesi iken geniş anlamda, tüm üretim faktörlerinin üretim sürecine katılması anlamına gelmektedir. Çalışanlar açısından, herhangi bir işte ücret, maaş vb. karşılığı işgücünün o işverenin işine tahsis edilmesi, işverenler açısından ise bir bedel karşılığı çalışana çalışma imkânı sağlanması istihdam olgusuna işaret etmektedir. Kısaca, istihdam ve işsizlik, aynı gerçeğin iki fakat birbirini tamamlayan ayrılmaz parçalarıdır. Hangisi ele alınırsa alınsın, diğerinden bahsedilmeden istihdam politikalarının incelenmesi ve sonuçlandırılması mümkün değildir. İstihdam, uygulanan politikalar sonucu ulaşılmak istenen hedefi, işsizlik ise kaçınılmak istenen tarafı oluşturmaktadır.

Çalışmamızda Kilis ilinde istihdama yönelik SODES projelerinin etkinliğinin incelenmesi yapılmıştır. Bu amaçla hazırlanan anket 219 denek üzerinde uygulanmıştır.

Bu tez çalışmasının meydana gelmesinde değerli görüşleriyle katkıda bulunan ve tez danışmanlığımı üstlenerek, gerek konu seçimi, gerekse çalışmaların yürütülmesi ve değerlendirilmesi sırasında ilgi ve yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Taner AKÇACI' YA, Spss programında yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZÇALICI'ya ve tez çalışmamın her aşamasında yanımda olan eşim Adem KARAKUŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Gülperi KARAKUŞ

GİRİŞ

Ülkemizde işsizlik hemen hemen her bölgenin ortak sorunu haline gelmiştir. Ülkemizin batısından doğusuna her ilde birçok insan iş bulma konusunda birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunların kaynağı her bölgede farklılıklar göstermektedir. Her bölgenin sosyal, kültürel, demografik, coğrafik durumları farklı özellikler taşımaktadır. İşte bu bölgelerden bazılarında buna benzer farklı etkenlerden dolayı iş imkânları daha fazla ya da daha az olabilmektedir. Kimi bölgelerde gelişmişlik ve istihdam yaratma potansiyeli daha yüksektir. Gelişmişlik düzeyi, büyük sanayi tesislerinin varlığı, sosyo ekonomik durumlarının iyi olması gibi buna benzer birçok nedenlerden ötürü bu bölgelerde yaşayan insanların iş bulma konusunda diğer bölgelerde yaşayan insanlara nazaran daha şanslı olduğu söylenebilir.

Özellikle belli başlı illerde bir nebze olsa gerek istihdam yaratmak gerekse sosyal ve kültür, sanat, spor alanında kişilerin faydalanabileceği fırsatlar yaratabilmek amacıyla Sosyal Destek Projeleri adı altında projeler yapılmaktadır

Bu çalışmamızda SODES projelerinden istihdama yönelik yapılan SODES projelerinin istihdam üzerine bir etkisi olup olmadığının araştırması yapılmıştır. Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümü istihdam ve işsizlikle ilgili genel bir açıklama, işsizliğin tanımı, işsizlik türleri, işsizliğin ölçülmesi, istihdamın tanımı, istihdam politikaları; ikinci bölümü Türkiye de istihdam ve işsizliğin genel durumu, Türkiye de istihdam ve işsizliğe yönelik politikalar, Türkiye de işsizlikle mücadele , Sosyal Destek Kavramı, SODES'in tanım ve kapsamı, SODES'in bileşenleri, SODES'in amaçları, SODES başvuru süreci; üçüncü bölümünde de Kilis ilinde yapılan SODES projelerinin istihdam üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir uygulama yer almaktadır.

Bu çalışmamızdaki asıl amaç büyük bütçelerle desteklenen bu SODES projelerinin istihdama katkısının ne derece olduğu ve bunun yanı sıra başka ne gibi faydalar sağladığını araştırmaktır. Yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen veriler

ve sorunlara getirilen çözüm önerileri ışığında daha verimli projelerin geliştirilmesine katkı sağlanacağı düşünülmüştür.

Araştırma verileri anket yöntemi ile toplanmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan anket formu dört ana bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında kursa katılan kişilerin demografik özelliklerini tespit etmeye yönelik sorular, ikinci bölümünde SODES projeleri kapsamında kursa katılan herkese sorulan genel sorular, anketin üçüncü bölümünde SODES projeleri kapsamında kursa katıldıktan sonra herhangi bir işte çalışanlara yönelik sorular ve son olarak anketin dördüncü bölümünde ise SODES projeleri kapsamında kursa katıldıktan sonra herhangi bir işte çalışmayanlara yönelik sorular yer almaktadır. Anketin ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümündeki soruları 5'li LİKERT ölçeği temel alınarak hazırlanmıştır.

Elde edilen veriler öncelikle istatistik paket programı olan SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 2.0'ye veri olarak girilmiş ve daha sonra hipotezler çerçevesinde çeşitli analizler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

Bireysel, psikolojik, ailevi, sosyal ve birçok yönden etkisi olan işsizliği bütün yönleriyle kavrayabilmek için işsizliğin nedenlerinin, türlerinin tarihsel süreçteki seyirinin, işsizlikle ilgili kavram ve terimlerin bilinmesi önem arz etmektedir. Yine, kadın ve özürülülerin istihdam durumlarının, gençler ve diğer yaş gruplarının eğitim, medeni durum ve yaşam alanları gibi çeşitli yönlerden işsizlik düzeylerinin ayrı ayrı irdelenmesi gerekir. Bunlarla birlikte sorunun çözümüne yardımcı olacak her türlü teknik analizler de yapılarak sonuçları doğrultusunda gerekli çözümlerin uygulamaya konulması önemlidir. Böylece işsizliğin neden olduğu sorunlar ve düzeyleri tespit edilecek, buna göre işsizlikle mücadele için etkili önlem ve gerekli politikaların uygulamaya konulması sağlanacaktır.

Araştırmamızın bu bölümünde istihdam ve işsizlik ile ilgili kavramsal açıklamalar yapılarak, konu hakkında gerekli bilgiler elde edilecektir.

1.1.İŞSİZLİK

Sosyal bilim dallarından iktisat, kıt kaynakların sevk ve idaresi ile ilgilenir. İktisadi kaynaklar insan ihtiyaçlarını ya doğrudan doğruya veya dolaylı olarak tatmin özelliğine sahip her türlü mal ve hizmetlerdir. Bu mal ve hizmetlerden bir kısmı insan ihtiyacını tatmine yetecek veya artacak kadar boldur. Bunlara "serbest mallar" denir. Serbest mallar insan ihtiyaçlarından çok daha fazla olduklarından tasarruflu kullanımları, heder edilmemeleri, alternatifler arasında tercih yapılması diye bir problem söz konusu değildir.

Sistem içerisinde yer alan bazı temel sosyal sorunlar da vardır. Bunlardan işsizliği, sosyal ve ekonomik sorunların en temel başlığı olarak ele alabiliriz. Ayrıca çeşitli açılardan bakıldığı zaman işsizlik hem ülkemizde hem de dünyada kaynaklar üzerinden ortaya çıkan bir olgudur (Demir, 2009: 21).

İşsizlik, çalışmak isteyip de iş bulamadığı için çalışmayan çalışma çağındaki nüfusun, nedeni kendileri olan bir beceriksizlik olmayıp, ekonomi yönetiminde söz

sahibi olanların bir beceriksizliği olan toplumsal merkezli bir olgudur. İnsan gücünün her ne şekilde olursa olsun zaman itibarıyla israfı işsizlik olarak ifade edilebilir (Gök,2004: 34). İşsizlik, işgücünden üretim amacıyla yararlanılmasından bu yana süregelen ve son yüzyıl boyunca alınan tüm ekonomik ve sosyal politika önlemlerine rağmen gittikçe etkisini artıran, ekonomik sistemi olumsuz yönde etkileyen bireysel ve toplumsal bir gerçektir (Kumaş, 2001: 10).

İşsizlik, emek arzına nazaran emeğe olan talebin yetersiz olduğu bir durumdur. İşyeri azlığı, mevcut işyerlerinin kısmen veya tamamen çalışmaması, ücretlerin düşüklüğü ve yetersizliği, çalışma arzusunda olanların eğitim düzeyi ve/veya tecrübelerine uygun iş bulamamaları gibi pek çok nedenden dolayı talep yetersizliği olabilir. 1929 yılında başlayan gelmiş geçmiş en büyük buhran olarak görülen 1930 krizinde ABD, Almanya ve İngiltere gibi sanayi ülkelerinde aktif nüfusun dörtte birine tekabül edecek düzeyde milyonlarla ifade edilen insan işsiz kalmıştır. Zaman içerisinde bu işsizlik olgusu her geçen dönem artarak devam eden bir olgu haline gelmiştir (Foley, 2010: 32).

İşsizlik, emek faktörünün fiili olarak üretime katılmaması olup, en yaygın tanımıyla da çalışma arzusunda ve gücünde olan ve cari ücretten çalışmaya razı olmasına rağmen iş bulamayan işgücünün varlığıdır (Yıldırım ve Karaman, 2001: 308). Özgüven (2001) ise işsizliği dar anlamda, işgücü miktarı ile istihdam miktarı arasındaki fark olarak; geniş anlamda ise bir ülkede üretim faktörlerinin tam istihdamı ile gerçekleşen istihdam arasındaki fark olarak tanımlamaktadır.

İşsizliğin ulusal bazda tanımlanmasında, araştırmalarda kullanılan resmi rakamları belirlemesi bakımından Türkiye İstatistik Enstitüsü (TUİK)'nün açıklaması esas alınmaktadır. TUİK'e göre işsizlik;

Çalışma çağındaki nüfus = işgücü + işgücüne dâhil olmayanlar,

İşgücü = istihdam edilenler + işsizler" biçiminde tanımlanmıştır (DİK,1999: 11).

İşsizlik kavramının tanımı, uluslararası standarda bağlanmıştır. Uluslararası işsizlik tanımı, üç faktör üzerinde şekillenmektedir. Birincisi bireyin işsiz olma durumudur. İkincisi kişinin halen çalışmaya uygun durumda olmasıdır. Üçüncü koşul da iş istemek yani aktif iş arayışında bulunmak uluslararası işsizlik tanımına göre işsiz olmanın şartları olarak belirtilmektedir. Kişi işsiz olup iş aramıyor ya da

çalışmaya elverişli olduğu halde iş arayışı içinde bulunmuyorsa işsiz sayılmamaktadır. Uluslararası işsizlik tanımında, üç koşuldan birinin geçerli olmaması durumunda kişi işsiz olarak adlandırılmamaktadır. Birey üç koşulu da sağlıyorsa işsiz olarak kabul edilmektedir (Uzun, 2015:7).

İşsizliğin uluslararası standart tanımı ise, üç kritere dayanmaktadır. TÜİK'in de onayladığı bu kriterleri işi olmama, iş başı yapmaya hazır olma ve iş arıyor olma olarak sıralamak mümkündür. Bu yaklaşım çerçevesinde bir kişinin işsiz sayılması bu üç kriterin birlikte var olması şartına bağlı olmaktadır (Köstekli, 1999: 8). ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) "Ulusal İstatistik Ofisi"nin işsizliğin ölçülmesi ve çerçevesi ile ilgili olarak belirlediği ölçütler uluslararası kıyaslamalarda kullanılmaktadır. ILO'nun ölçütlerine göre, aktif işgücüne dâhil olan, bir iş yapmaya uygun, aktif olarak iş arayanlar ve işi olmayanlar işsiz olarak kabul edilmektedir (Sorrentino, 2000: 4).

Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde ise işsizlik, "işgücü bürolarına (İş-Kur gibi) veya işçilere yardım bürolarına kayıtlı bulunan kişilerden hiçbir iş bulunmayanlar ve her an başka işe geçmeye hazır bulunanlar" kapsamında tanımlanmıştır. Bu tanımlamaya göre bir işte çalışmaya hazır olmanın ölçüsü, işgücü bürolarına kayıtlı olmaktır. Ancak, üye ülkelerdeki uygulamalara bakıldığında aranılan işin süresi, işin sürekli veya süreksiz olması, işsiz kalınan süre gibi daha ayrıntılı şartlar arandığı da görülmektedir (Erdut, 2011: 14).

İşsizliği kişi bakımından ve toplum bakımından da tanımlayabiliriz. İşsizlik; çalışma yeteneğinde, isteğinde ve çalışmaya hazır bir durumda olup da gelir sağlayan bir işe sahip olamamaktır. Toplum bakımından işsizlik ise; üretici kaynakların başta işgücü olmak üzere bir bölümünün kullanılmaması, boşa harcanmasıdır (Adak, 2010: 108).

1.2.İŞSİZLİĞİN TÜRLERİ

İşsizlik türleri işsizliğin hangi sebeplerden kaynaklandığı konusunda fikir vermektedir. İşsizliğin sebepleri göz önüne alınarak yapılan sınıflandırmaya göre işsizlik türlerini; yapısal, iradi, gayri iradi, friksiyonel, konjoktürel ve gizli işsizlik olarak sınıflandırmak mümkündür (Ülgen, 2010:260).

Bir insan niçin işsiz kalıp işsizler grubuna girer? Çalışma gücüne sahip bulunduğu ve bir şeyler üretmek elinden geldiği halde toplum içinde bazı bireylerin

çalışmamalarının sebepleri nelerdir? Bir toplumdaki insanların bir kısmı kendi istekleri ile kendileri çalışma arzusunda olmamalarından dolayı işsiz görünürken; diğer bir kısmı kendi iradeleri dışında bazı ekonomik ve sosyal şartların elverişsizliğinden işsiz kalmış olabilir (Demir, 2010: 45).

1.2.1.İradi İşsizlik

Liberal ekonomilere özgü bir işsizlik türü olarak görülmekte olan iradi işsizlik (Karabulut, 2007: 9) çalışma gücüne sahip olanlar arasında, cari ücret seviyesine ve iş şartlarına razı oldukları takdirde iş bulması mümkün olanların, çalışmayı reddettikleri için işsiz kalmalarını açıklayan bir kavramdır. İnsanların bir kısmı tembelliklerinden; bir kısmı istismar edildiklerini düşündüklerinden istismar kompleksi psikolojisiyle; bir kısmı da gelir talebi esnekliğinin düşük olması yüzünden iradi işsizliği tercih ederler. Bu nevi işsizlik, daha ziyade sosyal bünyeye ve halkın psikolojisine bağlanmaktadır.

İradi işsizliğin nedenleri arasında, kişilerin yaşamlarını devam ettirebilme güvencelerinin olması nedeniyle, işi ya da iş yerini, ücret düzeyini beğenmeyerek çalışmak istememeleri yatabilir (Dinler, 2006: 476). Bunlar küçük sebeplerden dolayı hemen işi bırakırlar veya istekleri olmadığı sürece işe başlamazlar. Aile fertlerinden çalışabilecek durumda olanlardan yalnızca bir kişi çalışıyor ve bu aile bu gelire razı oluyorsa diğer fertler çalışmak istemeyebilirler. Bir ailede baba çalışıyor eş ve yetişkin çocuklar çalışmıyorsa eş ve çocukların durumu iradi işsizliğe girer. Çalışmamayı seçen insanların çoğu rahatlarına düşkün, tembel veya işten-çalışmaktan korkan vb. kişilerdir. Bu işsizler mevcut koşullarda çalışmak istedikleri takdirde iş bulabilecek olanlardır. Dolayısıyla iradi işsizlik gerçek bir işsizlik sayılmamaktadır (Tatar, 2006: 7).

İradi işsiz, cari ücretleri, çalışma koşullarını ve diğer kendince ileri sürdüğü sebepler nedeniyle var olan işte çalışmayan kişilere denir (Andaç, 2011: 105).

1.2.2.Gayri İradi İşsizlik

İktisadi bakımdan asıl önemli olan işsizlik türü gayri iradi (gönülsüz) işsizlik türüdür. Bu işsizlik iradi işsizliğin tam tersi olarak, şartlar ne olursa olsun çalışmak isteyen insanların kendi iradeleri dışında iş bulamamalarıdır. Dolayısıyla piyasadaki cari ücret düzeyinden çalışmaya razı olduğu halde iş bulamama durumu gönülsüz yani gayri iradi işsizliktir (Tatar, 2006: 8).

Gayri iradi işsizliğe, işçilerin daha az ücretle çalışmak istemeleri gibi sadece işçiler tarafından alınacak önlemlerle çare bulunmamaktadır (Aren, 1981: 7). Yani iradi işsizliğin aksine gayri iradi işsizlikte, işsiz kalan kimseler, isteyerek işsiz durumuna düşmedikleri gibi, bu durumdan kurtulmaları da yine kendi gayretlerine bağlı olmamaktadır. İşsizliğin irade dışı bir olay olduğunu ileri süren Keynes'e göre ise bu işsizliğin en önemli nedeni talep yetersizliğidir (Karabulut, 2007: 9).

Bir ekonomide bazen üretilen mal ve hizmetlerin tamamını satma imkânı bulunmaz. Efektif talep, mevcut üretim kapasitesinin tamamını kullanmaya imkân vermeyen düşük bir seviyede olabilir. Dolayısıyla bazı işçiler cari ücret seviyesinden çalışmaya razı oldukları halde, uzun süre iş bulamayabilirler. Hâlbuki klasik iktisatçılar bu tür bir işsizliği kabul etmemişlerdir (Karabulut, 2007: 9).

1.2.3. Teknolojik İşsizlik

Bilginin bir bakıma maddeye büründürülmüş hali olan teknoloji, günümüzde çok farklı fonksiyonlara sahiptir. Yeni işletme yönetimi, yeni üretim süreci, yeni ürünler ve yeni üretim malları ve teknikleri teknoloji ile birlikte gerçekleşmektedir. Üretimin neredeyse her kademesinde az veya çok teknolojinin etkisi görülmektedir. Dolayısıyla teknolojik gelişme ile işsizlik veya istihdam arasında iç içe geçmiş girift bir ilişki görülmektedir (Kökocak ve Yılmaz, 2005: 21).

Teknolojik gelişmenin tarihine kısaca bakıldığında, İngiltere'de ticaretle uğraşan ve büyük miktarlarda servet biriktirmiş olan sermayedarların; 18. yüzyılda dokuma, demir, çelik ve diğer birtakım üretim alanlarında teknolojik buluşlardan faydalanarak fabrika boyutunda üretimi başlattıklarını ve İngiltere'yi dünyanın ilk sanayi ülkesi haline getirdikleri görülmektedir. Teknolojideki bu gelişmeler 19. yüzyılda dünyanın birçok bölgesine yayılmış, icatlar Avrupa Kıtası'nda ve Amerika'da devam etmiş ve buralarda da sermaye birikimi hızlanmıştır. Kuzeybatı ve Orta Avrupa ülkelerinde ve Amerika Birleşik Devletleri'nde sermayedar sınıfı, tıpkı İngiltere'de olduğu gibi tarımı ve sanayiye makineleştirmiştir (Çalgan, 2007: 27). Bu süreç üretimde sermaye-yoğun teknolojilerin emek-yoğun teknolojiler yerine kullanılmasını beraberinde getirmiş ve sonuçta teknolojik işsizlik ortaya çıkmıştır (Kökocak ve Yılmaz, 2009: 41).

Bugünkü işsizlik teknolojik gelişmenin bir sonucu olan yapısal nitelikte, uzun süreli ve özellikle de genç nüfusu etkileyen bir özellik göstermektedir. Bu bakımdan

teknolojik gelişmenin işgücü piyasası üzerindeki etkilerinin etraflıca bilinerek irdelenmesi gerekmektedir. Yeni tekniklerin üretime girmesi ile ekonomilerde bünye değişimleri olur. Yeni teknolojinin girdiği kesimlerde çalışanların bir kısmı işsiz kalır ve bu kesimden diğer kesimlere doğru emek akımı başlar. Yeni teknolojinin girdiği kesimlerde üretim ise artar. Bu tür işsizliğe gelişmekte olan ülkelerde özellikle tarım alanında sık rastlanır. Tarım sektöründe makinelerin daha yoğun kullanımı gizli işsiz durumundaki birçok çalışanı bu sektörden uzaklaştırır. Bu nedenle teknolojik işsizlik yapısal işsizlik olarak da adlandırılır (Köklü, 1984: 354-355). Ancak kısa dönemde istihdam azaltıcı etkisine karşın teknolojik gelişme, uzun dönemde istihdam sağlayıcı bir rol oynar. Zira uzun dönemde yan-yeni çalışma kolları ortaya çıkmakta ve işgücüne yeniden istihdam olanakları doğmaktadır (Kökocak ve Yılmaz, 2009: 41).

Günümüzde teknolojik gelişme çoğunlukla uyarılmış türdedir. Emeğin gelişmiş ülkelerde pahalı bir faktör olmasından dolayı yeni teknolojilerle emek tasarrufu sağlayan teknik ve yöntemlerin bulunmasına yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetleri yapılmaktadır. İşsizliğin yüksek olduğu azgelişmiş ülkelerde ise emek tasarrufu sağlayan yeni teknolojiler bu soruna daha da artırıcı etki yapmaktadır (Seyidoğlu, 1993: 597). Özellikle tarım kesiminde modernleşme çabaları belirginleştikçe üretimde emeğin yerine makine ikame edilmesiyle el emeği ile yapıla gelen bir kısım işler makinelere devredilmekte bu durum teknolojik işsizliğe neden olmaktadır (Uluatam, 1998: 329).

Teknolojik işsizliğin ortaya çıkış nedeni, makinenin kullanımının insan gücü yerine tercih edilmesi veya daha verimli ve üretken metotların uygulanmasıdır. Teknolojinin gelişmesi ve sibernetik biliminin ilerlemesiyle elektronik beyinlerin yaygınlaşması, özellikle de üretim alanında fabrikasyon ile birçok hizmet ve üretim sektöründe insan yerine makineler ve bilgisayarlar kullanılmaya başlanmıştır. Karl Marks'ın aksine bu konuda söz söyleyen yazarların büyük bir çoğunluğu, teknolojik gelişmenin uzun vadede yeni iş sahaları açmak suretiyle kısa vadede meydana getirdiği işsizliği bertaraf edeceği görüşündedir. Bu görüştekilerin dayanağı ise uzun vadede yan çalışma kollarının ortaya çıkacağı öngörüsü ile bu işkollarının yeni işgücüne ihtiyaç duyacağı beklentisidir (Karabulut,2007: 9). Zira gelişen teknolojinin bir fonksiyonu da, istihdam alanlarını dönüştürmesidir. Yani gelişen teknoloji bir iş alanını ortadan kaldırırken meydana gelen işsizliği yeni bir iş alanı ile telafi

edebilmektedir. Yeni duruma işgücü uyum sağlayabildiği ölçüde sorun geçirilebilmektedir (Kökocak ve Yılmaz, 2009: 44).

Teknolojik gelişmenin emek üzerindeki etkisi ile ilgili olarak yukarıda da değinildiği üzere, teknolojiye meydana gelen yeniliklerin kısa dönemde istihdam azaltıcı buna karşın uzun dönemde yeni iş kolları ile istihdam artırıcı etkisinden söz edilmektedir. Örneğin, tarımın traktörle yapılması traktör yokken el emeği gerektiren birçok işi yapan işçileri bir süre için işsiz bırakabilir. Ancak uzun dönemde, traktör için gerekli bakım istasyonları, tamir atölyeleri, imalathaneler, lastik fabrikaları gibi yan iş kolları ortaya çıkar ve emeğin istihdam hacminde tekrar genişleme görülür (Tatar 2006, 10).

1.2.4.Mevsimlik İşsizlik

İşsizliğin bir diğer çeşidi olan mevsimlik işsizlik, çalışan kişilerin belirli dönemlerde mevsimsel nedenlerden dolayı işsiz kalması durumudur. Toplumsal alışkanlıkların yanı sıra doğal koşulların da etkisiyle bir kısım iktisadi faaliyetlerin bazı mevsimlerde daralmasına bağlı olarak görülen mevsimlik işsizliğin en bariz şekli, üretimin tabii şartlara bağlı bulunduğu tarım sektöründe görülmektedir. Tarım kesiminde belirgin bir şekilde görülen mevsimlik işsizlik, çalışma olanaklarının arttığı mevsimlerde istihdam düzeyi yükselmekte, azaldığı mevsimlerde ise istihdam düzeyi düşmektedir (Karabulut, 2007: 10).

Ekim ve hasat mevsimlerinde yoğun bir çalışma imkânı açılan tarım sektöründe, ekim ve hasat mevsimleri dışında istihdam imkânları daralır ve işsizlik baş gösterir. Benzer durumlar tatil köylerinde bazı turistik iş alanlarında ve kış sporları yapılan yerlerde görülür. İnşaat ve turizm sektörlerinde de bu tür işsizlik görülmektedir. Tabiat şartlarının yanı sıra bazen toplumun alışkanlıklarından, dini ve milli bayramlardan ve sosyal nedenlerden doğan mevsimlik dalgalanmalar da olabilir. Senenin belirli mevsimlerinde çalışabilen kimseler, bu dönemlerin dışında çalışabilecekleri alternatif istihdam imkânları bulmak durumundadırlar. Mevsimlik işlerde çalışanların hepsine böyle alternatif çalışma imkânları sağlamak zor ya da imkânsızdır (Karabulut, 2007: 10).

Mevsimsel işsizliğin iki önemli sebebi vardır. Bu sebeplerden birincisi, hava şartları ile mevsimsel değişimler iken ikincisi, mevsimsel işsizliğe dolaylı etki eden sanayinin bizzat bünyesinden kaynaklanan iş bölümüdür. Sanayisi gelişmiş ülkelerde

bu işsizlik genellikle sanayi üretimi ile ilgili olup daha çok mal talebine olan mevsimsel değişmelerden kaynaklanır (Karabulut, 2007: 11). Gelişmiş ülkelerde mevsimlik işsizlik önemini neredeyse kaybetmiştir. Bunun nedenleri şu şekilde açıklanabilir: Kırsal kesimdeki mevsimlik işsizlik, hem kırsal nüfusun oldukça azalması hem de tarımda makineleşme ile birlikte seracılığın gelişmesi bu işsizliğin önemini kaybetmesinin nedenidir. İnşaat sektöründeki mevsimlik işsizlik, teknolojiye ileri adımlarla inşaat işlerinin kış aylarında da çalışmaya olanak sağlayacak şekilde gelişmesiyle azalmıştır (Tatar, 2006: 8-9). Turizm alanında, yaz mevsiminde deniz, kış mevsiminde ise dağ turizminin birlikte gelişmesi ve tesislerden tüm yıl yararlanabilmeye yönelik turizm programları düzenlenmesi nedeniyle mevsimsel işsizlik azalmıştır (Dinler, 2006: 481).

Oysa gelişmekte olan ülkelerde nüfusun büyük çoğunluğunun kırsal kesimde faaliyet göstermesi ve tarımsal faaliyetlerin doğa koşullarından önemli ölçüde etkilenmesi mevsimlik işsizliği bu ülkelerde önemli bir sorun haline getirmektedir (Tatar, 2006: 9). Ekonomisi tarıma dayalı ülkelerde mevsimsel işsizlik, genellikle mal arzı ile ilgili olup üretimdeki mevsimsel değişmelerden ileri gelir (Karabulut, 2007: 11).

1930'da görülen 1929 Dünya Ekonomik Buhranı'na kadar en önemli işsizlik türü olarak kabul edilen mevsimsel işsizliğin azalmasını sağlamak için bazı tedbirler almak gerekir (Karabulut, 2007: 10). Mevsimlik işsizliğin azalmasını sağlamak için alınabilecek tedbirler arasında tarım sektörünün geliştirilmesi, tarım ürünü çeşitlerinin artırılması ve hayvancılığın geliştirilmesi, küçük ev ve el sanatlarının geliştirilmesi ve ücra köylere kadar yayılması, yapılan bu işlerin kooperatifçilik faaliyetleriyle desteklenmesi atıl işgücünün çalıştırılması sayılabilir (Tatar, 2006: 9).

1.2.5.Friksiyonel İşsizlik

İnsanların mevcut işlerini bırakıp, başka bir iş aramasına friksiyonel işsizlik denir. Amaç daha iyi iş koşulları ve daha fazla ücret elde etmektir (Ülgen, 2010:261). Arızî işsizlik adıyla da anılan bu işsizlik, ekonominin tam istihdamda olduğu anda ortaya çıkan işsizlik türüdür. Bu tür işsizlik iş piyasasındaki friksiyondan kaynaklanır. Ekonomideki gelişmeye paralel olarak bazı firmalar küçülürken bazı firmalar büyüme sürecinde aynı zamanda istihdam edilenlerin bir kısmının niteliğinde eğitim ve öğrenim yoluyla değişim meydana gelir. Birinci durumda

bireyler küçülen firmalardaki işlerinden ayrılarak büyüyen yeni firmalarda iş bulurlar. İkinci durumda ise, bireyler edindikleri yeni niteliklerine uygun daha iyi bir iş bularak eski işinden ayrılırlar. Ancak her iki durumda da bireyler ile işlerin eşleşmesi zaman alır. Bu süreçte bireyler işsiz kalır. Friksiyonel işsizlik, iş gücü piyasasındaki olağan hareketlilikten dolayı ortaya çıkmaktadır. Ekonomi tam istihdamda iken dahi bu işsizlik türünün ortadan kaldırılması mümkün değildir (Akyıldız vd, 2012: 329).

1.2.6.Konjoktürel İşsizlik

Ekonominin makro değişkenlerinde çok çeşitli nedenlerle zaman zaman yükselme ve daralmalar ortaya çıkar. Konjoktür dalgalanmaları denilen dalgalanmaların daralma safhasında mal ve hizmet talebi ve buna bağlı olarak işgücü talebi düşer, işten çıkarılmalar artar, işsizlik yükselir (Şahin, 2006: 376).İşte bu durumlarda ortaya çıkan işsizlik türüne konjoktürel işsizlik adı verilmektedir.

Başka bir tanıma göre konjoktürel işsizlik; reel GSYİH'nin dönemden döneme dalgalanmasından kaynaklanır. Reel GSYİH dalgalanmasının işsizliğe yol açması için temel koşul; reel GSYİH potansiyel GSYH'nin gerisinde kalmalıdır. Buna göre konjoktürel işsizlik, reel GSYİH'nin potansiyel GSYİH'dan düşük olması halinde ortaya çıkan bir işsizlik türüdür (Orhan ve Erdoğan, 2010: 250).

1.3.İŞSİZLİĞİN ÖLÇÜLMESİ

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre işsiz sayılabilmek için aktif olarak iş aramak gerekir. Yani işsiz hem çalışmayı arzulayan, hem de aktif olarak iş arayandır (Çalgan, 2007: 28). 1982 yılında Cenevre'de yapılan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) On üçüncü Çalışma İstatistikçileri Konferansında sıralanan;

- 1) İşsiz olma,
- 2) Halen çalışmaya elverişli bulunma,
- 3) Bir iş talep etme, şeklindeki üç unsuru birlikte taşıyanlar işsiz kabul edilmiştir (Aktürk, 2008: 6).

İşsizi, çalışma arzu ve gücünde olan, piyasadaki cari ücret ve çalışma koşullarını kabul eden ancak iş bulamayan kişi olarak tanımlanmıştır. Diğer bir tanımlamada işsizler, çalışma gücüne sahip olanlardan çalışmak isteyip ancak,

geçerli ücret ve çalışma koşullarında çeşitli sosyo-ekonomik nedenlerle istemi dışında iş bulamayan kimseler olarak görülmüştür (Yüksel, 2005: 258).

"Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler". Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dâhildirler.

İşsizlik oranının hesaplamasında farklı farklı uygulamalar kullanılmaktadır. Bunlara bakacak olursak;

İşsiz nüfusun işgücü içindeki oranı işsizlik oranıdır (<http://www.tuik.gov.tr.html//page/665>). Başka bir deyişle çalışmak isteyen işgücünün bir kısmının işinin olmamasını ifade eden işsizlik, işsizlik oranı ile ölçülür.

$$\text{İşsizlik Oranı (u)} = [\text{İşsizler (U)} / \text{İşgücü (L)}] \times 100 \text{ veya}$$

$$\text{İşsizlik Oranı (u)} = [\text{İşsizler (U)} / \{\text{Çalışanlar (E)} + \text{İşsizler (U)}\}] \times 100$$

Aktif nüfusun bir ücret karşılığında çalıştırılmasına istihdam denir. İstihdam oranı istihdamın, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranıdır. İstihdam oranı şu şekilde hesaplanır: (<http://www.tuik.gov.tr>)

$$\text{İstihdam Oranı (i)} = [\text{Çalışanlar (E)} / \text{Kurumsal Olmayan Nüfus(k)}] \times 100$$

İstihdam haddi, işsizlik haddinden zaman içinde bağımsız bir şekilde hareket edebilir. Gerçekte bir ülkede işsizlik düzeyi istatistiklerin gösterdiği işsizlik haddi düzeyinden daha yüksek bir düzeyde olabilir. Özellikle işsizlik haddinin daha yüksek olduğu ve bu duruma bağlı olarak iş bulmanın daha zor olduğu dönemlerde, işsizlerin bir kısmı iş bulmaktan ümidini keserek işgücünde olmayanlar içine girerler. Aslında çalışmak isteyen fakat iş bulamadığı için çalışamayan bu gruba "cesareti kırılan işçiler" de denir. Cesareti kırılan işçiler de hesaba katılıp dikkate alındığında, işsizlik haddi daha yüksek çıkacaktır. Çalışanların bir kısmının tam gün çalışmadığı yani, bir bölümü yarım gün veya birkaç saat çalıştığı "eksik çalışma (underemployed)"

durumu da hesaba katıldığında, işsizlik düzeyi işsizlik haddi verilerinin daha da üzerine çıkacaktır (Ünsal, 2005: 89-91).

Bir ekonomideki geçici ve yapısal işsizler toplamının işgücüne oranına doğal işsizlik oranı denir(<http://www.itusozluk.com.html/page.789/oran>).

Doğal İşsizlik Oranı= (Geçici İşsizlerin Sayısı + Yapısal İşsizlerin Sayısı) / İşgücü

Yukarıdaki formüller kullanılarak işsizliğin matematiksel anlamda hesaplamaları yapılmaktadır.

1.4. İSTİHDAM

İstihdam, bir ülkede belli bir dönemde çalıştırılan toplam işgücü miktarını ifade etmektedir. İstihdam; iktisatçılar tarafından (en geniş anlamı ile), üretim faktörlerinin tam kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamı ile ise; herhangi bir işte yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına çalışan, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir (Talas, 1997: 138). Diğer bir tanımlamada ise; geniş anlamda istihdam tüm üretim faktörlerinin üretim sürecinde kullanılması anlamına gelirken, dar anlamda istihdam tanımında sadece emek faktörü yer almaktadır (Özgüven, 2005: 408).

İstihdam; eksik, aşırı ve tam istihdam olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır (Özgüven, 2005: 416).

- Eksik istihdam

Bir ekonomide üretim faktörlerinin tamamının üretimde bulunmaması, bir kısmının atıl(boşta) kalması durumunda eksik istihdam söz konusudur. Dar anlamda ise eksik istihdam, ekonomide çalışmak istediği halde iş bulamayanların yani işsizlerin bulunması halidir. Bir ekonomide eksik istihdamın var olduğunun göstergesi, üretilen mal ve hizmet miktarının talep yetersizliği nedeniyle, o ekonomide üretilebilecek mal ve hizmet kapasitesinin en üst sınırının altında gerçekleşmesi yani milli gelirin olması gereken düzeyin altında meydana gelmesidir. Bu durum, ekonomide refah kaybının olacağını, tüketilecek mal ve hizmet miktarının azalacağını göstermektedir. Buna bağlı olarak da müteşebbisler toplam talebin elverdiği ölçüde mal ve hizmet üretecek ve üretim hacmini daraltacaklardır. Bir

ekonomide mal ve hizmet üretiminin azalması bir kısım işgücünü ister istemez işsiz kapsamına (atıl işgücü) sokacaktır. Söz konusu durum da eksik istihdamı meydana getirecektir (Dinler, 2003: 447).

- Tam İstihdam

İlk olarak tam istihdamı dar anlamı ile ele almak gerekirse, (sadece emek faktörünün yer aldığı) tam istihdam, iş arayanlardan daha çok veya tam o kadar boş yer bulunan bir ekonomide mevcut çalışma koşullarında ve cari ücret düzeyinde çalışmak isteyen tüm emek sahiplerinin iş bulabildiği istihdam düzeyidir (Aren, 2005: 5).

Geniş anlamı ile tam istihdam ise, bir ekonomide çalışma istek ve yeterliğinde olup da geçerli ücret düzeyinden çalışmayı kabul eden herkesin iş bulabildiği durumdur. Eğer bir ekonomide üretim faktörlerinin tümü çalışıyor ve üretime katılıyorsa bu ekonominin tam istihdam durumunda olduğu ya da tam istihdama ulaştığı söylenmektedir. Tam istihdamın gerçekleşmiş olduğu bir ekonomide, mevcut çalışma koşullarında ve cari ücret düzeyinde çalışmak isteyen tüm emek sahipleri iş bulabildiği gibi ülkenin mevcut sermaye malları stoku ve tabiat faktörü de tamamen üretime katılmış durumdadır (TMMOB, 2007: 112).

- Aşırı istihdam

Mevcut üretim faktörleri tam istihdam durumunda olmasına rağmen, hala talep varsa; yani arz edilen üretim faktörleri miktarından daha çok faktör aranıyor ve istihdam edilmek isteniyorsa, böyle bir ekonomide aşırı istihdam şartları geçerlidir (Türkbal, 1993: 384). Bu durumda çalışan işgücü, normal çalışma sürelerinden daha fazla çalıştırılmakta ve geniş anlamda ekonomideki bütün üretim faktörleri tam istihdam kapasitesinin üzerinde faaliyet göstermektedir. Bunun da nedeni, ekonomideki aşırı talebin bir kısmını karşılamak, yani toplam arzı arttırmaktır (Dirimtekin, 1981: 199). Ancak, üretim faktörlerini sınırsız bir şekilde artırmanın mümkün olmaması, ekonomide enflasyonist baskılara neden olacaktır. Çünkü toplam talebin toplam arzdan fazla olması, fiyatları yükseltecek ve talep enflasyonuna neden olacaktır. Bu ortamda mevcut ekonomik kaynakların üretim faktörü haline dönüştürülmesinin zorluğu nedeniyle, üretim faktörlerinin fiyatlarının ve üretilen ürünlerin maliyetlerinin artması, fiyatlar genel düzeyini artırarak maliyet enflasyonuna neden olacaktır (Pekin, 1996:114).

1.5. İSTİHDAM POLİTİKALARI

İşsizlikle mücadelede uygulanacak politikalar dört başlık altında toplanabilir.

1.5.1. Arz Yanlı Politikalar

Arz yönlü politikaları savunan iktisatçılara göre vergi oranlarının azaltılmasıyla tasarruf, yatırım ve istihdam artışı sağlanacaktır (Biçerli, 2007: 431). Vergi dilimine geçmesine sebep olarak tüketimi ve dolaysız vergileri de artırmaktadır (Parasız, 2000: 434). Dolayısıyla vergi oranlarındaki düşüş yatırımların artması da istihdamın artmasına neden olacaktır. Arz yanlı politikalarına getirilen eleştirilerden biri de bütçe açığına neden olacağı, bütçe açığını finanse etmek için yükseltilecek faiz oranlarının ise özel sektör yatırımlarını olumsuz etkileyeceğidir. İstihdamla ilgili olarak ise vergi oranlarının iki yönlü etkisi bulunmaktadır.

Birincisi gelir etkisidir. Gelir etkisine göre ücretlerdeki vergi oranlarının azaltılması sonucu artan reel gelir nedeniyle daha önce çalışmamış olanlar da istihdam edilecektir. Öte yandan reel ücretlerin artması bireylerin boş çalışma saatlerini azaltmalarına sebep olabilecek zamanın fırsat maliyetinin vergi indirimiyle yükselmesi sonucu bireyler çalışma saatlerini arttırabileceklerdir. Arz yönlü politikalar, daha çok iş piyasasına arz olunan genç işgücünün niteliğine yöneliktir. Eğitim ve öğretimi geliştirmek ve bunu çalışma hayatının ihtiyaçlarına karşılık verecek bir düzeye getirmek bu politikaların temel hedefidir (Biçerli, 2007: 431).

Türkiye’de arz yanlı politikalar; nüfus artış hızının yüksek, fakat işgücünün nitelik olarak yetersiz olması, sermaye birikiminin ve yatırımların istenilen düzeyde gerçekleştirilememesi, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar, rekabet ortamının ortaya çıkardığı nitelikli işgücü ihtiyacı gibi birçok nedenden dolayı ortaya çıkan istihdam ve işsizlik sorunu her zaman öncelikli olarak ele alınmıştır. Bu anlamda, 1960’lı dönemlerle başlayan beş yıllık planlı kalkınma dönemi içerisinde, istihdam ve işsizliğe ilişkin mevcut durum ve çözüme yönelik stratejiler, planlarda yer almıştır. Sosyal devlet anlayışıyla, uygulamaya konulan kalkınma planlarında, istihdam sorununun çözümü için, iki ana değişken ele alınmıştır. Bu değişkenler, ekonominin büyüme hızı ve sanayileşmedir (Şahin, 2002: 129).

İstihdam ve işsizliğe ilişkin olarak tarım, sanayi ve hizmetler sektörünün ekonomi ve toplam istihdam içerisindeki payları dikkate alınarak politikalar

üretilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle, ilk planlarda tarım sektörü esas alınırken, 1980 dönemi ve sonrası dışa açılma ve sanayileşme ile birlikte, tarım dışı sektörlerle yoğunlaşarak sanayi sektörü ekseninde konu ele alınmıştır. Uygulamalarda, plan hedeflerine uygun ve tutarlı bir politika izlenmemiş, istihdam veya işsizlik sorunu uzun vadede iktisadi gelişmenin sağlanması ile kendiliğinden çözümlenecek bir sorun olarak görülmüştür (Şahin, 2002: 129-132).

1.5.2. Talep Yanlı Politikalar

Talep yönlü politikalar daha çok işverenleri genç istihdamına yöneltmek ve genç istihdamını teşvik edilmesi amacıyla yöneliktir. Sosyal sigorta yardımları ya da vergi indirimleri gibi devletin genç istihdamında bazı endirekt işgücü maliyetlerini üzerine alması ya da işe başlama ücretlerinin düşük tutulması gibi uygulamalara birçok Avrupa Birliği üye devletleri tarafından başvurulmaktadır (Uzun, 2005: 20).

Ekonomide talep yetersizliği olduğunda üretim ve akabinde istihdam oranları düşme eğilimine girer. Kısaca durgunluk ya da resesyon olarak adlandırılan bu sorunun giderilmesinde kullanılacak politikalarla toplam talep yeniden canlandırılmaya çalışılır. Talep yetersizliğinden kaynaklanan işsizlikle gidermede kullanılan maliye politikası ve para politikası kullanılmaktadır (Biçerli, 2000: 513).

Toplam talebi artırmak için uygulanan politikalardan biri kamu harcamalarının genişletilmesidir. Kamu harcamalarındaki artış toplam talebi artırarak milli gelirin yükselmesine neden olur. Ancak artan kamu harcamalarının finansmanı beklenenin aksine yatırımları azaltıcı etkiye sahip olabilmektedir. Örneğin kamu harcamalarının finansmanı için para arzının artırılması, denge milli gelir düzeyine yaklaşıldıkça fiyatlar genel düzeyinde daha fazla artışa neden olarak enflasyon sorununun doğmasına sebebiyet verecektir (Tunca, 2001: 209). Öte yandan devletin borçlanma yoluyla harcamalarını finanse etmesi faiz oranlarını artırarak yatırımların ve dolayısıyla istihdamın düşmesine neden olacaktır. Devletin bu şekilde mal ve hizmet satın alımları sonucunda özel yatırımların azalmasına "dışlama etkisi" denir (Parasız 2001: 119).

Devlet vergi indirimleri yaparak özel kesim yatırımları ve tüketimini artırabilir. Yatırımların artması sonucunda emek talebi artacak, böylece işsizlik azalacaktır. Talep yanlı politikalar özetle, toplam talebi artırmak suretiyle yatırımların artmasını sağlayarak emek talebini yükselmesini, dolayısıyla istihdamın

artmasını sağlayan politikalarlardır. Bu doğrultuda Türkiye’de birçok kalkınma planı hazırlanmıştır. Kısaca bakacak olursak; (Parasız, 2001: 119)

Plan, gelişmeyi; ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal yönleriyle bir bütün olarak kabul etmiştir. İstihdam politikasının teknoloji ve sanayi politikaları ile uyumlu gelişmesini sağlamak amacıyla, işgücünün yerinde ve verimli çalıştırılması hedefler arasındadır. İstihdam ve işsizliğe yönelik getirilen politikalar şunlardır: (Parasız, 2001: 119).

- i. Üretimde daha emek yoğun teknolojilerin kullanımına ağırlık verilmesi,
- ii. Kapasite kullanımının yükseltilmesi,
- iii. Okul içi ve yaygın eğitim programları ile niteliksiz işgücünün niteliğinin artırılarak istihdamının kolaylaştırılması,
- iv. Konut yapımı ve özellikle işsizliğin yoğun olduğu bölgelerde kamu altyapı ve bayındırlık projeleri uygulamalarıyla bölgesel işsizliğin giderilmesi,

1.5.3.Pasif İstihdam Politikaları

Pasif istihdam politikalarının temel amacı; istihdamı artırmak veya işsizliği azaltmak değil, işsizleri maddi açıdan destekleyerek işsizliğin bireyler ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmektir. Başka bir deyişle, bu politikalar işini kaybeden ya da iş bulamayanların satın alma gücünü koruyabilmesi için gelir desteği sağlamayı amaçlayan politikalar olarak uygulanmaktadır. Ayrıca istihdamın korunması amacıyla mevcut çalışan işçinin işten çıkarılmasını önleyerek, istihdamda kalmasını sağlayan programlarda bu çerçevede değerlendirilebilir (Korkmaz, 2007: 84).

Pasif politikalar ülkeden ülkeye farklılaşmakla birlikte, genel anlamda işsizlik sigortası, kıdem tazminatı, kısa çalışma ödeneği, ücret garanti fonu ve sosyal yardımlar olarak beş grupta toplanabilir (Korkmaz, 2008: 84).

İstihdam olanaklarının geniş olması sadece ekonomik refah için değil, aynı zamanda toplumsal refah ve huzurun sağlanması için de önemlidir. Nitekim işsizliğin ekonomik maliyetlerinin yanında sosyal maliyetleri de vardır. Sosyal maliyetleri, işsiz kalan bireyin tüketimini kısması ve aşırı borçlanması neticesinde psikolojik bunalım içerisine girmesi, işsiz kalınan süre ve ekonomik olanakları ile bağlantılı olarak bu bunalımın toplumsal huzuru bozacak davranışlara sebebiyet vermesi olarak

sıralanmaktadır. Kendi isteği dışında işsiz kalan bireyin neden olacağı ekonomik ve sosyal maliyetlerin azaltılmasında sosyal güvenlik sistemi devreye girmektedir. İşsizlik sigortası, sosyal yardımlar, kıdem tazminatı gibi uygulamalar pasif istihdam politikaları içerisinde değerlendirilmektedir (Korkmaz ve Mahiroğulları, 2007: 86).

İşsizlik sigortasına yönelik ülkemizdeki uygulamalar, daha çok işsizliğe neden olacağı yönünde uzun süre tartışılmıştır. Nitekim kaza, hastalık, yaşlılık gibi diğer sigorta dallarına göre çok daha zor ortaya çıkmış ve kabul edilmiştir (Kenar 2007: 1) Sigortadan faydalanma süresi ve miktarının düzgün hesaplanamaması işsizliği artıran birincil faktördür. Faydalanma süresi ve miktarına bağlı olarak işçilerin iş ararken daha seçici davranmalarının ücret ve işsizlik sürelerini artıracakları görüşler arasındadır (Biçerli, 2007: 62).

Kıdem tazminatı genelde işsizlik sigortasına alternatif olarak uygulanmaktadır. İşsizlik sigortasının olduğu çoğu ülkede kıdem tazminatı uygulanmamaktadır. Kıdem tazminatı uygulamasının Türkiye'deki en eski pasif istihdam politikası aracı olduğu söylenebilir. 1936 tarihli ve 3008 sayılı İş Kanunu ile düzenlenen bu pasif istihdam politikası türü günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Kıdem tazminatı, işyerinde bir iş güvencesi aracı olarak düşünülmektedir (Biçerli, 2007: 62).

Çeşitli ülkeler işsizlik sigortasına ek olarak bu türden programlar yürütmektedir. Programın nasıl işleyeceği, kapsamının ne olacağı ülkelere göre değişmektedir. Sosyal yardımlar bazı ülkelerde çok daha sistematik bir şekilde refah programları kapsamında yürütülürken, bazı ülkelerde sistematik olmayan ve ancak ihtiyaç duyulduğu zaman devreye sokulan bir program olarak yürütülmektedir.

1.5.4. Aktif İstihdam Politikaları

Türkiye'de işsizlikle mücadelede birçok aktif ve pasif istihdam politikaları uygulanmıştır. Ancak işsizlik daha ziyade ekonomik büyüme ile çözülebilecek bir sorun olarak algılanmıştır. Yakın zamanda yaşanan gelişmeler ise bu konudaki görüşün değişmesine neden olmuştur. Buna göre yalnızca tedavi edici önlem ve politikalar değil, sorunu gidermeyi amaçlayan aktif istihdam politikaları uygulanmasına geçilmiştir (Koray, 2005:379).

Aktif istihdam politikaları uygulamaları; kamu ve özel istihdam hizmetleri, mesleki eğitim programları, sübvansiyonlu istihdam programları, girişimciliği teşvik

ve gençlere yönelik programlar şeklinde sıralanabilir. Bu programlar arasında mesleki eğitim ayrı bir öneme sahiptir. İşsizlikle mücadelede eğitim yoluyla işsizlerin ve işsiz kalma riski altında bulunan çalışanların beceri düzeyleri yükseltilerek istihdamın artırılması hedeflenmektedir. Eğitim sadece bireylerin becerilerini arttırmakla kalmamakta, aynı zamanda bireylerin piyasalar arasında daha hareketli hale gelmelerini sağlayarak yapısal işsizliğin azaltılmasına katkı sağlamaktadır (Biçerli, 2005: 8-9).

Aktif istihdam politikaları bireyin iş piyasasına kanalize olmasını, kolay iş bulmasını sağlayan politikalardır. Devlet, kurumlarıyla iş arama maliyetlerinin bir kısmını karşılar veya işsiz bireylere eğitim olanağı sunar. Aktif istihdam politikaları maliyeti nedeniyle tartışılmaktadır (Biçerli, 2005: 8).

Aktif istihdam politikaları kavramı ilk olarak İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında İsveç'te tam istihdama ulaşmak ve enflasyonu kontrol altına almak için oluşturulan bir politikanın oluşturulması sırasında kullanılmıştır. 1960 yılından sonra Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) aktif istihdam politikalarını işgücü piyasası politikaları içinde ayrı bir tür olarak kabul etmiştir (Biçerli, 2005).

Avrupa ülkelerinde, 1960'lı yıllarda tam istihdam politikasının tamamlayıcı bir unsuru olarak görülen ve işgücü sunumunu artırmayı ve emek arz ve talebini meslek, işyeri, sektör ve bölge bazında uyumlu hale getirmeye çalışan aktif istihdam politikaları, 1980'li yıllara kadar politikacı ve uygulayıcıların ilgisini çekmemiş; 1980'lerde işsizliğin artması ile popüler hale gelmeye başlamıştır (Kapar, 2006: 243-244).

Ancak, günümüzde aktif istihdam politikalarının etkinliği özellikle de bazı araçları sorgulanır hale gelmiştir. Örneğin 2007 – 2010 yılları arasında OECD ülkelerinde aktif istihdam politikaları için yapılan harcamalar yüzde 21 oranında artmasına rağmen işsizlik oranı yüzde 54 artmıştır. Yapılan analizler sonucunda aktif istihdam politikalarının yapısal işsizlikte daha iyi sonuç verdiği ancak konjonktürel işsizlikte daha az etkili olduğu görülmektedir (OECD, 2012: 39 - 40).

Hızla gelişen teknolojiye uyum sağlayabilecek emek gücü talebi her geçen gün artmaktadır, bu bağlamda emeğin nitelikli hale getirilmesi bir zorunluluktur. Teknolojik gelişime ayak uyduramayan vasıfsız işgücünün istihdamı zorlaşmıştır. Yapısal işsizliğin arttığı son dönemde mesleki eğitimin önemi anlaşılmıştır. Kamu ve

özel sektör tarafından açılan kurslarla teknolojik gelişime ayak uyduramayan işsiz bireylerin istihdam olanakları genişletilmektedir (Biçerli, 2000: 498). Mesleki eğitim sadece işsiz bireylere değil, istihdam edilmiş işgücüne de uygulanmaktadır. İşbaşı eğitimi denilen bu tür eğitim programlarıyla günümüz rekabet koşullarında daha az maliyetle daha fazla üretim yapmayı hedefleyen işletmelerin kendi performanslarını artırma çabası içerisinde bulunduğu görülmektedir (Erkekli, 2007: 4).

Danışmanlık hizmetleri, kişilerin değişen çalışma koşullarına en uygun ve kolay şekilde uyum sağlamaları için işe yerleştirilmeleri ve iş bulmalarına yardımcı olunması hizmetlerinden oluşmaktadır. Danışmanlık hizmetleri başta istihdamın sağlanması olmak üzere girişimciliğin desteklenmesi gibi amaçlarla da verilebilmektedir. Genellikle kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen danışmanlık hizmetleri, son dönemde artan talep nedeniyle özel sektör kuruluşları tarafından da verilmeye başlanmıştır. Özel istihdam büroları denilen danışman kuruluşlar sayesinde binlerce iş arayan ve işveren ortak bir çatı altında birleşme imkânına sahip olmaktadır. Artan rekabet ve hızla değişen teknoloji işe uygun kişinin istihdamını gerekli kılmaktadır. Özel istihdam büroları ile çalışan şirketler farklı nitelikler gerektiren işleri için uygun kişinin aranması yönünde harcayacakları zaman ve finansman maliyetlerini azaltmış olacaktırlar (Erkekli, 2007: 7). Özel istihdam büroları geçici iş ilişkisi konusunda da hizmet verebilmektedir. Özel istihdam bürolarının istihdama sağladığı katkılar aşağıda belirtilmiştir: (Erkekli, 2007: 7)

- Öğrenci, ev hanımı, emekliler gibi sürekli çalışmaya uygun olmayan kişilerin istihdamının sağlanması
- Tam zamanlı çalışmayan öğrencilerin ileride tam zamanlı çalışacakları işlerle ilgili tecrübe edinmeleri
- Farklı işlerde çalışarak farklı tecrübeler edinme imkânı sağlama

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

İhtiyaçları karşılanan insanlar sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürdürebilir. İhtiyaçların karşılanması ise insanın çalışması ile mümkündür. Yetenekleri doğrultusunda, isteyerek çalışabileceği ve bu çalışma karşılığında alacağı ücretle gereksinimlerini karşılayacağı bir iş sahibi olan insanlar mutlu olmanın kapısını aralamış sayılır. Yaşamın en merkezi temel alanlarından biri olan iş, insan için büyük önem taşımaktadır. İş olmaksızın ekonomik ve sosyal yaşam düşünülemez. İş, bir yandan çalışan insanın yaşam biçimini ve bireyin toplum içindeki konumunu belirler, diğer yandan ise insanın kendisi ve kendisine bağımlı olanların yaşamlarını sürdürmelerini sağlar. Bu nedenle, günümüzde insana verilen değer bir göstergesi olarak kabul edilmekte olan çalışma hakkı bireylerin en önemli toplumsal hakları arasında sayılmaktadır (Kapar, 2006: 250).

Tezin bu bölümünde Türkiye'de istihdam ve işsizlik üzerine bir inceleme yapılacaktır. İncelemeye başlamadan önce Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan son işsizlik verilerini inceleyerek konunun günümüzde ne durumda olduğunu tespit etme imkânı olacaktır.

2.1. TÜRKİYE'DE İŞSİZLİĞİN GENEL DURUMU

Türkiye 1980'li yılların başından itibaren dünyada yaşanan gelişmelerden etkilenmeye başladı. 12 Eylül askeri yönetimi sonrasında 1985 yılından itibaren ekonomik yapısında istikrar ve uyum politikalarını, uygulamalarını harekete geçirdi. Bu döneme kadar ithal ikamesi ve refah devleti ile biçimlenen karma ve Keynesyen ekonomi politik ile yönettiği içe dönük ekonomisini ihracata dönük hale getirdi (Mütevellioglu ve Işık, 2009: 159). Bunun sonucunda sanayi sektörü hızla yeniden yapılanmaya ve emek sürecini, üretim organizasyonunu değiştirmeye yöneldi. Neoliberal ekonomi politik ve uygulamalar buna destek oldu. Bu uygulamalar sonucu zaten istikrarlı bir istihdam yapısının yokluğu, sanayi sektöründe düşük kapasite kullanımı gibi özellikler nedeniyle işsizlik sorunu yaşayan ülkede, işsizlik

hızla artma eğilimine girerek, yapısal/kalıcı özellikler kazanmaya başladı (Avşaroğlu, 2009: 43).

İşsizlik, hem ekonomik hem de sosyal etkileri bakımından Türkiye ekonomisinin her dönemde en önemli sorunlarından biri olma özelliği göstermiştir (Akçacı ve Özçalıcı, 2012:162). Ancak son yıllarda gündemi oldukça meşgul eden en önemli sorunlardan biridir. Mevcut işsizlik sorunu giderilmeden işgücü piyasasına gün geçtikçe yeni işsizlerin katılması bu sorunun daha uzun süre devam edeceğinin bir göstergesidir. Ekonominin yeterince güçlü olmadığı ülkemizde istihdam ve işsizlik sorununun önemini ve özelliklerini belirleyen başlıca nedenler arasında, hızlı nüfus artışı, iç ve dış göçleri, yetersiz geliri, teknolojik gelişmeleri, bölgelerarası gelişme farklılıklarını, yatırım politikalarındaki olumsuzlukları ve eğitim politikasındaki sorunları sıralamak mümkündür (Gediz ve Yalçınkaya, 2000:180).

Bunların yanında istikrara kavuşamayan kentleşme, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, kamu ve özel sektörde yatırım yetersizliği, işgücü niteliğinin sanayinin ihtiyaçlarına cevap verememesi, işgücünün vasıf seviyesi, faiz ve dış ticaret hadleri, hızlı teknolojik değişimler ve artan rekabet ortamında nitelikli işgücü gerekliliği, kapasite kullanım oranlarındaki yetersizlik, girişimcilere sağlanması gereken eğitim, kredi ve örgütlenme yetersizlikleri gibi çok sayıda faktör ülkemizde işsizliğin boyutunu artırmakta ve işsizlik sorununu karmaşıklştırmaktadır (Özdemir vd, 2006:92).

Türkiye'deki mevcut işsizliğin nedenlerine genel olarak bakıldığında daha çok yapısal ve konjonktürel nedenlerin etkin olduğu görülmektedir. Özellikle son dönemde ardı ardına yaşanan krizler ve ekonomideki belirsizlikler işsizliğin artmasında etkili olmuştur. 2001 krizi özellikle bankacılık sektörünü vurduğundan çok sayıda beyaz yakalının, dolayısıyla eğitilmiş kişilerin işsiz kalmasına neden olmuştur (Ataman, 2006:96-97).

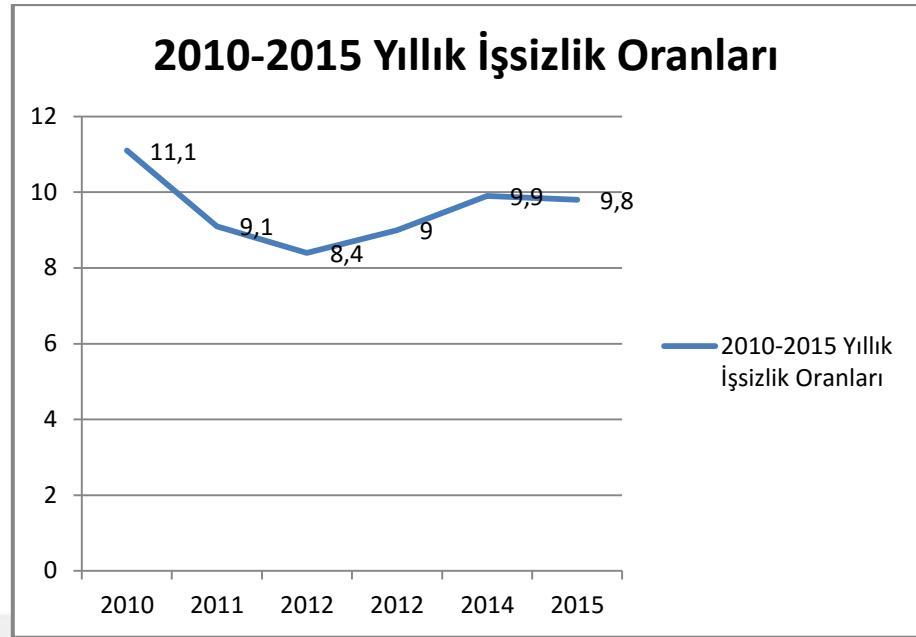
Araştırmamızın amacından uzaklaşmamak için Türkiye'de 2010 ve 2015 yılları arasında aylara göre işsizlik verileri incelendiğinde konu hakkında daha detaylı bilgiler elde edilecektir. TÜİK verilerine göre;

Tablo 1. Türkiye'nin 2010-2016 yılları işsizlik verileri

Aylar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ocak	13,6	11,1	9,3	9,7	10,3	11,3	11,1
Şubat	13,5	10,7	9,6	9,7	10,2	11,2	10,9
Mart	12,8	10,1	9,1	9,4	9,7	10,6	10,1
Nisan	11,3	9,3	8,2	8,7	9	9,6	
Mayıs	10,3	8,9	7,6	8,2	8,8	9,3	
Haziran	9,9	8,7	7,3	8,1	9,1	9,6	
Temmuz	9,9	8,6	7,6	8,6	9,8	9,8	
Ağustos	10,6	8,5	8	9	10,1	10,1	
Eylül	10,6	8,2	8,3	9,2	10,5	10,3	
Ekim	10,5	8,4	8,3	9,1	10,4	9,8	
Kasım	10,2	8,4	8,6	9,3	10,7	10,1	
Aralık	10,6	9	9,3	9,6	10,9	10,3	
Yıllık	11,1	9,1	8,4	9	9,9	9,8	

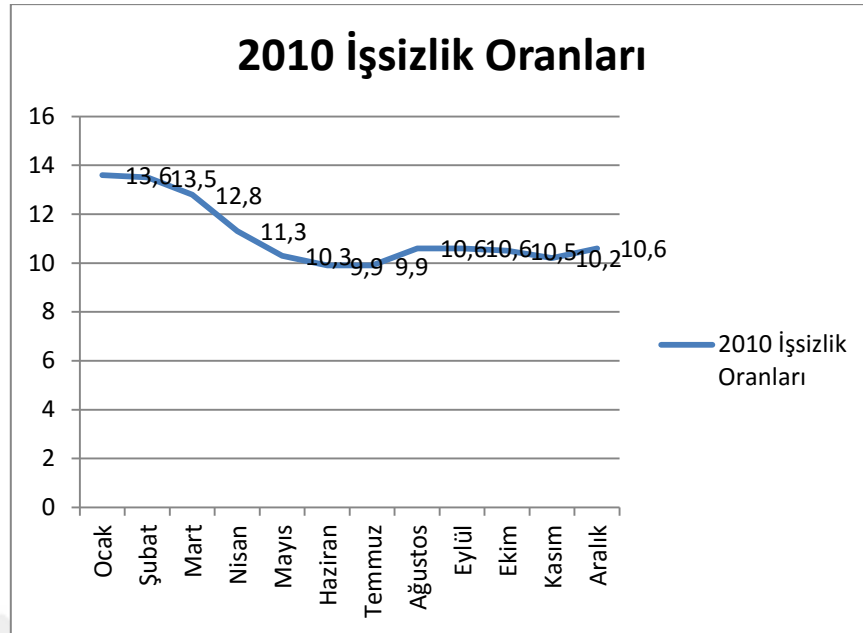
Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>

Tablo 1'de görüldüğü gibi yıllara ve aylara göre işsizlik verileri ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Bu veriler Türkiye'de son yedi yıl içerisinde gerçekleşen işsizlik verilerini göstermektedir. Tablomuzun ayrıntılı analizi şekiller aracılığı ile yapılacaktır. Şekil 1'de ise son beş yılın yıllık bazda işsizlik dağılımı gösterilmiştir.

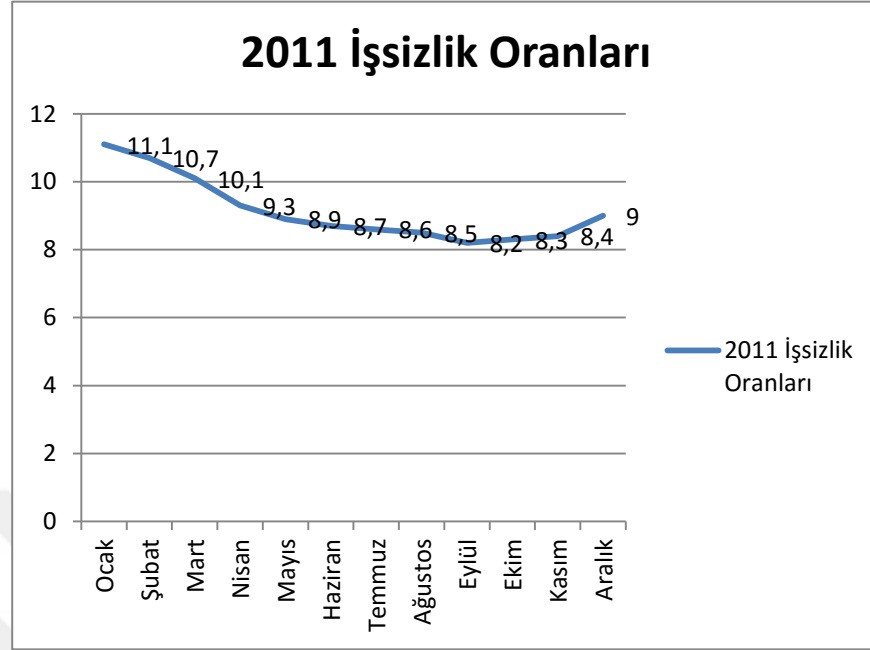
Grafik 1. Türkiye'nin 2010-2015 yıllık bazda işsizlik verileri

Grafik 1'de görüldüğü gibi yıllık olarak işsizlik verileri 2010 yılında en yüksek seviyede iken, yıllara göre yavaş yavaş düşme eğilimine girmiştir. En düşük işsizlik oranına ise 2012 yılında 8,4 oranı ile ulaşılmıştır.

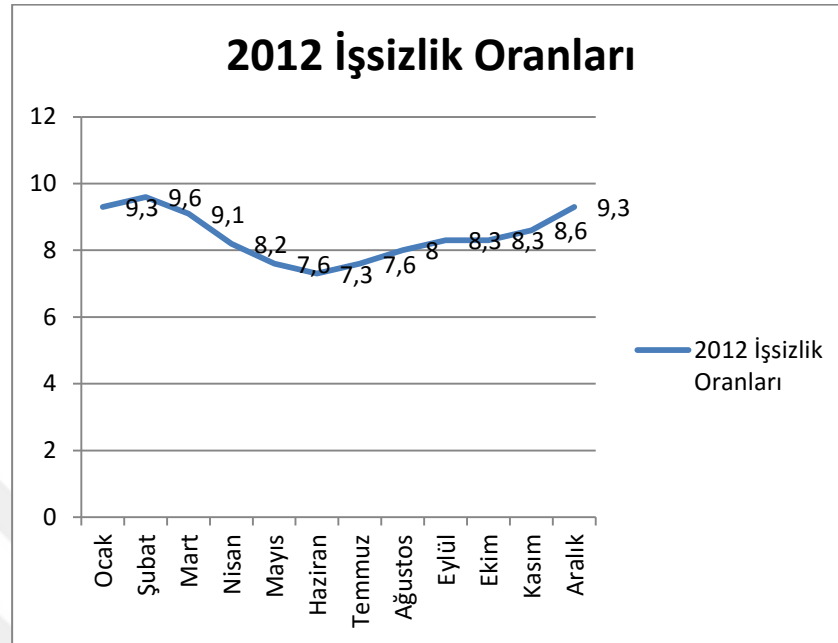
Grafik 2. Türkiye'nin 2010 yılı işsizlik verileri

İlk olarak 2010 yılını değerlendirdiğimizde; ilk ayın işsizlik oranının son beş yıl içerisinde ki en yüksek oran olduğu görülmektedir. Diğer yılların ocak verileri incelendiğinde yine en yüksek ocak işsizlik oranı 2010 yılında gerçekleşmiştir. Yine en fazla ikinci yüksek işsizlik oranı ise 2010 Şubat ayında ortaya çıkmıştır. 2010 yılının en düşük işsizlik ayı ise %9,9 ile Haziran ve Temmuz ayları olmuştur. Şekil 1 incelendiği zamanda işsizliğin 2010 yılı içerisinde nasıl bir değişim gösterdiği ayrıntılı gösterilmiştir. İlk 6 ay içerisinde düşme eğiliminde olan işsizlik, daha sonraki aylarda yükselişe geçmiş ve en son ayda 10,6 olarak ortaya çıkmıştır. Bu verilere göre yıllık bazdaki işsizlik ortalaması ise 11,1 olarak tespit edilmiştir.

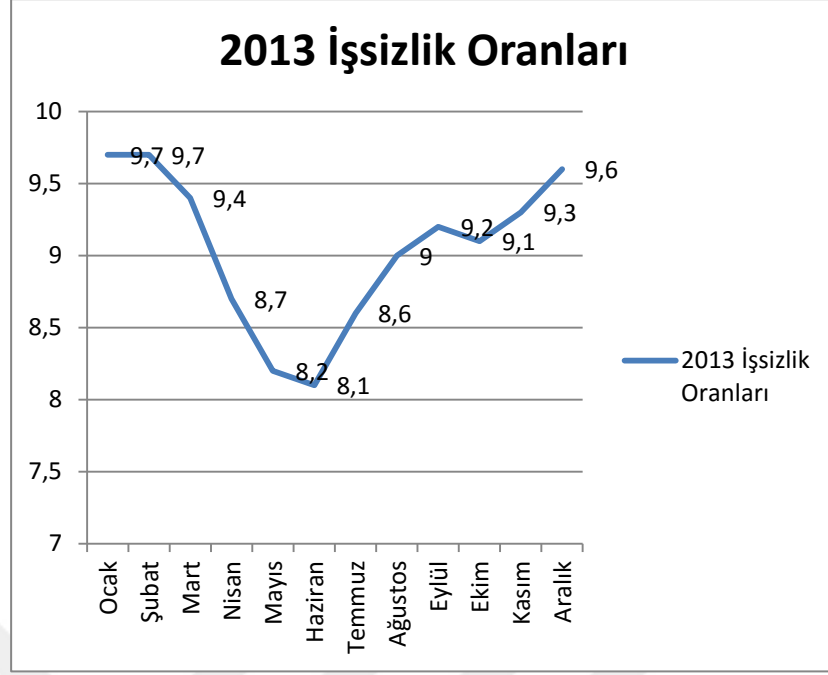
Grafik 3. Türkiye'nin 2011 işsizlik verileri

2011 yılı verilerine bakıldığı zaman bir önceki yıla göre daha düşük işsizlik oranları elde edilmiştir. 2011 yılı içerisinde işsizlik oranının en fazla olduğu ay %11,1 ile Ocak ayı olmuştur. Diğer aylarda ise belirli periyotlar içerisinde işsizlik oranının düştüğü görülmektedir. Her ay bir önceki aya göre işsizlik oranı da düşüş göstermiştir. Şekil 1'de de ayrıntılı olarak ayların işsizlik göstergeleri belirtilmiştir. Bu verilere göre 2011 yılı başında 11,1 olan işsizlik, ilk on ay içerisinde sürekli düşme eğiliminde iken son iki ay içerisinde yükselmiştir. Ve 2011 yılı yıllık bazda 9,1 olarak tamamlanmıştır. Bu da 2010 yılına göre daha düşük bir işsizlik durumunu ortaya çıkarmaktadır.

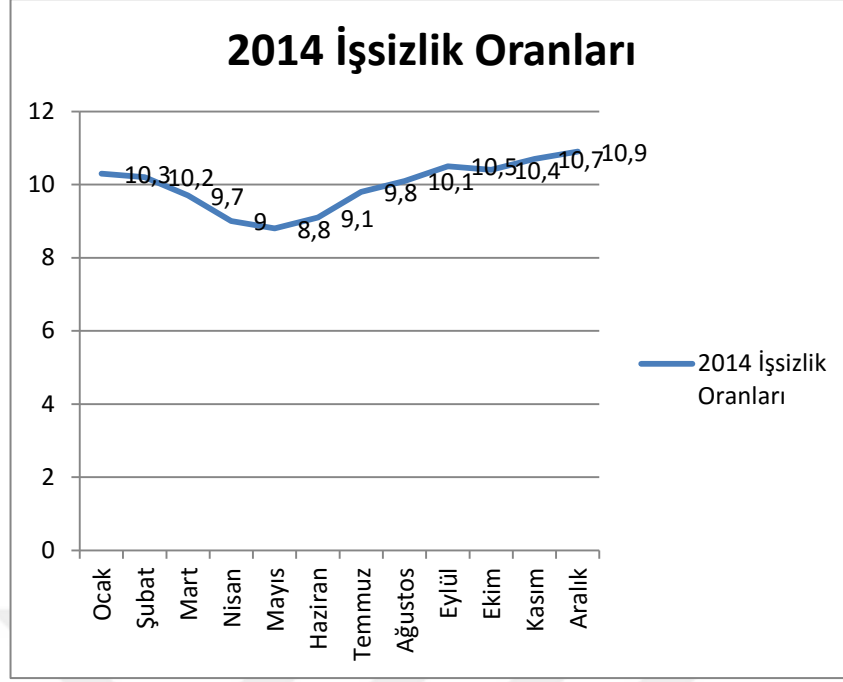
Grafik 4. Türkiye'nin 2012 işsizlik verileri

Grafik 4'de de görüleceği gibi 2012 yılındaki işsizlik oranları inişli çıkışlı bir grafik ortaya çıkarmıştır. Verilerden de anlaşılacağı üzere ocak ayında ve aralık ayında işsizlik oranı aynı seviye de kalmıştır. Belirli aylar içerisinde yükselen işsizlik, belirli bazı aylar içerisinde ise yükselişe geçmiştir. Son 6 aylık periyot içerisinde sürekli olarak artma eğiliminde olmuştur. 2012 yılında yıllık bazda ise işsizlik oranı 8,4 olarak gerçekleşmiştir.

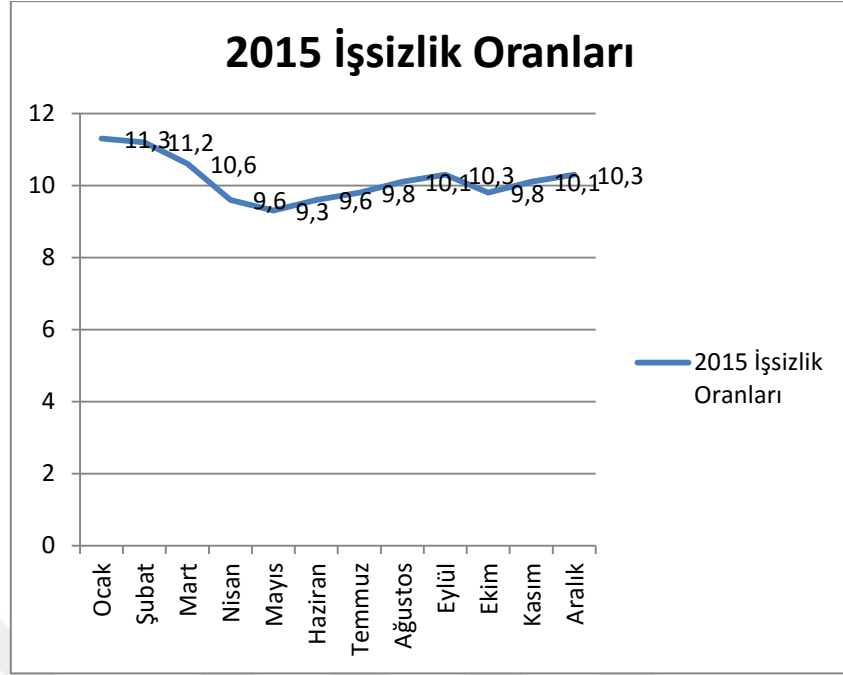
Grafik 5. Türkiye'nin 2013 işsizlik verileri

Grafik 5 verileri 2013 yılında gerçekleşen işsizlik oranlarını göstermektedir. Bu verilere göre işsizlik oranında ilk 6 ay içerisinde çok ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Fakat sonraki 6 aylık süre zarfında ise ciddi bir yükselişe geçmiştir. İlk yarı ve ikinci yarı olarak değerlendirdiğimiz zaman birbirinden farklı iki sonuç ortaya çıkmaktadır. İlk aylarda düşüşte olan işsizlik sonraki dönemde yeniden yükselişe geçerek yıllık bazda 9 oranı ile kapanmıştır.

Grafik 6. Türkiye'nin 2014 işsizlik verileri

Grafik 6'da 2014 işsizlik verilerinin dağılımı gösterilmiştir. Bu verilere göre genel olarak 1-2 puan aralığında değişen oranlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yılın ilk aylarında yüksek olan işsizlik, sonraki aylarda azalma eğilimine girmiş olsa da, 6. Aydan itibaren hızlı bir yükseliş trendine girmiştir. Ve yılı ilk seviyeden daha yüksek bir oranda kapatmıştır. Yıllık bazda değerlendirildiğinde ise 9,9 olarak son 4 yılın ikinci en yüksek seviyesine çıkmıştır.

Grafik 7. Türkiye'nin 2015 işsizlik verileri

Grafik 7'de 2015 yılında gerçekleşen işsizlik oranları da bir hayli yüksek noktalara ilerlemiştir. Yılın ilk ayında 11,2 seviyelerinde olan işsizlik sonraki aylarda düşme eğilimi göstermiş olsa da, diğer aylarda yavaş yavaş yükselişe geçmiştir. TÜİK tarafından yapılan son araştırmalara göre de işsizlik oranı aralık ayı içerisinde 10,3 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık bazda ise 9,8 olarak son beş yıl içerisinde en yüksek üçüncü yıl olmuştur.

Türkiye'nin yıllara göre işsizlik verileri incelendiğinde, her yıl için farklı bir işsizlik tablosu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye'de gelir düzeyinin düşük olması iç talebi düşürerek, toplam talep yetersizliğinden kaynaklanan bir işsizliğe de neden olmaktadır. Bunlara ilaveten, günümüzde yaşanmakta olan işsizlik, teknolojik ilerleme ve çalışma yaşamında esneklikle bağlantılı bir sorun olarak gözükmektedir. İleri teknolojinin üretim sürecine girmesiyle yaygınlaşan otomasyon, emek faktörünün kullanımını hem en aza indirmekte hem de esnek kullanımını uygun hale getirmektedir. Sonuç olarak ileri teknoloji, nitel ve nicel olarak işgücü talebini değişime uğratarak işgücü arzının işgücü talebine uyumsuzluğu durumunu ortaya çıkarmakta, bu da yapısal bir işsizliğe neden olmaktadır (Ataman, 2006:96-97).

Türkiye'de hızlı nüfus artışı ve kırdan kente göç olayı ile birlikte kentlerde işgücü potansiyeli sürekli büyümekte ancak bu işgücünü karşılayacak bir istihdam

artışı, tarım dışındaki sektörlerde yaratılamamakta ve işgücüne katılma oranı sürekli düşmektedir. Bu durumun 2000'li yıllar baz alınarak incelendiğinde işgücüne katılma oranındaki düşüş hariç değişime uğradığı görülmektedir (Gediz ve Yalçınkaya, 2000:167).

Türkiye'de işsizlik artışı Neoliberal ekonomi politikayla sorun değilmiş gibi gösterilmeye çalışılsa da, yaşam içinde önemli olumsuz etkiler içerir şeklindeki hipotez de işsizliğin çeşitli etkileri içinden sınanabilir. Önce işsizlik olgusundaki artışın ülke ekonomileri üzerinde olumsuz etkileri olacağı yaklaşımıyla Türkiye'de bu etkilerin neler olduğunun kısaca yerleştirilmesinde yarar vardır (Fidan, 2010: 21).

İşsizliğin ekonomiye getirdiği yükün en önemli sonucu Türkiye ekonomisinin büyümesinin önünü kesmesidir (Demir ve Bakırcı, 2009: 90). Bunun sonuçlarının çalışan kesime yansımaları kaçınılmazdır.

İşsizliğin büyüme üzerindeki etkilerini açıklamak gerekir ise: Türkiye ekonomisinde işsizlik, iktisadi büyümeyi etkileyen faktörler içinde yer almakta fakat iktisadi büyümenin yüksek veya düşük oranda gerçekleşmesi işsizliğin oluşmasında veya işsizliğin önlenmesinde herhangi bir etkiye sahip bulunmamaktadır (Yılmaz, 2005: 74). Türkiye ekonomisi için tehditler içeren işsizlik olgusu aynı zamanda bireyleri ve dolayısıyla toplumu etkileyerek ciddi sosyal olayların patlak vermesine de neden olabilir. Yüksel'e göre:

"İşsizlik sürecinde bireyler kaygı, depresyon, umutsuzluk gibi bir dizi psiko-sosyal sonuçlarla karşılaşılabilirler. Nitekim bu yönde yapılan birçok araştırmada işsiz durumda olan kişilerin psikolojik gönençlerinin önemli düzeyde azaldığı, tekrar istihdam edilmeleri durumunda zihinsel sağlıklarında önemli iyileşmeler olduğu, işsiz kişilerin daha depresif ve tekrar istihdam edilmesi durumunda daha az depresif oldukları, işsiz bireylerin çalışan bireylere göre daha sıkıntılı olduğu ve yalnızlık çektiği, işsizlerin kendilerine ve topluma kızgınlık duydukları ve işsizlerin çalışanlara göre daha depresyonlu oldukları ortaya konur" (Yüksel, 2003: 22-23).

İşsizliğin bireyler üzerindeki bu etkilerine dayanarak, her ne kadar işsizlik suçun esas ve tek nedeni olmasa da, işsizlik ve suç arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığından söz etmek olanaklıdır. Konuyla ilgili çalışmalarda işsizlik, cinayet, yaralama gibi şiddet suçundan çok soygun, hırsızlık, sahtecilik gibi mülkiyet suçlarıyla bağlantılı görülür. Bu yaklaşımlar ve veriler Türkiye'de işsizlik artışı

Neoliberal ekonomi politikayla sorun değilmiş gibi gösterilmeye çalışılsa da, yaşam içinde önemli olumsuz etkiler içerir şeklindeki savı doğrular durumdadır (Bağlar, 2008: 178-179). İşsizliğin sürekli olarak artış içinde olduğu ve işsizliğin çalışan kesimler üzerinde olumsuz etkilerde bulunduğu olgusunun temel nedenlerinin ele alınması gerekir.

2.2.TÜRKİYE’DE İSTİHDAMIN GENEL DURUMU

Türkiye’de istihdamın yapısı özellikle son 10 yıllık dönemde önemli bir değişime uğramış, kentleşmeyle beraber imalat ve hizmet sektörleri kentlerde hızla büyürken tarım sektöründe istihdam azalmaya devam etmiştir. Bunda kırsal kesimde tarımsal üretimin ve tarıma verilen desteklerin azalması ile kentsel alanların daha iyi çalışma ve yaşam koşullarına sahip olması etkili olmuştur. Türkiye’nin temel sorunu istihdam olanaklarının yeterince yaratılamamasıdır. Nüfus artış hızının gerisinde kalan yeni yatırım ve iş olanakları, işgücü piyasasını olumsuz etkileyerek işgücü piyasaları üzerinde yoğun bir baskı oluşturmaktadır (Pekin, 2014:119).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de işgücü piyasalarının düzenlenmesi ile piyasa koşulları içerisinde yalnızca işgücü arzının ve talebinin karşılaşması ve bu sayede dengeye gelmesini kolaylaştırmak değil, aynı zamanda işgücü arzının, piyasanın ihtiyaç duyduğu niteliklere de uymasının sağlanması amaçlanmaktadır. Yani bir başka deyişle işgücü arzı ve işgücü talebinin hem sayıca hem de aranılan nitelik itibariyle eşleşmesi amaçlanmaktadır. Bu ise ancak o ülkedeki işgücü piyasasına müdahale edebilecek kurumlar tarafından yönetilecek politikalar çerçevesinde sürdürülebilmektedir. Piyasaları düzenleyen kurumlar, genel anlamda işgücü arz edenler ile işgücü talep edenler arasında bir dengenin oluşmasını sağlamaya çalışan kurumlardır. Buradaki temel amaç, istihdam hizmetinin planlanmasını sağlamak suretiyle ülkeler açısından ciddi bir makroekonomik bir sorun olan işsizliğe bir ölçüde çözüm bulabilmektir. Bu çerçevede Türkiye’de faaliyet gösteren kurumlar aşağıda belirtilmiştir (Demirci, 2011:111).

24 Ocak kararlarıyla Türkiye, ithalata dayalı sanayileşme politikasını bırakarak ihracata dayalı sanayileşme politikasını benimsemiştir. Ekonominin işleyişi liberal politikaların uygulamaya konulmasıyla, piyasa mekanizmasına bırakılmak istenmiş, kamu harcamalarının kısılması ve özelleştirme ile devletin ekonomideki

ağırlığı azaltılarak, özel sektörün etkinlik alanının genişlemesi amaçlanmıştır. Bu dönemde Türkiye, ihracata dayalı sektörlerde, iç fiyatlarla uluslararası fiyatlar arasında uyumu sağlayarak, uluslararası rekabet gücü kazanmaya başlamış ve dünya piyasaları ile bütünleşen ve rekabet edebilen bir ekonomi yaratılması hedefi güdülmüştür. Bu amaçla ihracatı teşvik eden yapısal uyum politikaları ardı sıra uygulamaya konulmuştur. 1980'li yıllarda ihracatta önemli artışlar esasen atıl kapasitenin devreye girmesi, teşvik ve işgücü maliyetlerinin baskı altında tutulması ile gerçekleştirilirken ihracata dayalı sanayileşme ortaya çıkmamıştır. Üretim ve yatırım artışı ihracattaki artışın gerisinde kalmış büyüme yavaşlamış, istihdam azalmıştır. 1990 sonrası ise ekonomide kısa vadeli spekülasyon sermaye hareketlerinin yoğunlaştığı bir piyasa yapısı hakim olmuştur. Üretime dönük sabit sermaye yatırımları yerini kısa vadeli, ranta ve spekülasyon nitelik içeren kazançlara dayalı büyüme sürecine bırakmıştır (Oktay, 2014:38).

Türkiye'de işgücüne katılımın yanı sıra istihdama oranı da çok düşüktür. 2000 yılında 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus 46.211.000 ve istihdam edilen kişi sayısı toplam 21.581.000 iken; 2013 yılında 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus 55.608.000'e ve istihdam edilen kişi sayısı toplam 25.524.000'e yükselmiştir. Başka bir deyişle 2000-2013 yılları arasında çalışabilir nüfus (aktif nüfus) 9.397.000 kişi artarken, 3.943.000 kişiye istihdam sağlanmış; 2000 yılında istihdam oranı %46,7 iken, 2013 yılında istihdam oranı %45,9'a gerilemiştir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde olduğu ve Avrupa Birliği'nin Lizbon hedefleri arasında yer alan %70'lik istihdam oranı dikkate alındığında bu oranın hedeflenenin çok gerisinde olduğu açıktır (Pekin, 2014:119).

1990'lı yılların başından itibaren ortaya çıkan iç ve dış krizler işsizlik sorununu çoğaltmıştır. 1990'lı yıllarda inişli çıkışlı bir süreç yaşandıktan sonra 2000 yılı Kasım'ından 2002 yılı sonuna kadar Cumhuriyet tarihinde görülmemiş büyük bir iktisadi ve siyasi istikrarsızlık ve bunalım dönemi yaşanmıştır. Ekonomi 1998'de %3,9 büyürken, 1999'da %6,1 küçülmüş, 2000 yılı boyunca %6,3 büyümüş ve 2001 yılında ise büyük bir çöküş yaşanarak %9,4 küçülme meydana gelmiştir. 600 bin kişinin işini kaybettiği bu ortamda sabit sermaye yatırımları bir önceki yıla göre %50 gerilemiştir. 2002 ve sonraki yıllarda ise ülkemizde istikrarlı bir büyüme başlamıştır. 2001 krizinin etkisiyle 2002-2004 yıllarında hızlı büyüme yaşandıysa da 2005 yılında büyüme hızı %5'e inmiştir. 2002 yılında %7,9, 2003 yılında %5,9, 2004

yılında%9,9, 2005 yılında %7,6 oranında büyüme gerçekleşmiştir. Türkiye, 2004'de Çin'le birlikte dünyanın en hızlı büyüyen iki ekonomisinden biri olmuştur. Türk ekonomisi 1950-2005 arasında OECD ülkeleri içinde en yüksek ülkelerden biri olarak yılda ortalama yüzde 4 civarında büyümüştür. Buna rağmen 1980 sonrası yeniden biçimlenen ekonomik yapı yatırım ve üretimi artırmada yetersiz kaldığı gibi hızlı nüfus artışı, göç ve kentleşmenin bitmemesi gibi nedenlerle henüz istihdama çözüm sağlanmamıştır (Oktay, 2014: 39).

2015 yılı içerisindeki veriler incelendiği zaman ise; Türkiye'de istihdam edilenlerin sayısı, eylülde geçen yılın aynı dönemine göre 987 bin kişi artarak 27 milyon 156 bin, istihdam oranı ise 1 puanlık artışla yüzde 46,8 olarak gerçekleşti. Buna göre, istihdam edilenlerin sayısı, eylülde geçen yılın aynı dönemine göre 987 bin kişi artarak 27 milyon 156 bin, istihdam oranı ise 1 puanlık artışla yüzde 46,8 oldu. Bu oran erkeklerde yüzde 66,1, kadınlarda ise yüzde 28 olarak hesaplandı. Bu dönemde, tarım sektöründe çalışan sayısı 200 bin, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 786 bin arttı. İstihdam edilenlerin yüzde 21,5'i tarım, yüzde 19,6'sı sanayi, yüzde 7,5'i inşaat, yüzde 51,4'ü ise hizmetler sektöründe çalışan kişilerin bulundu ve yer aldı. Hizmet sektörünün istihdam edilenler içindeki payı 1 yıllık dönemde 0,7 artarken, sanayi sektörünün payı 0,7 azaldı. Tarım ve inşaat sektörünün payı ise değişim göstermedi. İşgücü, eylül döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 26 bin kişi artarak 30 milyon 259 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 1 puan artarak yüzde 52,1 olarak gerçekleşti. Erkeklerde işgücüne katılma oranı 0,8 puan artarak yüzde 72,5'e, kadınlarda ise 1,2 puan artarak yüzde 32,3'e yükseldi ve sistem içerisinde son yıllarda belirli bir seviyeye geldi. Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olmadan çalışanların oranı, geçen yılın aynı ayına göre 0,9 puan azalarak yüzde 34,8 olarak kayıtlara geçti. Bu oran tarım sektöründe ise yüzde 22 oldu (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18636>).

2.3. TÜRKİYE'DE İSTİHDAM VE İŞSİZLİĞE YÖNELİK POLİTİKALAR

İşsizlik, ülkemizde olduğu gibi tüm dünyada da özellikle dünya savaşlarından ve büyük küresel ekonomik krizlerden sonra önemli bir sosyo-ekonomik bir sorun olarak ülkelerin karşısına çıkmaktadır. Bu nedenle bu sorunla karşılaşan ülkelerde

istihdamı artırıp, işsizliği azaltmaya yönelik politikaların önemi de giderek artmaktadır. İstihdam politikaları olarak nitelenen bu politikalar, genel olarak istihdam sorununu çözmek için gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde değişik şekillerde uygulanmaktadır (Pekin, 2014: 120).

Bu politikalar, aktif ve pasif istihdam politikaları olarak ikiye ayrılmaktadır. Pasif istihdam politikaları, işsizliğin olumsuz sonuçlarını telafi etmeyi amaçlayan ve ilgililere belirli bir ekonomik güvence sağlamaya yönelik kısa vadeli programlardır. Bunlar genelde işsizlik sigortası, işsizlik yardımı, iş kaybı tazminatı, kısa dönem ödeneği gibi işlemleri kapsamaktadır. Kısaca gelir desteği yapılarak işsizlik sonuçlarını onarmaya yönelik önlem ve uygulamaları kapsayan bir politikadır. Aktif istihdam politikaları ise farklı işsizlik türlerine göre değişik enstrümanları kullanarak doğrudan işsizlik sorununu çözmeye çalışan programlardır. Özetle işsizlerin beceri ve yeteneklerini artırmaya yönelik eğitim programlarını kapsayan aktif politikalar (Oktay, 2014: 36-37).

Türkiye’de istihdamı artırmak ve işsizliği azaltmak için birçok politika uygulanmıştır. Kısaca bunları inceleyecek olursak;

2.3.1. Kendi İşini Kuranlara Yardım Programları

Aktif istihdam politikalarından politikalarından ilki kendi işini kuranlara yardım programlarıdır. Bu programlar istihdam sübvansiyonu olarak da değerlendirilmektedir. Yapılan yardımlar ödenek, kredi, hibe biçiminde nakdi yardımlar olmakla beraber teknik hizmetler de verilmektedir. Danışmanlık, eğitim, iş planı geliştirme ve uygulama verilen teknik hizmetlerdir. Yardımlar yeni iş kuracak olanlara ve kendi hesabına çalışanlara yapılmaktadır. Kendi işini kuranlara yönelik yapılan yardım programlarının amacı ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Fakat ortak amacın işsizlikle mücadelede işsizliği azaltmak ve ekonomik büyümeyi sağlamak olduğunu belirtebiliriz (Uzun, 2015: 44).

Günümüzde girişimcilik yeni istihdam olanakları yaratarak toplum refahını artırması nedeniyle giderek önem kazanmakta ve hükümetlerce kendi işini kuracaklar çeşitli programlarla desteklenmektedir. Bu kapsamda program teknik yardım, kredi ve diğer desteklerin sağlanması yoluyla küçük ölçekli işletmelerin kurulması ve geliştirilmesi ile işsizlerin kendi işini kurmalarına yardımcı olmaktadır. Temel amaç, bireylerin işsizlikten kurtulmalarını ve bu yolla kurulan yeni işlerin gelecekte başka

işçilere de istihdam imkânı yaratmasını sağlamaktır. Ayrıca işsizlik süresi uzadığında işsizler işin kalite ve ücret düzeyine bakmaksızın işleri kabul edebildiğinden bunun yerine işsizlerin kendi işlerini kurarak daha kaliteli ve yüksek gelirli bir iş elde etmeleri amaçlanır. Programlar, işgücü arasında girişimcilik kültürünü teşvik ederek yaygınlaştırırlar ve bu yolla açılan işletmeler kısa süre sonra kapansa bile kişilere beceri ve deneyimlerle tecrübe kazandırılırlar (Pekin, 2014:173).

Rekabetin giderek arttığı bir dünyada hem yeni buluşların hem de girişimciliğin verimlilikteki gelişmeleri sürekli kılarak yeni istihdam olanakları yarattığı ve ülkelerin refah düzeylerini arttırdığı bilinen bir gerçektir. Ülkelerin birçoğunda işletmelerin yeni teknolojilere daha kolay ve hızlı bir biçimde uyum sağlamaları ve dış pazarlara açılmaları yolunda verilen hizmetler devletler tarafından desteklenmektedir. Bu destekler içerisinde en yaygın şekilde başvuru alan uygulamalar ise girişimciliği teşvik edici politikalar (Demirci, 2011: 39-40).

Türkiye’de aktif işgücü politikaları çerçevesinde yatırımları özendirmek ve istihdam yaratmak amacıyla kendi hesabına çalışanlara ve yeni girişimcilere çeşitli teşvikler verilmektedir. Türkiye’de başta Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) olmak üzere çeşitli kamu kurum ve kuruluşları yeni iş kurmak isteyenlere ve kendi hesabına çalışanlara yatırım desteği vermektedir. Özellikle KOSGEB girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmaya çalışarak yeni işletmelerin kurulmasına öncülük eden kamu kurumlarından biridir. Faaliyette olan mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin de geliştirilmesi için destek vermektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) büyük işletmelere oranla çok daha fazla olduğu bilinmektedir. 1970’lerden itibaren dünyada yaşanan ekonomik durgunluk ve krizler fabrikaların kapanmasına ve büyük işletmelerin kitlesel işçi çıkarmasına neden olmuştur. Bu yaşanan ekonomik kriz ve durgunluk dönemlerinde KOBİ’lerin ayakta kalmayı başarabilmesi ekonomideki öneminin anlaşılmasını sağlamıştır (Uzun, 2015: 45).

1980’lerden sonra Avrupa Birliği çalışmalarıyla önemi daha da artmıştır. KOBİ’ler ekonomide önemli bir istihdam ve üretim kaynağıdır. Ülkemizde KOBİ’lerle ilgili politikaların koordinasyonu ve uygulanması KOSGEB tarafından yapılmaktadır. 1990 yılında kurulan KOSGEB Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na bağlı bir kuruluştur. KOSGEB’in misyonu KOBİ’lerin ulusal ve uluslararası rekabet güçlerini geliştirmek ve girişimcilik kültürünün yaygınlaşmasına yönelik hizmet ve

destek sunmaktır. KOSGEB'in verdiği destekler arasında Genel Destek Programı, Girişim Destek Programı, Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Desteği örnek gösterilebilir (Uzun, 2015: 45).

Devlet tarafından belirlenen bir kurum kontrolünde gerçekleştirilen bu program, devletin, istihdamını sağlayamadığı işsizlerin bir kısmının kendi işini kurması konusunda teşvik edilmesi ve bunun yanı sıra ilgi duydukları ve gelecekte gelişme şansı yüksek olan mesleklere ve sektörlerle ilişkin hizmet verilerek bu alanlarda faaliyet gösterilmesinin sağlanması şeklinde uygulanmaktadır. Yeni işletmelerin kurulması ve teşvik edilmesinin kuskusuz hem bireysel hem de toplumsal anlamda faydaları vardır. Bireysel anlamda faydası, kişinin işsizlikten kurtulmasının yaratacağı maddi ve manevi kazançtır. Toplumsal anlamda faydası ise, sermaye birikiminin oluşmasına katkı sağlama, işgücünün nitelik seviyesinde giderek ortaya çıkan yükseliş ve bunun yanı sıra işsiz kişilerin kurduğu işletmeler aracılığıyla yeni istihdam imkânlarının oluşmasıdır (Demirci, 2011: 40).

2.3.2. Mesleki Eğitim Programları

Aktif işgücü politika araçlarından bir diğeri de mesleki eğitim programları(kursları)'dır. Aktif istihdam politikaları kapsamında yer alan mesleki eğitim kurslarının hedef kitlesini dezavantajlı gruplar oluşturmaktadır. Dezavantajlı gruplar arasında engelliler, gençler, uzun süreli işsizler, kadınlar ve eski hükümlüler bulunmaktadır. Mesleki eğitim kurslarının amacı işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda kişilerin bilgi ve becerilerinin artırılarak işgücü piyasasına kazandırılmaya çalışılmasıdır. Ülkeden ülkeye meslek kurslarının özellikleri ve yapısı değişebilmektedir. Bu kurslar işyerinde uygulamalı, sadece sınıf içi kurslar ya da uygulama ile teorinin beraber verildiği karma kurslar olabilmektedir. Aktif istihdam politikaları çerçevesinde uygulanan kurslarda iş arama yardımları ve danışmanlık hizmetleri de verilmektedir (Uzun, 2015:46).

İşgücünün eğitim düzeyinin yükseltilmesi yapısal işsizlikle mücadelenin temel araçlarından birisidir. Bu amaçla yapılacak şeylerden biri uzun vadede mesleki eğitim okullarının yaygınlaştırılması, kısa vadede ise yapısal işsizlere yönelik mesleki eğitim programlarının düzenlenmesidir. Mesleki eğitim yoluyla işsizlerin ve işsiz kalma riski altında bulunanların beceri düzeyleri yükseltilerek istihdam edilebilirlikleri artırılır ve böylece düşük nitelik-kötü iş tuzağı denilen döngünün

oluşmasına engel olunur. Kötü iş tuzağı döngüsünde iş arayanların nitelikli işçiler olmayışı işverenleri daha fazla sayıda niteliksiz açık iş açmaya yönlendirmekte ve bu da sonraki aşamada işçilerin eğitim alma motivasyonlarını köreltmektedir (Pekin, 2014:174).

Bilim ve teknolojinin günümüzde olağanüstü hızla gelişmesi, bu gelişmenin devamı ve hızının korunması, teknolojinin yoğun bir biçimde eğitime uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Çünkü bilim ve teknolojinin günümüzde ulaştığı boyutlar ve sahip olduğu gelişme hızını geleneksel eğitim sistemi artık yakından izleyemez, takip edemez hale gelmiştir. Bu durum gelişmiş ülkelerde yeni eğitim teknolojilerinin geliştirilmesini, örgün ve yaygın eğitime sokulmasını zorunlu kılmıştır. Günümüzde ülkeler arasındaki sınır sadece fiziksel anlamda kalmakta ve uluslararası yarışta geride kalmamak için her türlü sektörde ülkelerin ekonomik ihtiyaçlarına uygun nitelikte işgücü yetiştirilmesinde mesleki eğitim ön plana çıkmaktadır (Demirci, 2011: 42-43).

Kamu istihdam hizmetleri altında uygulanan mesleki eğitim hizmetleri, iş–dışında eğitim yerine çoğunlukla, iş–basında eğitim şeklinde gerçekleştirilmektedir. Aktif istihdam politikaları içinde en pahalı uygulama olmasından dolayı etkin sonuçlar alınabilmesi için hangi gruplara yönelik olacağı iyi belirlenmelidir. Bu açıdan bakıldığında, eğitim programları, işgücü piyasası içerisinde yer alan gençler, uzun süreli işsizler, temel becerilerden yoksun düşük vasıflılar, engelliler gibi dezavantajlı kesimlerin, işletmeler içerisinde istihdam edilebilirliklerini doğrudan artırıcı etkiye sahip bir eğitim modeli olarak özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaygın olarak uygulanmaktadır. Mesleki eğitim programlarının daha çok kamu tarafından düzenlenmesinin sebebi özel sektörün bu alanda isteksiz olması ve mesleki eğitim genel nitelikte ise kamusal mal özelliği taşımasıdır (Pekin, 2014:175).

2.3.3. Toplum Yararına Çalışma Programı

Toplum yararına çalışma programı (TYÇP) 31.12.2008'de yürürlüğe giren Türkiye İş Kurumu İş gücü Uyum Hizmetleri yönetmeliğiyle yasal zemine oturtulmuştur. TYÇP, İş gücü Uyum Hizmetlerinin 4. maddesinde "İşsizliğin yoğun olduğu dönemlerde işsizlerin kısa süreli istihdam ve eğitimini amaçlayan, doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesini sağlayan programlar" olarak ifade edilmektedir. 12.03.2013 tarihinde Aktif İşgücü

Hizmetleri yönetmeliğinin yürürlüğe girmesiyle İşgücü Uyum Hizmetleri yönetmeliği yürürlükten kalkmıştır. Toplum yararına çalışma programı (TYÇP), 12.03.2013 de yürürlüğe giren Aktif İşgücü Hizmetleri yönetmeliğinde Toplum Yararına Program (TYP) olarak ifade edilmektedir.

Toplum yararına program, Aktif İşgücü Hizmetleri yönetmeliğinin 62. maddesinde yer almaktadır. TYP yönetmeliğin 62. Maddesinde "İşsizliğin yoğun olduğu dönemlerde veya yerlerde doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesi yoluyla özellikle istihdamında zorluk çekilen işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininden uzaklaşmalarını engelleyerek işgücü piyasasına uyumlarını gerçekleştirmek ve bunlara geçici gelir desteği sağlamak" şeklinde tanımlanmıştır. Toplum yararına program İŞKUR tarafından uygulanan bir programdır. Program kapsamında istihdam edilen kişilere yapılan ödemeler İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanmaktadır. Fon'dan yapılan ödemeler asgari ücret, vergi ve diğer yasal kesintilerdir. Toplum yararına program her alanda uygulanamamaktadır. Aktif İşgücü Hizmetleri yönetmeliğinin 65. maddesinin birinci fıkrasında TYP'nin uygulanabileceği alanlar belirtilmektedir. MEB'e bağlı okullarda bakım onarım, çevre düzenleme ve temizlik, kamusal altyapının yenilenmesi, park düzenleme, vadi ve dere ıslahı TYP'nin uygulanabildiği alanlardan bazılarıdır. Tüm programlar kamunun yararına yönelik olmak zorundadır (Uzun, 2015: 49).

2.3.4. Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları

Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları, işçileri işe alma karşılığında ücretin belirli kısmını karşılama veya işverenlerin ödeyecekleri vergilerde indirim yapma yoluyla işgücü maliyetini düşürmekte ve dolaylı olarak uluslararası rekabet gücünü artırarak ihracat sübvansiyonu yaratmaktadır. Ücret ve istihdam sübvansiyonlarında özellikle uzun süreli işsizlerin, gençlerin, dışlanmışların ya da işsizlik oranının yüksek olduğu bölgelerin istihdamının desteklenmesi amaçlanmaktadır (Pekin, 2014:172).

Günümüzde hem gelişmekte olan ülkelerde hem de gelişmiş ülkelerde yaygın bir uygulama alanı bulan aktif istihdam politikası türü olan ücret ve istihdam sübvansiyonları, devlet tarafından belirlenmiş kriterler çerçevesinde işgücünün istihdamını arttırmak amacıyla işverenlerin işgücü istihdam etme maliyetlerinin bir kısmını ya da tamamını karşılamaya yönelik uygulanan önemli bir teşvik

programıdır. Ücret ve istihdam sübvansiyonları, farklı metotlar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Genellikle uygulamada en çok karşılaşılan türler, vergi indirimleri ve nakit ödemeler şeklinde kendisini göstermektedir. Buna göre, işverenlere, istihdam ettikleri işgücü için ödeyecekleri vergiden indirim yapılmak suretiyle sübvansiyon verilebileceği gibi, ise giren her işgücü başına işverenlere nakit olarak sübvansiyon ödemesi de yapılmaktadır. Her iki şekilde de hedeflenen maliyetleri düşürerek istihdam artışı sağlamaktadır (Demirci, 2011: 38).

Devletin kurum ya da kişilere hizmet, para ya da mal biçiminde karşılıksız olarak yaptığı yardımlara sübvansiyon ya da destekleme denilmektedir. Sübvansiyonlar işsizlikle mücadelede kullanılan politika araçlarından biridir. Devletin uyguladığı sübvansiyonlardan biri olan ücret ve istihdam sübvansiyonları önemli işgücü piyasası politikaları arasında yer almaktadır. Ücret ve istihdam sübvansiyonu ile işgücü maliyetlerinin düşürülerek istihdamın korunması ve artırılması amaçlanmaktadır. Genellikle istihdamında zorluk çekilen özürülüler, gençler, uzun süreli işsizler gibi dezavantajlı grupların istihdamına yöneliktir. Konjonktürel ve yapısal işsizlikle mücadelede devletin başvurduğu sübvansiyonlar arasındadır.

Ücret sübvansiyonları genellikle gelişmiş ülkelerde uygulama alanı bulurken istihdam sübvansiyonları hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde uygulanmaktadır. Ücret ve istihdam sübvansiyonları talep yanlı politikalar olup işgücü talebini artırmaya yöneliktir. Sübvansiyon uygulamalarına, emek piyasasına devlet müdahalesinin olduğu ülkelerde daha sık rastlanmaktadır. Almanya, Fransa, İngiltere, Kanada ve ABD gibi ülkeler sübvansiyon uygulayan ülkelere örnek gösterilebilir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi, nüfus yapısı, hükümet politikaları gibi faktörler ücret ve istihdam sübvansiyonlarının süresini, hangi işçi veya işverenlere verileceğinde etkili olmaktadır. Ücret ve istihdam sübvansiyonları uygulanırken farklı yöntemler kullanılabilir. Sübvansiyonlar bazen vergi indirimi, prim desteği şeklinde bazen de işverene ya da işçiye verilen nakdi ödemeler şeklinde olabilmektedir. Ülkemizde de işverenlere yönelik istihdam sübvansiyonları bulunmaktadır. 4447 sayılı İşsizlik sigortası Kanununun geçici 7. 9. ve 10. maddelerinde işverenlere ek istihdam prim desteği verilmektedir. 6111 sayılı "Torba Kanunu" ile geçici 7. ve geçici 9. maddelerde düzenlemeye gidilmiştir. Geçici 10. madde ise Torba Yasa ile yeni istihdam teşviki olarak İşsizlik Sigortası Kanunu'nda

yer almaktadır⁶⁵. 4857 sayılı İş Kanununun 30. maddesinde engellilerin istihdamına yönelik işveren prim desteği verilmektedir. (Uzun, 2015: 40).

2.3.5. Doğrudan Kamu İstihdamı

Mal ve hizmet piyasaları ile işgücü piyasalarının birbirlerine eklemlenmesinden hareketle tasarlanan politikalardan biri de doğrudan kamu istihdamı programlarıdır. İstihdam imkânlarının sınırlı olduğu dönemlerde işsizlere, istihdam imkânı yaratma amacıyla kamunun kullandığı bu program gerek gelişmiş ülkelerde gerekse gelişmekte olan ülkelerde kamu istihdam kurumları aracılığıyla geçici ya da sürekli istihdam yaratmak amacıyla uygulanmaktadır. Doğrudan kamu istihdamı programları ülkeden ülkeye farklılık arz etse de temel amaç, istihdama dâhil edilmeyen kişilerin kamuya ait yerlerde istihdam edilmeleridir. Devlet bu politika ile istihdam edilebilmesi zor olan kişilerin, işsizlik süresini kısaltmak ve bunun yanı sıra is buluncaya kadar bu kişilerden yararlanmak amacıyla onları kamu istihdamı programına dâhil ederek işsizlere hem istihdam imkânı yaratmakta ve bu sayede gelir desteği sunarak işsiz kalmanın yaratacağı maddi ve manevi olumsuzlukları önleyebilmekte hem de işsiz kişilerin çalıştırıldıkları alanlarda vasıf kazanmalarını sağlamaktadır (Demirci, 2011: 41).

İstihdam olanaklarının kısıtlı olduğu durumlarda kamu sektöründe veya kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda (Vakıf, Dernek) işsizlere geçici de olsa istihdam imkânı sağlayan ve finansmanı kamu tarafından karşılanan ücret düzeyi düşük olan çalışma programlarıdır. Bu programlar daha çok kamusal alt yapı hizmetleri, çevre düzenlemeleri, kamu binalarının onarım ve bakımı gibi alanlarda kişilerin belli bir süre istihdam edilmesini kapsar. Amaç kişilerin uzun süre işgücü piyasasından uzak kalmaları sonucunda niteliklerinin aşınmasının önlenmesi, işgücü piyasası ile temas halinde kalmalarının sağlanması ve yaşam ihtiyaçlarının belli bir süreliğine karşılanmasıdır. Özellikle emek piyasasındaki dezavantajlı kesimleri normal piyasa işlerine yönelttiğinden son çare uygulaması olarak da değerlendirilmektedir (Pekin,2014:173).

2.3.6. Kamunun Eşleştirme ve Danışmanlık Hizmetleri

Emek piyasaları hem iş hem de işçiler açısından homojen olmayan bir yapıya sahip olduğundan emek arzı ile emek talebi arasındaki eşleşme güçlüğü ve uyumsuzluk, işgücü piyasalarının temel özelliklerinin başında gelmektedir.

Piyasadaki bazı kişiler için bilginin ulaşılabilirliği ve dolayısıyla iş bulmaları kolay olmaktadırken bazıları için tam tersi bir durum yaşanmakta ve işsiz kalma süresi uzamaktadır.

Bu nedenle kamunun iş ve işçi bulma faaliyetlerinde bulunması kaçınılmaz hale gelmiştir. Kamunun eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri işe yerleştirme, mesleki rehberlik ve danışmanlık, iş arama kursları, işgücü piyasası hakkında bilgilendirme ve coğrafi hareketlilik desteklerinden oluşmaktadır (Pekin, 2014:174).

Kamu eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri, işgücü piyasasındaki bilgi eksikliğini giderilmesi ve işçi ile işverenin eşleştirilmesine yönelik çeşitli faaliyetleri içermektedir. Program kapsamında iş arayanlara sahip oldukları nitelikleri doğrultusunda açık işler hakkında bilgi verilmektedir.

Aday portresi oluşturma, İş görüşme teknikleri ve iş arama yöntemleri iş arayanlara verilen hizmetler arasındadır. Devlet iş arama yardımlarıyla kişilerin iş arama isteklerini yüksek tutmayı ve iş bulma sürelerini kısaltmayı amaçlamaktadır. Kamu eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri çatısı altında uygulanan programlara katılım genellikle gönüllük ilkesine dayalıdır. Katılımın zorunlu tutulduğu programlarda bulunmaktadır.

Örneğin işsizlik ödemelerinden faydalanmak katılım zorunluluğu doğuran şartlardan biridir. Türkiye’de işsizlik ödeneği alan bir kişinin kamu tarafından yönlendirilen işlere görüşmeye gitme şartı getirilmiştir. Amaç kişinin işsizlik ödeneği alırken iş bulmasına yardımcı olmaktır. Kamu eşleştirme ve istihdam hizmetleri aktif işgücü politika araçları arasında maliyeti en düşük olan hizmettir (Uzun, 2015: 47).

2.4.TÜRKİYE’DE İŞSİZLİKLE MÜCADELE

Ekonomik gelişme, mümkün mertebe tüm aktif işgücünün de istihdam edilmesini gerektirir. Toplumda işsiz olanlar, milli gelire katkıda bulunamamakta ancak, milli gelirin bölüşümünden pay almaktadırlar. Bu durum aslında işsizlerin istihdam olunan nüfus üzerinde bir yük olduğu anlamına da gelmektedir. İşsizlikle mücadelede makro ve mikro düzeyde düşünmek gerekir. Teknolojik gelişme ve ekonomik büyüme gibi değişkenlerin istihdam sürecini etkileme düzeyleri makro düzeyde işsizlikle mücadele boyutunu gösterirken; yaş, cinsiyet, eğitim ve nitelik

gibi özelliklerin etkileri mikro düzeyde işsizlikle mücadele boyutunu göstermektedir (Bozdağlıoğlu, 2008: 59).

Türkiye'nin en önemli ve sosyal sorunu olan işsizlik, ekonomik, sosyal ve psikolojik boyutları olan bir sorundur. Bu sorunun ileride daha ağır sonuçlara yol açmaması için, geç kalınmadan bazı adımların atılması şarttır. Kısa vadede Türkiye'nin işsizlik sorununu tamamen çözmesi elbette çok zordur. Buna rağmen, küresel krizle birlikte daha da artma eğilimine giren işsizliğe karşı kısa vadede atılabilecek bazı adımlar vardır. Bu amaçla, ilk olarak yasal mevzuatla kurumsal yapı "istihdam dostu" hale getirilmelidir. Bu çerçevede, istihdam üzerindeki yüklerin azaltılması ve kriz ortamında işçi çıkarmayan veya istihdam yaratan firmalara bazı desteklerin sağlanması yoluna gidilmelidir (Bilgin, 2008: 45).

Türkiye'de emek piyasasındaki önemli katılıklardan biri yasal düzenlemeler ve bu çerçevede istihdam üzerindeki ağırlığıdır. Denilebilir ki, yasal mevzuat adeta istihdamı köstekler niteliktedir.

Türkiye emek piyasası esneklikten uzak bir görünüm sergilemektedir. Gerçekten Türkiye'de ücret-dışı işgücü maliyetleri oldukça yüksektir. 2006 yılı itibariyle ücret-dışı işgücü maliyetlerinin ücrete oranı %42,8'dir. Buna karşılık, OECD ortalaması %37,3'tür. Bu oran, ABD'de ise %28,9 düzeyindedir. Kaldı ki, yüksek ücret-dışı işgücü maliyetleri, kayıt-dışı istihdamı teşvik etmektedir. Nitekim yaptığı işten ötürü herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların oranı %43,5 düzeyindedir. (Bilgin ve Arı, 2010: 110)

Genç bir nüfusa sahip olan Türkiye, artan nüfusu istihdam edecek alanları açamamaktan kaynaklanan "yapısal işsizlik" sorunu ile karşı karşıyadır. İşsizliğin azaltılması için aşağıdaki tedbirlerin alınması gerekir (Tatar, 2006: 52-55):

- Eğitim fırsatlarının genişletilmesi ve işgücünün çalışma hayatında istenen bilgi ve yeteneklerle donatılması,
- Sürdürülebilir yüksek büyüme oranını sağlamak üzere, yerli ve yabancı sermayeyi ülkemizde yatırım yapmaya özendirilecek her türlü tedbirler alınmalıdır.
- KOBİ'lere, eğitim başta olmak üzere, vergi, kredi, finansman, teknoloji, işletme ve pazarlama olmak üzere her yönden destek verilmeli ve gelişmeleri sağlanmalıdır.

- İstihdamın yapısı tarım dışı sektörler lehine değiştirilmeli ve ekonominin ihtiyaç duyduğu işgücü yetiştirilmelidir.

- Gençlere, kadınlara ve özürllülere yönelik işsizliği önleyici aktif istihdam politikaları uygulanmalıdır.

- Tarım sektöründeki ücretsiz aile işçilerine yönelik istihdam sağlayıcı ve katma değer sağlayıcı projeler geliştirilmelidir.

- İşsizliğin önlenmesi ve istihdamın artırılması için, kamu ve özel sektör yatırımları artırılmalı, yatırımlar için özendirici teşvik tedbirleri alınmalıdır.

- Bir yandan istihdam sağlayan doğrudan yabancı sermaye yatırımları güven ortamının tesisi ile özendirilmeli, diğer yandan da yurt dışından özellikle müteahhitlik alanında işler alınmalıdır.

- Yüksek faizlerin yatırımları caydırıcı özelliğinin olması dolayısıyla faiz oranlarının düşmesi için mutlaka kamu açıklarının düşürülmesi, başka bir ifade ile mali disiplinden taviz verilmemesi gerekmektedir.

-Üretim faktörleri ihraç ürünlerine yönlendirilmelidir.

-Büyük sanayinin küçük sanayi ile uyumu ve birlikteliği sağlanmalıdır.

- Enerji darboğazı ile karşı karşıya kalmamak için milli enerji kaynakları geliştirilmeli ve enerji üretim tesisleri bir an önce devreye sokulmalıdır.

- Kırsal yörelerde el sanatları ve hediyelik eşya yapımına yönelik iş imkânları sağlanmalıdır.

-Kendi işini kurmak isteyenlere yardım edilmelidir.

- İnşaat gibi istihdam ve üretimi artıran emek-yoğun lokomotif sektörler canlandırılmalıdır.

-Küreselleşmenin olumsuz etkilerini gidermeye yönelik tedbirler alınmalıdır.

-İş kurma, üretim ve istihdam üzerindeki bürokratik işlemler azaltılmalıdır.

-Eğitim ve öğretim istihdam ile uyumlu hale getirilmelidir.

- Devlet, istihdam odaklı büyüme programları hazırlayıp uygulamaya koymalı, rant ekonomisi yerine yatırım ve üretim ekonomisini desteklemelidir.

-İhracatın arttırılması için istikrarlı bir kur politikasının sürdürülmesi gerekir.

-İstihdam odaklı teşvik sistemi uygulanmalıdır.

- İŞKUR gibi kurumlar arasında süreklilik arz eden bir diyalog sağlanmalıdır.
Üretimde - Eğitim ve öğretim sürecinde ileri teknolojiler takip edilmeli ve öğretilmelidir.

-Çıraklık eğitim merkezleri yurdun her tarafına yayılmalıdır.

-İşsizler rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinden kolayca yararlanabilmelidir.

- Bölgeler arası gelişmişlik ve gelir farklılıklarının giderilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

2.5.SOSYAL DESTEK KAVRAMI

Sosyal desteğin, fiziksel ve ruhsal çok sayıda hastalığın ortaya çıkışı, gidişi ve süresi üzerinde önemli etkilerinin olduğu bilinmektedir. Başka bir deyişle sosyal destek, insan sağlığı ile ilişkili olduğu kabul edilen sosyal bir değişkendir. Sosyal desteğin, hem stres verici yaşam olaylarının oluşumunu hem de onların yarattığı sonuçları çeşitli şekillerde etkilediği düşünölmektedir. Sosyal destek; bireyin içinde bulunduğu durum, bu durumun anlamı ve gösterilen emosyonel tepkide değişiklik meydana getirir. Bu yüzden, bireyler stres verici yaşam olayları ile etkili baş etme mekanizmaları geliştirirler. Sosyal destek bireyin sağlığını sürdürmesi için gereklidir (Eryurt, 2010: 40).

Tezin bu bölümünde sosyal desteğin işsizlik üzerinde nasıl bir etki ve fayda sağladığı üzerinde durulacaktır.

2.5.1.SODES'İN TANIMI VE KAPSAMI

Sosyal Destek Programı (SODES), istihdam, sosyal bütünleşme, kültür, sanat ve spor alanlarında göç, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların ve değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara kısa sürede karşılık vermeyi hedefleyen insan odaklı bir programdır. SODES, 2008–2013 yılları arasında bölgesel kalkınma projelerinin büyük ölçüde tamamlanması amacıyla hazırlanan GAP Eylem Planının Sosyal Gelişmenin Sağlanması bileşeni altında oluşturulmuştur. 2008 ve 2009 yıllarında GAP bölgesinde uygulanan SODES'in kapsamı 2010 yılında DAP illerini

içercek şekilde genişletilmiştir. 2013 yılı itibariyle Aksaray, Niğde, Sivas ve Yozgat illerini de SODES kapsamına alınmıştır (Güreşçi, 2013: 161).

SODES'in en önemli amacı bölgenin beşeri sermayesini güçlendirmek ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olmaktır. Valiliklerin koordinasyonunda yerel düzeyde hazırlanan ve uygulanan SODES projeleri, istihdam edilebilirliği artırmayı, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılmalarını sağlamayı ve kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler yoluyla bölgedeki çocuk, genç ve kadınların kendilerini daha iyi ifade etmelerine katkı vermeyi hedeflemektedir (Güreşçi, 2013: 161).

SODES projeleri, bölgede, kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğinin geliştirilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Birçok proje söz konusu kuruluşların ortaklığıyla hayata geçirilmekte ve elde edilen sinerji ile farklı toplum kesimleri bölgesel ve ülkesel düzeydeki kalkınma çabasına daha fazla katkı sağlayabilmektedir. Uygulama sürecinde yerel aktörler geniş bir biçimde yetkilendirilmekte, bu durum, bir yandan SODES'e esneklik kazandırırken, bir yandan da uygulanan projelerin yerel düzeyde daha fazla sahiplenilmesini sağlamaktadır (<https://www.sodes.gov.tr/Login.aspx>).

2.5.2.SODES'İN BİLEŞENLERİ

SODES'in kapsadığı nüfus kesimleri, yoksullar, kentin sosyal imkânlarına erişemeyenler, çocuklar, gençler, kadınlar, işsizler, kente göçle gelenler ve gecekondü bölgelerinde yaşayan bireyler ve gruplardır. SODES projeleri, toplumsal hayata etkin şekilde katılmada zorluklarla karşılaşan dezavantajlı kesimler için yeni fırsatlar oluşturmada ve kent yaşamına entegrasyonunu sağlamaktadır. SODES projeleri bu yönüyle, uygulandığı illerden başlayarak ulusal düzeyde sosyal restorasyonun gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır. SODES projeleri, istihdam, sosyal içerme, kültür, sanat ve spor olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır: (Kağıtçıbaşı, 2013).

- **İstihdam Bileşeni:** Bu bileşen kapsamındaki projeler ile istihdam edilebilirliğin artırılması, ildeki ve bölgedeki ihtiyaçlara uygun alanlarda nitelikli işgücünün ve mesleki bilgi ve birikimin geliştirilmesi, toplumun dezavantajlı kesimlerinin istihdama erişiminin kolaylaştırılması hedeflenmektedir.

- Sosyal İçerme Bileşeni: Bu bileşen kapsamındaki projeler ile yoksulluğun azaltılması, sosyal yardım alan yoksul kesimin kendi geçimini temin edebilecek duruma getirilmesine destek olunması, yaşlı, engelli, kadın ve çocuklar gibi toplumun öncelikli kesimlerinin yaşam standartlarının yükseltilmesi ve götürülen hizmetlerin kalitesinin artırılması beklenmektedir.

- Kültür, Sanat ve Spor Bileşeni: Bu bileşen kapsamındaki projeler ile toplumun ihtiyaç duyduğu kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin geliştirilmesi, özellikle çocukların ve gençlerin bu tür faaliyetlere yönlendirilerek yeteneklerinin açığa çıkartılması, kendilerine ve topluma yararlı alışkanlıklar edinmelerine yardımcı olunması beklenmektedir.

2.5.3.SODES'İN AMAÇLARI

Temel hedefi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve diğer bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını ortadan kaldırmak, kırsal alandaki verimliliği ve istihdam imkânlarını artırarak, sosyal istikrar, ekonomik büyüme gibi milli kalkınma hedeflerine katkıda bulunmak olan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamında, 2008 - 2012 yılları arasında büyük ölçüde tamamlanması hedeflenen GAP Eylem Planı hazırlanmıştır. Bu çerçevede bölgenin ekonomik gelişiminin sağlanmasının yanı sıra, beşeri sermaye gelişiminin sağlanması da önem taşımaktadır. Eylem planının en önemli hedeflerinden biri, kırsal alanlardan kente göç, yoksulluk ve işsizlik gibi alanlarda yaşanan sorunlara ve değişen sosyal yapının yarattığı ihtiyaçlara cevap verebilmektir. Bu kapsamda, eylem planında sosyal gelişimin sağlanması önemli bir bileşen olarak kurgulanmış ve sosyal ihtiyaçların kısa sürede giderilmesi amacıyla valiliklerin doğrudan sorumluluk aldığı, insan odaklı projeler için “istihdam”, “sosyal içerme” ve “kültür, sanat ve spor” bileşenleri altında Sosyal Destek Programı (SODES) oluşturulmuştur. SODES'in en önemli amaçları aşağıda sıralanmıştır: (<http://www.ika.org.tr/upload/yayinlar/-SODES-Etki-Analizi-Sonuc-Raporu-675390.pdf>)

- Yoksulluk, göç ve kentleşmeden kaynaklanan sosyal sorunları gidermek,
- Beşeri sermayenin gelişimine katkı da bulunmak,

- Toplumsal bütünleşmeyi sağlamak,
- Toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılmalarını sağlamak,
- Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler yoluyla bölgedeki çocuk, genç ve kadınların kendilerini daha iyi ifade etmelerine yardımcı olmak,
- Bölgede artan yatırımlara bağlı olarak ihtiyaç duyulan alanlarda nitelikli işgücünün oluşturulmasına destek olmak,
- Değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara cevap vermek.

SODES, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesinde sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi düşük, toplumsal bütünleşme ihtiyacı yüksek olan 27 ili kapsamaktadır. SODES'in hedef kitlesi:

- Çocuklar,
- Engelli bireyler,
- Kadınlar,
- Gençler,
- Göçle gelenlerden oluşmaktadır.

Bu çerçevede, 2008 yılından beri SODES kapsamında meslek edindirme kursları açılmış, mesleki eğitim ve merkezi atölyeler oluşturulmuş ve staj faaliyetleri desteklenmiştir. SODES ayrıca kente göçle gelen ve çöküntü alanlarında yaşayan dezavantajlı kesimler için uygulanan sosyal içerme projeleri ile kentsel ekonomik ve sosyal doku ile bütünleşmelerine destek olmuştur. Bu kesimlere yönelik mesleki eğitim ve rehberlik faaliyetleri desteklenmiş, mikro kredi uygulamaları ve toplum yararına çalışma programları geliştirilmiş, özellikle kentlerin kenar semtlerinde ücretsiz ÖSS ve SBS kursları gerçekleştirilmiştir. Kültür, sanat ve spor bileşeni kapsamında çok sayıda kurs, kültür-sanat merkezi, kütüphane, sinema salonu ve spor sahaları oluşturulmuş, spor malzemeleri dağıtılmış, turnuvalar ve etkinlikler düzenlenmiştir. SODES tarafından desteklenen projeler, valiliklerin koordinasyonunda yerel düzeydeki kamu kurumları, mahalli idareler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanmakta ve hayata geçirilmektedir (Özbay, 2012: 61).

2.5.4.SODES BAŞVURU SÜRECİ

Kalkınma Bakanlığı her yıl SODES kapsamındaki illerin valiliklerine yazılı olarak proje bildirimini yapıldığında yapılan projenin yapılış çağrısında bulunmaktadır. Valilikler, ilgili yazıda uygun görülen süre içerisinde proje teklif etmeye yetkili kuruluşlardan aldıkları proje tekliflerini çerçevesinde değerlendirerek uygun gördükleri proje tekliflerini hem SODES-BİS hem resmi yazıyla Kalkınma Bakanlığı'na göndermektedir. Valiliklerin proje tekliflerinin değerlendirmesinde dikkate aldıkları değerlendirme kriterleri şunlardır: (<http://kilisproje.gov.tr/sodes>)

- 1.SODES Amaçlarına uygunluk
- 2.Sürdürülebilirlik
- 3.Projenin amacı, gerekçesi, faaliyetleri ile bütçesi arasındaki tutarlılık
- 4.Projeyi öneren kuruluşun proje yürütme kapasitesi
- 5.Projenin hedef gruplar üzerinde yaratacağı etkiler
6. Proje hedef kitlesinin genişliği
- 7.İlin öncelikleri

* Valilikler tarafından Kalkınma Bakanlığı'na gönderilen proje tekliflerinin elektronik ve yazılı nüshaları arasında fark olmaması gerekmektedir. Nüshalar arasında fark olması halinde ilgili teklifler değerlendirmeye alınmaz.

* Kalkınma Bakanlığı'nın teklif çağrısında belirtilen süre içerisinde valiliklerden Kalkınma Bakanlığı'na iletilen her bir proje; Kalkınma Bakanlığı tarafından uygun görülen iki uzman tarafından yukarıda belirtilen değerlendirme kriterleri çerçevesinde yeniden değerlendirilmektedir.

* Teklif edilen projeler değerlendirilirken, her hangi bir projede iki uzmanın puanları arasında önemli bir fark bulunması durumunda proje üçüncü bir uzman tarafından gözden geçirilerek yeniden puanlanmaktadır.

* Projelerin puanlanma süreci tamamlandıktan sonra tüm projeler aldıkları puana göre sıralamaya tabi tutulmaktadır.

* Toplam bütçe tutarları ilgili yılın SODES bütçesine karşılık gelecek tutardaki proje teklifleri, SODES kapsamında desteklenecek projeler olarak değerlendirilmektedir.

* Desteklenecek projeler Kalkınma Bakanlığı tarafından hem SODES-BİS aracılığıyla hem de resmi yazıyla Valiliğe bildirilmekte ve Kalkınma Bakanlığı internet sitesinden kamuoyuna duyurulmaktadır.

* Desteklenecek projelerin kamuoyuna duyurulmasından sonra ilgili valilik ile proje yürütücüsü arasında SODES Finansman Sözleşmesi imzalanmaktadır.

* Proje için öngörülen ödenek tutarı, ilgili valilik ile proje yürütücüsü arasında imzalanan SODES Finansman Sözleşmesinde yer alan hükümler çerçevesinde proje hesabına aktarılmaktadır.

* Kabul edilen projelerin uygulanmasına ödenek aktarma işlemini müteakip ivedilikle başlanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİLİS İLİNDE YAPILAN SODES PROJELERİNİN İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR UYGULAMA

3.1.ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu çalışmada araştırılan konu Kilis ilinde istihdama yönelik SODES projelerinin istihdam üzerinde etkinliğinin olup olmadığının araştırılmasıdır.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Ülkemizde her kesimin eşit refah seviyesini yakalaması amacıyla son yıllarda artan hızda çeşitli projeler geliştirilmektedir. Fakat bu projelerin ne kadar verimli olduğu ve etkinliği üzerine çeşitli tartışmalar söz konusudur. Bu çalışmada söz konusu projelerden biri olan istihdama yönelik SODES projeleri ele alınacak ve istihdam üzerine etkinliği araştırılacaktır.

SODES projeleri belli başlı illerde uygulanan, toplumsal ve beşeri sermayeye katkı sağlaması için büyük bütçelerle desteklenen toplumsal refahı sağlamaya yönelik faydalı bir projedir.

İşte bizim bu çalışmamızdaki asıl amaç büyük bütçelerle desteklenen bu SODES projelerinin istihdama katkısının ne derece olduğu ve istihdama katkısının yanı sıra başka ne gibi faydalar sağladığını araştırmaktır.

Yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen veriler ve sorunlara getirilen çözüm önerileri ışığında daha verimli projelerin geliştirilmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Tablo 2. Türkiye ve Kilis ilindeki SODES Proje Sayıları ve Bütçeleri

	2008	2009	2010	2011	2012
Türkiye'deki Proje Sayısı	398	778	1187	1810	1620
Kilis ilindeki Proje Sayısı	31	80	41	50	40
Türkiye'nin SODES Bütçesi	42.000.000	91.864.300	150.027.000	194.628.203	195.865.810
Kilis ilinin SODES Bütçesi	2.519.570	6.035.550	4.005.000	4.000.000-6.000.000	4.000.000-6.000.000

Tablo 2'de 2008-2012 yılları arasında Türkiye geneli ve Kilis ilinde gerçekleşmiş olan SODES proje sayıları ve toplam maliyetleri verilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere devlet bu projelere büyük destek sağlamıştır. Araştırmamızda bu projelerin faydaları ve katılımcılara sağladığı katkısı üzerinde durulmuştur.

3.3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Bu araştırmanın varsayımları şu şekilde sıralanabilir:

Veri sağlama araçlarından olan ve bu çalışmada kullanılan anket çalışmasındaki sorulara, kendilerine anket uygulanan kişiler doğru ve içtenlikle cevap vermişlerdir.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, SODES projelerinin katkılarını ölçebilecek niteliktedir.

Seçilen örneklem araştırma evrenini temsil edebilme yeteneğine sahiptir.

Araştırmanın teorik kısmının oluşturulmasında kullanılan kaynakların araştırma için yeterli miktarda olduğu kabul edilmiştir.

3.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE KISITLARI

Yapılan bu araştırma, Kilis ilinde 2009-2013 yılları arasında yapılan belli başlı istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında kurslara katılan kişileri kapsamaktadır. Araştırma, adres ve telefonlarına ulaşabildiğimiz istihdama yönelik SODES kurslarına katılan kişilere yapılmıştır. Örneklem cezaevinde yatan kişiler ve ikameti ilimiz sınırları dışına çıkmış kişiler dâhil edilmemiştir. Araştırma özellikle bu istihdama yönelik yapılan SODES projelerinin gerçek anlamda istihdama katkısının ne derece olduğunu belirlemeye yöneliktir.

3.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

1. SODES projeleri kapsamında yapılan bu eğitimlerin kişisel gelişim üzerine sağladığı katkı, yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.
2. SODES kurslarına kurs ücreti almak için gittim görüşünde olan kursiyerlerin oranı, yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.
3. Eğitimlerin tanıtımının yeterli derecede yapıldığı görüşünde olanlar, cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.
4. Eğitimlerde işlenen konularının gerçek iş hayatına uygun hazırlandığı görüşünü taşıyanlar, cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.
5. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katılanlar, cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.
6. Aldığı eğitimin iş hayatını tanınmasına yardımcı olduğunu düşünenler, cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.
7. Eğitim aldığı alanda kendini geliştirmeyi düşünenler, medeni durumlarına göre farklılık göstermektedir.
8. Kursu katıldıktan sonra bir işte çalışan kursiyerlerin işini uzun süre sürdürme düşüncesinde olması, medeni durumlarına göre farklılık göstermektedir.
9. SODES projelerinin yoksullukla mücadelede etkin bir araç olduğu düşüncesinde olanlar, gelir durumlarına göre farklılık göstermektedir.
10. Açılacak başka bir SODES kurslarına katılmayı düşünenler, gelir durumlarına göre farklılık göstermektedir.
11. Eğitimde edindiği bilgileri iş hayatında uygulayanlar, gelir durumlarına göre farklılık göstermektedir.
12. Kursta edindiği bilgiler sayesinde iş bulmasının kolaylaştığı düşüncesini taşıyanlar, gelir durumlarına göre farklılık göstermektedir.
13. Kursu katıldıktan sonra bir işte çalışan katılımcılardan çalıştığı yerden aldığı ücretten memnun olanlar, gelir durumlarına göre farklılık göstermektedir.
14. Çalıştığı işin aldığı eğitimin bir devamı olduğu düşüncesinde olanlar, gelir durumlarına göre farklılık göstermektedir.
15. Eğitimlerin konularının gerçek iş hayatına uygun hazırlanmadığını düşünenler aynı zamanda da iş bulamayanlardır.

16. Eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli olduğunu savunanlar, eğitimde öğrendiklerini iş hayatında uygulayanlardır.
17. Eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli olduğunu savunanlar, eğitim aldığı alanda kendini geliştirmeyi düşünenlerdir.
18. Eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli olduğunu savunanlar, çalıştığı işin aldığı eğitimin bir devamı niteliğinde olduğunu söyleyenlerdir.
19. Eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli olduğunu savunanlar, aldığı eğitimin iş hayatını tanınmasına yardımcı olduğu görüşünde olanlardır.
20. Eğitimlerin yeterli bilgi ve donanıma sahip olması kursiyerlerin kazanmış oldukları bilgileri iş hayatında uygulamalarına olanak sağlamıştır.
21. Eğitimlerin açık ve anlaşılır bir şekilde verilmesinin eğitimi alan kişilerin bilgi ve beceri seviyesini arttırdığı bununda iş hayatına olumlu etkilemesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
22. Eğitimlerin, kişisel gelişim üzerine sağladığı katkı ile iş hayatının tanınması arasında anlamlı bir ilişki vardır.
23. Eğitimlerin, kişisel gelişim üzerine sağladığı katkı ile eğitimde edinilen bilgilerin iş hayatında uygulanması arasında anlamlı bir ilişki vardır.
24. Eğitimlerin, kişisel gelişim üzerine sağladığı katkı ile bu kursta edinilen bilgilerin iş bulmayı kolaylaştırdığı görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
25. Eğitimlerin, kişisel gelişim üzerine sağladığı katkı ile eğitim alınan alanda kişilerin kendilerini geliştirmek istemesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
26. Eğitimlerin, kişisel gelişim üzerine sağladığı katkı ile kursiyerlerin çalıştığı işin aldığı eğitimin bir devamı niteliğinde olması arasında anlamlı bir ilişki vardır.
27. Eğitimlerin, kişisel gelişim üzerine sağladığı katkı ile kursa çalışmak için değil gelişim için katılmış olma görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
28. Almış olduğum eğitim kendime olan güvenimi arttırdı görüşü ile eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
29. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katıldım görüşü ile eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
30. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katıldım görüşü ile bu kursta edindiğim bilgiler sayesinde iş bulmam kolaylaştı görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

31. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katıldım görüşü ile yaptığım işten zevk alıyorum ve işimi seviyorum görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
32. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katıldım görüşü ile işimi uzun süre sürdürmeyi düşünüyorum görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
33. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katıldım görüşü ile çalıştığımdan beri aile içi çatışmalar azaldı görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
34. Açılan kurslardan aldığım eğitim ile birlikte daha bilgili ve becerili oldum görüşü ile eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
35. Açılan kurslardan aldığım eğitim ile birlikte daha bilgili ve becerili oldum görüşü ile bu kursta edindiğim bilgiler sayesinde iş bulmam kolaylaştı görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
36. SODES projelerinde verilen kurs ücretleri yeterlidir görüşü ile kursa iş bulmak için katılmadım görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
37. Açılacak diğer SODES kurslarına katılmayı düşünürüm görüşü ile eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
38. Açılacak SODES kurslarını çevremdeki kişilere öneririm görüşü ile çalıştığımdan beri kendimi mutlu hissediyorum görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
39. Verilen eğitim ile birlikte kendimi daha iyi ifade etmeye başladım görüşü ile çalıştığımdan beri aile içi çatışmalar azaldı görüşü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.6. ARAşTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünü, araştırmanın evreni, örneklemin seçimi, verilerin toplanmasında izlenen yöntemle ilgili bilgiler ve hipotezlerin test edilmesi amacıyla yapılan analizlere ilişkin bulguların yorumlanması oluşturmaktadır.

3.6.1.Evren ve rnekleme Seçimi

Araştırmanın evrenini Kilis ili sınırları içerisinde istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında kursa katılan kişiler oluşturmaktadır. Yapılan alan örneklemede kursa katılan kişiler arasında adres ve telefon numaralarına ulaşabildiğimiz kişilere hazırlanan anket çalışması uygulanmıştır.

3.6.2. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplamak amacıyla anket uygulamasından yararlanılmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan anket formu dört ana bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında kursa katılan kişilerin demografik özelliklerini tespit etmeye yönelik sorular, ikinci bölümünde SODES projeleri kapsamında kursa katılan herkese sorulan genel sorular, anketin üçüncü bölümünde SODES projeleri kapsamında kursa katıldıktan sonra herhangi bir işte çalışanlara yönelik sorular ve son olarak anketin dördüncü bölümünde ise SODES projeleri kapsamında kursa katıldıktan sonra herhangi bir işte çalışmayanlara yönelik sorular yer almaktadır.

Anketin ilk bölümü kursa katılan kişilerin demografik özelliklerini tespit etmeye yönelik 9 sorudan oluşmaktadır. Anketin ikinci bölümünde yer alan 20 soru SODES projesi kapsamında kursa katılan herkesin kursa katılmaları sonucunda edinmiş oldukları kazanımları ve kursun kişiye kattığı maddi ve manevi tüm kazanımları ölçmeyi hedeflemektedir. Anketin üçüncü bölümünde yer alan 12 soru SODES projeleri kapsamında kursa katıldıktan sonra iş bulabilen insanların kursa gittikten sonra iş bulabilmesinin kursun faydalı olduğunun bir göstergesi olup olmadığını ve bir işte çalışıyor olmasının aldığı eğitimin katkısı olarak değerlendirilmesi ve çalışıyor olmasının kendisine ve ailesine katkısının ölçülebilmesi amaçlanmıştır. Anketin son bölümünde ise kurs sonucunda çalışmayan insanların neden çalışmadıkları konusunun sebeplerinin araştırılarak sonuçlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anketin ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümündeki sorularında 5’li LİKERT ölçeği kullanılmış olup;

- 1: Kesinlikle Katılmıyorum
- 2: Kısmen Katılmıyorum
- 3: Kararsızım
- 4: Kısmen Katılıyorum
- 5: Kesinlikle Katılıyorum biçiminde ölçeklendirilmiştir.

3.6.3. Verilerin Analizi

Elde edilen geçerli anketler öncelikle istatistik paket programı olan SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 2,0’ye veri olarak girilmiş ve daha sonra hipotezlerimiz çerçevesinde çeşitli analizler yapılmıştır.

3.7. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Güvenilirlik analizi bulguları, demografik bulgular ve hipotezlere dayalı bulgular ayrı başlıklar halinde aşağıda incelenmektedir.

3.7.1. Güvenilirlik Analizi Bulguları

Anket soruları güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur ve sonuçlar incelendiğinde ankette kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin yeterli olduğu görülecektir (Tablo 2'de bakınız).

Tablo 3. İstihdama Yönelik SODES Projelerine İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

İstihdama yönelik SODES projeleri ve boyutları	Soru Sayısı	Cronbach Alfa Değeri
Genel sorular	20	0.803
İş bulanlara yönelik sorular	12	0.853
İş bulamayanlara yönelik sorular	5	0.707

Tablo 2'de görüldüğü üzere, ankette 20 soru ile ölçülen istihdama yönelik SODES projelerine katılan kursiyerlere yönelik genel soruların tamamına ilişkin Cronbach Alfa değeri "0,803", istihdama yönelik SODES kursuna katılmış olup iş bulanlara yönelik soruların 12 sorunun güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alfa değeri "0,853", 5 soru ile ölçülen istihdama yönelik SODES projelerine katılmış olup bir iş bulamayanlara yönelik yapılan anketin boyutunun Cronbach Alfa değeri ise "0,707" olarak bulunmuştur.

Bu bulgular ışığında söz konusu kat Sayılar incelendiğinde anket formunun içsel tutarlılığının kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir.

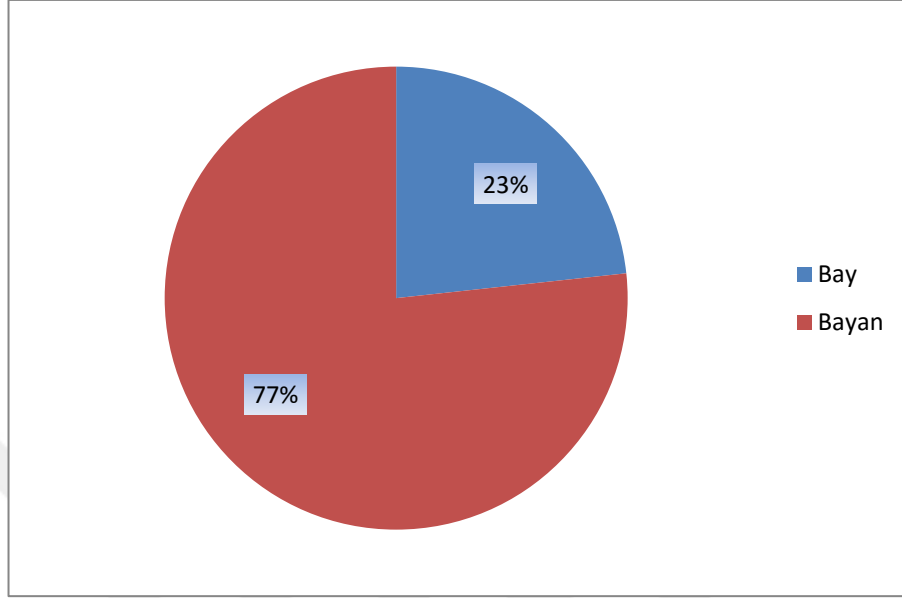
3.7.2. Demografik Bulgular

Demografik bulgular başlığı altında anketi dolduran örneklemin cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, sektördeki ve çalıştığı işletmedeki çalışma süreleri, daha önce başka bir sektörde çalışıp çalışmadığı ve gelirleri ile ilgili konuların analizi yapılacaktır.

Tablo 4.Örneklemin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Bay	51	23.29
Bayan	168	76.71
Toplam	219	100

Tablo 4'deki frekans analizi sonuçlarına bakıldığında, araştırmaya katılanların yaklaşık %23,'ü baylardan ve %77'si ise bayanlardan oluşmaktadır.

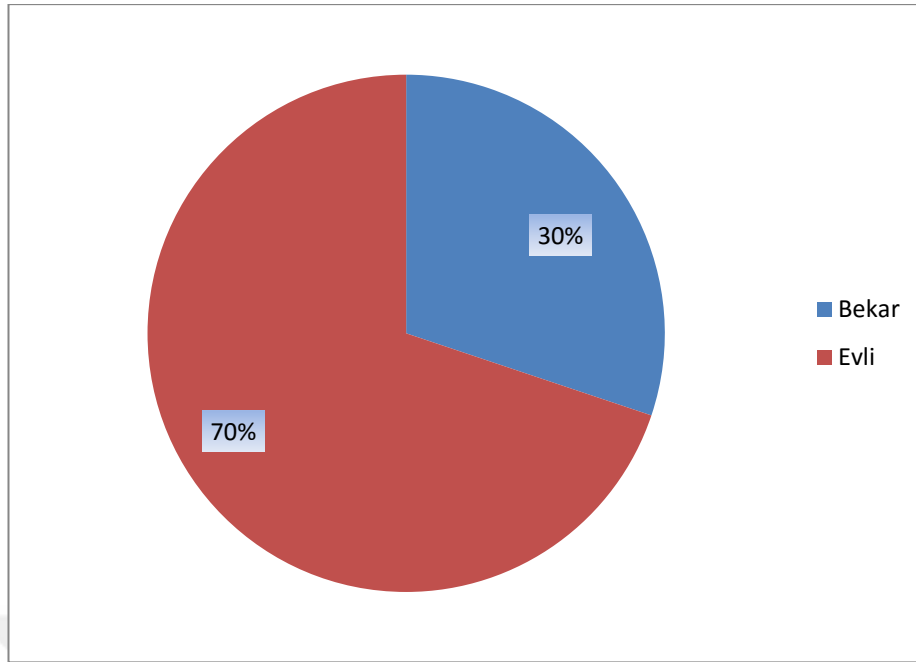

Grafik 8: Ankete Katılanların Cinsiyet Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği

Tablo 5.Örneklemin Medeni Durum Dağılımı

Medeni Durum	Frekans	Yüzde (%)
Bekâr	66	30.14
Evli	153	69.86
Toplam	219	100

Tablo 5'de görüldüğü üzere, katılımcıların yaklaşık %30'u bekâr, %70'i ise evlidir.

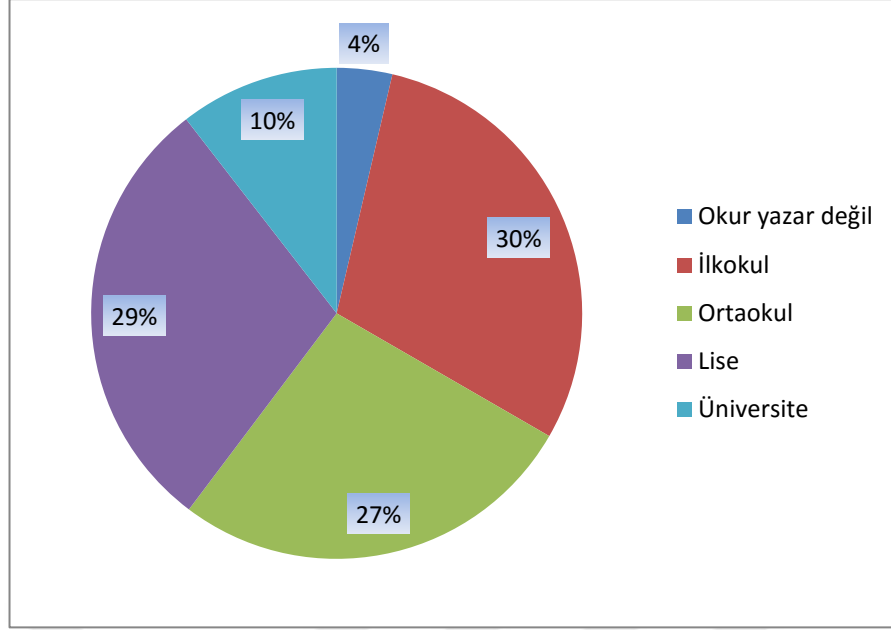

Grafik 9: Ankete Katılanların Medeni Durumlarının Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği

Tablo 6.Örneklemin Eğitim Durumu Dağılımı

Eğitim	Frekans	Yüzde (%)
Okuryazar değil	8	3.65
İlkokul	65	29.68
Ortaokul	59	26.94
Lise	64	29.22
Üniversite	23	10.50
Toplam	219	100

Tablo 6’da araştırmaya katılanların eğitim durumları incelendiğinde, örneklemin %3,65’i okuryazar değil, %29,68’i ilkokul, % 26,94’ü ortaokul, %29,22 lise ve %10,50’si de üniversite eğitimine sahip bulunmaktadır.

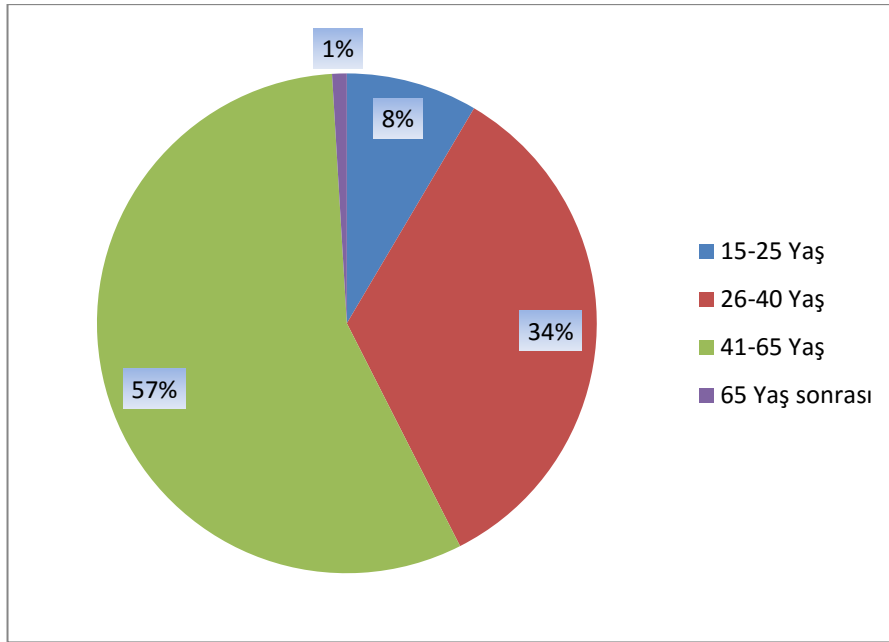

Grafik 10: Ankete Katılanların Öğrenim Durumlarını Gösteren Pasta Grafiği

Tablo 7.Örneklemin yaş aralığı

Yaş Aralıkları	Frekans	Yüzde (%)
15-25 yaş	27	12.33
26-40 yaş	108	49.32
41-65 yaş	81	36.98
65 yaş sonrası	3	1.37
Toplam	219	100

Tablo 7’de gösterildiği gibi, 15-25 yaş arası katılımcılar yaklaşık %12’sini, 26-40 yaş arası katılımcılar yaklaşık %49’unu, 41-65 yaş arası katılımcılar yaklaşık %37 sini ve 65 yaş üstü katılımcılar ise yaklaşık %2’sini oluşturmaktadır.

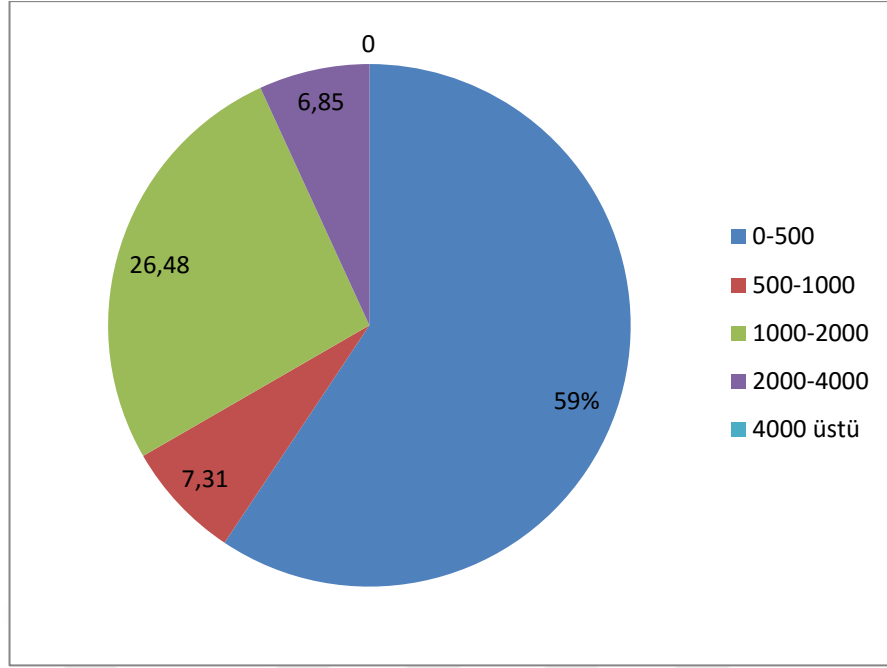

Grafik 11:Ankete Katılanların Yaş Aralığının Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği

Tablo 8.Örneklemin Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Gelir Düzeyi (TL)	Frekans	Yüzde (%)
0-500	130	59.36
500-1000	16	7.31
1000-2000	58	26.48
2000-4000	15	6.85
4000 üstü	0	0
Toplam	219	100

Ankete katılan kursiyerlerin gelir düzeyleri Tablo 8 'de görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılanların %59,36'lık kısmı 0-500 TL,%7,31'i 500-1000 TL, %26,48 'i 1000-2000 TL, %6,85'i 2000-4000 TL gelire sahiptir. Araştırmaya katılan kursiyerler içinde 4000 üstü gelire sahip kimse bulunmamaktadır.

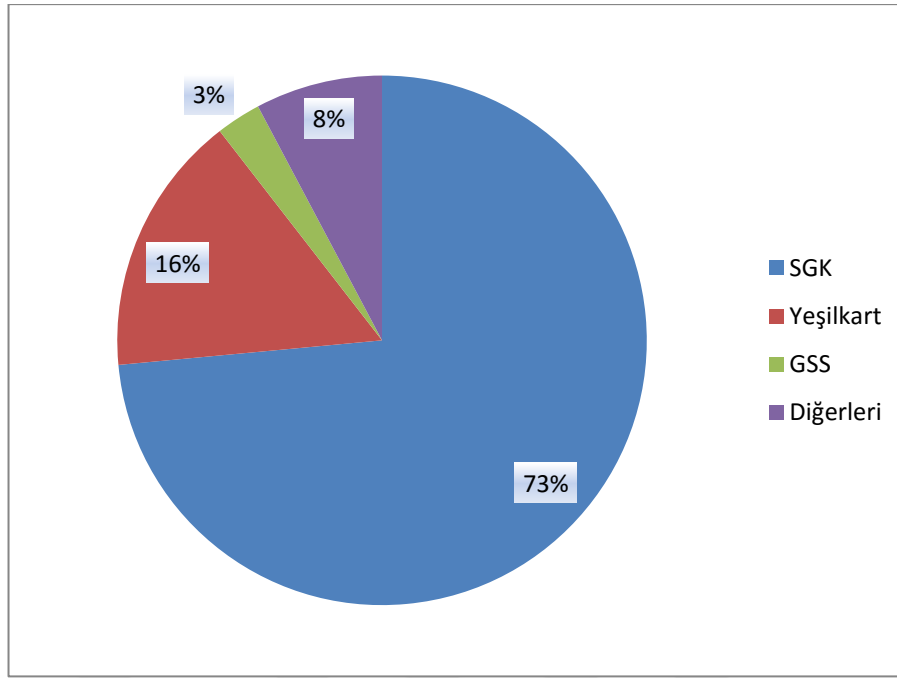

Grafik 12:Ankete Katılanların Aylık Gelir Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği

Tablo 9.Örneklemin Sosyal Güvence Durumu

Sağlık güvencesi	Frekans	Yüzde (%)
SGK	161	73.52
Yeşil kart	35	15.98
GSS Primi Ödeyenler	6	2.74
Diğerleri	17	7.76
Toplam	219	100

Ankete katılan kursiyerlerin sağlık güvence kayıtları Tablo 9’da görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılanların %73,52’lik kısmı SGK’ lı, %15,98’lik kısmı yeşil kartlı, %2,74’lik kısmı GSS kapsamında sağlıktan faydalanmak için prim ödemekte ve diğer %7,76’lık kısım ise herhangi bir sağlık güvence kaydı olmayıp SGK’ ya borçlu olan kişilerdir.

Grafik 13:Ankete Katılanların Sosyal Güvence Durumlarını Gösteren Pasta Grafiği

3.7.3. *Ki_Kare* (χ^2) Test Analiz Sonuçları

Hipotezlerin test edilmesi amacıyla anket çalışması sonucunda elde edilen veriler SPSS 20 programı kullanılarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu değerlendirmede verilerin analizinde dağılımlar arasındaki farkın anlamlılık çözümlenmesinde χ^2 testi kullanılmıştır.

Değişkenlere göre hesaplanan frekanslar arasındaki farkın 0.05 düzeyinde anlamlılığını tespit etmek için bu frekanslara ilişkin χ^2 değerleri bulunmuştur. Bu değerler 0.05 ten küçük ise anlamlı büyük ise anlamsızdır.

Yöntem olarak, öncelikle hipotezlerimiz ortaya konulacak daha sonra elde ettiğimiz analiz sonuçlarına göre hipotezlerle ilgili değerlendirmeler yapılacaktır.

3.7.3.1.SODES kurslarına katılan tüm katılımcıların görüşlerine yönelik katılım düzeyi

Tablo 10. Katılımcıların “SODES Kursunda Verilen Eğitimlerin Tanıtımının Yeterli Derecede Yapıldığını Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	68	31.1
Kısmen Katılmıyorum	26	11.9
Kararsızım	25	11.4
Kısmen Katılıyorum	69	31.5
Kesinlikle Katılıyorum	31	14.2
TOPLAM	219	100.0

İstihdama yönelik SODES projeleri kapsamında yapılan kurslara katılan kursiyerlerden eğitimlerin tanıtımlarının yeterli derecede yapılmadığını düşünenlerin oranı %43, bu eğitimlerin tanıtımlarının yeterli derecede yapıldığını düşünenlerin oranı ise %45,7'dir. Sonuç olarak birbirine yakın bir oranla bazı katılımcılar tanıtımın yeterli olduğu düşüncesini taşıırken bazıları ise yetersiz olduğu düşüncesinde olmuşlardır.

Tablo 11. Katılımcıların “SODES Kursunda Verilen Eğitimlerin Konuları Gerçek İş Hayatına Uygun Hazırlanmıştır” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	22	10.0
Kısmen Katılmıyorum	17	7.8
Kararsızım	15	6.8
Kısmen Katılıyorum	68	31.1
Kesinlikle Katılıyorum	97	44.3
TOPLAM	219	100.0

İstihdama yönelik SODES projeleri kapsamında yapılan kurslara katılan kursiyerlerden eğitimlerin konularının gerçek iş hayatına uygun olduğunu düşünenlerin oranı %75,4 iken, bu görüşe katılmayanların oranı %17,8'dir. Bu açıdan bakıldığında kursiyerlerin büyük bir çoğunluğunda bu eğitimlerin gerçek iş hayatına uygun olduğu yönünde bir düşünce hâkimdir.

Tablo 12. Katılımcıların “Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	13	5.9
Kısmen Katılmıyorum	12	5.5
Kararsızım	9	4.1
Kısmen Katılıyorum	91	41.6
Kesinlikle Katılıyorum	94	42.9
TOPLAM	219	100.0

Tablo 12’de %84,5 katılım oranı ile istihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerin büyük çoğunluğunun almış olduğu eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli derecede yapıldığı düşüncesinde oldukları görülmüştür.

Tablo 13. Katılımcıların “SODES Kursunda Verilen Eğitim, Konular Hakkında Yeterli Bilgi Ve Donanıma Sahip Kişilerce Verilmektedir” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	12	5.5
Kısmen Katılmıyorum	8	3.7
Kararsızım	7	3.2
Kısmen Katılıyorum	73	33.3
Kesinlikle Katılıyorum	119	54.3
TOPLAM	219	100.0

İstihdama yönelik SODES kurslarına katılan kursiyerlerden %87,6’lık kısmı verilen eğitimlerin alanında kendini geliştirmiş, eğitimler hakkında yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahip kişiler tarafından yapıldığı düşüncesinde oldukları görülmüştür.

Tablo 14. Katılımcıların “Eğitimler Açık Ve Anlaşılır Bir Şekilde Verilmektedir” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	6	2.7
Kısmen Katılmıyorum	13	5.9
Kararsızım	10	4.6
Kısmen Katılıyorum	78	35.6
Kesinlikle Katılıyorum	112	51.1
TOPLAM	219	100.0

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerler %51,1 oranında kesinlikle katılıyorum görüşünde %35,6 oranında kısmen katılıyorum görüşündedir. Kursiyerler verilen eğitimlerin açık ve anlaşılır bir şekilde verildiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 15. Katılımcıların “Verilen Eğitimin Süresi Yeterlidir” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	54	24.7
Kısmen Katılmıyorum	37	16.9
Kararsızım	14	6.4
Kısmen Katılıyorum	57	26.0
Kesinlikle Katılıyorum	57	26.0
TOPLAM	219	100.0

Tablo 15’de istihdama yönelik yapılan SODES projeleri kapsamında verilen eğitimlerde, kursiyerlerden %52’si almış olduğu eğitimin süresinin yeterli olduğu düşüncesinde olduğu ve kursiyerlerden %24,7’sinin ise verilen eğitimin kesinlikle yeterli olmadığı düşüncesinde olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Katılımcıların “Eğitimlerin Kişisel Gelişimime Katkı Sağladığını Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	9	4.1
Kısmen Katılmıyorum	15	6.8
Kararsızım	11	5.0
Kısmen Katılıyorum	118	53.9
Kesinlikle Katılıyorum	66	30.1
TOPLAM	219	100.0

Tablo 16’dan %84 katılım oranı ile istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında açılan kurslara katılan kursiyerlerin büyük çoğunluğunun almış olduğu eğitimlerin, kişisel gelişimlerine katkı sağladığını ve katılımcıların kurslardan olumlu yönde fayda sağladığı anlaşılmaktadır.

Tablo 17. Katılımcıların “Almış Olduğum Eğitimin Kendime Olan Güvenimi Arttırdığımı Düşünüyorum” ’görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	8	3.7
Kısmen Katılmıyorum	13	5.9
Kararsızım	9	4.1
Kısmen Katılıyorum	116	53.0
Kesinlikle Katılıyorum	73	33.3
TOPLAM	219	100.0

Tablo 17’den %86,3 katılım oranı ile istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında açılan kurslara katılan kursiyerlerin büyük çoğunluğunun almış olduğu eğitimlerin kendilerine olan güvenini arttırdığını ve bu kursların sosyalleşme adına kendilerine büyük katkılar sağladığı anlaşılmaktadır.

Tablo 18. Katılımcıların “Eğitime İş Bulma Kaygısıyla Katıldım” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	55	25.1
Kısmen Katılmıyorum	14	6.4
Kararsızım	11	5.0
Kısmen Katılıyorum	20	9.1
Kesinlikle Katılıyorum	119	54.3
TOPLAM	219	100.0

İstihdama yönelik yapılan SODES projelerinde amaç uygulanabilecek projelerle istihdam edilebilirliğin artırılması, kişilerin iş sahibi olabilmelerinin kolaylaştırılması, kişilerin mesleki bilgi ve beceri edinimleri kazanabilmesi olarak saydığımızda kursa katılan kursiyerlerin %63,4’lük bir kısmının kursa iş bulma kaygısıyla katıldığını, %31,5’lik kısmının bu kurslara iş bulma kaygısından uzak farklı nedenlerle bu kurslara katıldığını söyleyebiliriz.

Tablo 19. Katılımcıların “Eğitime Sosyal Çevre Edinmek İçin Katıldım” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	56	25.6
Kısmen Katılmıyorum	6	2.7
Kararsızım	18	8.2
Kısmen Katılıyorum	54	24.7
Kesinlikle Katılıyorum	85	38.8
TOPLAM	219	100.0

İstihdama yönelik SODES projeleri kapsamında açılan kurslara katılan birçok kişinin farklı sebeplerle bu kurslara katıldığını söyleyebiliriz. Yukarıdaki tablodan, açılan bu kursların birçok kazanımının yanında %63,5 oranında kursiyerin bu kurslara sosyal çevre edinme, arkadaşlık ilişkileri kurma ve buna benzer birçok sebeplerle katıldığını söylemek mümkündür.

Tablo 20. Katılımcıların “Açılan Kurslardan Aldığım Eğitim İle Birlikte Daha Bilgili Ve Becerili Oldum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	6	2.7
Kısmen Katılmıyorum	16	7.3
Kararsızım	3	1.4
Kısmen Katılıyorum	115	52.5
Kesinlikle Katılıyorum	79	36.1
TOPLAM	219	100.0

İstihdama yönelik yapılan SODES projeleri kapsamında açılan kurslara katılan katılımcılara belli bir eğitim verilmektedir. Açılan kursun içeriğine göre mesleki, teknik, el işleri vb birçok alanda konuyla ilgili bilgiye sahip kişilerce kurs verilmektedir. Kursa katılan kursiyerlerin %88,6’lık kısmı yani büyük bir çoğunluğu, katılmış olduğu kurs sonucunda daha bilgili ve becerili olduğunu, kursun kendisine fayda sağladığını ifade etmiştir.

Tablo 21. Katılımcıların “Verilen Eğitim İle Birlikte Kendimi Daha İyi İfade Etmeye Başladım” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	11	5.0
Kısmen Katılmıyorum	12	5.5
Kararsızım	10	4.6
Kısmen Katılıyorum	113	51.6
Kesinlikle Katılıyorum	73	33.3
TOPLAM	219	100.0

Tablo 21’den %84,9’luk katılım oranı ile istihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerin büyük çoğunluğunun almış olduğu eğitimlerle birlikte kendini daha iyi ifade etmeye başladığını anlaşılmaktadır.

Tablo 22. Katılımcıların “Eğitimin Verildiği Yer Uygundur” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	5	2.3
Kısmen Katılmıyorum	3	1.4
Kararsızım	22	10.0
Kısmen Katılıyorum	29	13.2
Kesinlikle Katılıyorum	160	73.1
TOPLAM	219	100.0

İstihdama yönelik açılan SODES kurslarına katılan kursiyerlerin %86,3’lük kısmı eğitimin yapıldığı yerin uygun olduğu, açılan kursların genelde merkezde ve katılımcıların ulaşabileceği yerlerde açıldığı düşüncesindedir.

Tablo 23. Katılımcıların “İstihdama Yönelik SODES Projelerinin Amacına Uygun Bir Şekilde Yapıldığına İnanıyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	25	11.4
Kısmen Katılmıyorum	14	6.4
Kararsızım	21	9.6
Kısmen Katılıyorum	98	44.7
Kesinlikle Katılıyorum	61	27.9
TOPLAM	219	100.0

İstihdama yönelik SODES projelerinin öncelikli amacının kursa katılan kursiyerlerin iş bulmasını kolaylaştırma, kursiyerlerin mesleki bilgi sahibi olmasını

sağlama ve kursiyerlerin çeşitli bilgi, becerileri kazanmasını sağlama gibi birçok amacı olduğunu biliyoruz. Açılmış olan bu kurslara katılan kursiyerlerin %72,6'lık kısmından, istihdama yönelik yapılan SODES projelerinin amacına uygun bir şekilde yapıldığı görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 24. Katılımcıların “Yapılan SODES Projelerinin Ülkenin Kalkınmasına Katkı Sağladığını Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	22	10.0
Kısmen Katılmıyorum	15	6.8
Kararsızım	22	10.0
Kısmen Katılıyorum	110	50.2
Kesinlikle Katılıyorum	50	22.8
TOPLAM	219	100.0

Tablo 24'den %73'lük katılım oranı ile istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında yapılan kurslara katılan kursiyerlerin, yapılan SODES projelerinin ülke kalkınmasına katkı sağladığı düşüncesinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 25. Katılımcıların “SODES Projelerinde Verilen Kurs Ücretleri Yeterlidir” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	49	22.4
Kısmen Katılmıyorum	40	18.3
Kararsızım	30	13.7
Kısmen Katılıyorum	38	17.4
Kesinlikle Katılıyorum	62	28.3
TOPLAM	219	100.0

SODES projelerine katılan kursiyerlere belirli bir kurs ücreti verilmektedir. Gelir durumu ne olursa olsun kursa giden herkes bu ücretten faydalanmaktadır. Yukarıdaki tablodan %40,7'lik bir orandaki katılımcıların verilen ücretin yeterli olduğu düşüncesinde olmadıkları %45,7'lik orandaki katılımcıların verilen ücretin yeterli olduğu düşüncesinde olduğu ve %13,7'lik kısmın ise kararsız kaldığı görülmüştür.

Tablo 26.Katılımcıların “ SODES Projeleri Yoksullukla Mücadelede Etkin Bir Araçtır” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	23	10.5
Kısmen Katılmıyorum	16	7.3
Kararsızım	32	14.6
Kısmen Katılıyorum	102	46.6
Kesinlikle Katılıyorum	46	21.0
TOPLAM	219	100.0

Tablo 26'dan %67,6'lık katılım oranı ile kursiyerlerin istihdama yönelik SODES kursunun yoksullukla mücadelede etkin bir araç olduğu düşüncesi taşıdıkları, bu projeler sayesinde bu kurslara katılan kursiyerlerin çoğunluğunun gerek iş bulma konusunda gerekse iş bulabilecek düzeye gelmede kursların kendilerine katkı sağladığı düşüncesinde oldukları görülmüştür.

Tablo 27.Katılımcıların ‘Açılacak Diğer SODES Kurslarına Katılmayı Düşünürüm’ Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	26	11.9
Kısmen Katılmıyorum	5	2.3
Kararsızım	25	11.4
Kısmen Katılıyorum	59	26.9
Kesinlikle Katılıyorum	104	47.5
TOPLAM	219	100.0

İstihdama yönelik açılan SODES kurslarına katılan birçok kursiyer %74,4'lük bir oranla eğer yeniden SODES kursları açılırsa bu kurslara tekrar katılmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir.%11,9'luk kesim ise bu kursa yeniden kesinlikle katılmayı düşünmediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 28.Katılımcıların “ Açılacak SODES Kurslarını Çevremdeki Kişilere Öneririm” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	8	3.7
Kısmen Katılmıyorum	2	0.9
Kararsızım	21	9.6
Kısmen Katılıyorum	51	23.3
Kesinlikle Katılıyorum	137	62.6
TOPLAM	219	100.0

İhtiyaç görülmesi halinde her yıl belirli iller SODES projesi yapmaktadır. Yukarıdaki tablodan %85,9'luk bir kesimin çevresindeki insanlara, tanıdıklarına bu kurslara katılmalarını önereceklerini %3,7'lik kesimin ise kesinlikle bu insanlara açılan kurslara katılmalarını önermeyecekleri anlaşılmıştır.

Tablo 29.Katılımcıların “ SODES Projelerinin Kimin Tarafından Koordine Edildiğini Bilmiyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	57	26.0
Kısmen Katılmıyorum	19	8.7
Kararsızım	29	13.2
Kısmen Katılıyorum	14	6.4
Kesinlikle Katılıyorum	100	45.7
TOPLAM	219	100.0

SODES projeleri T.C.kalkınma bakanlığına bağlı olarak il valilikleri tarafından koordine edilmektedir. Yukarıdaki tabloda %52,1'lik katılım oranı ile kursiyerlerin bu kursların kim tarafından koordine edildiğini bildikleri, %34,7'lik katılım oranı ile kursiyerlerden bazılarının bu kursların kimin tarafından koordine edildiğini bilmedikleri anlaşılmıştır.

3.7.3.2.SODES kursları sonucunda herhangi bir işte çalışanların görüşlerine yönelik katılım düzeyleri

Tablo 30.Katılımcıların “Aldığım Eğitim İş Hayatını Tanımama Yardımcı Oldu” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	11	11.0
Kısmen Katılmıyorum	9	9.0
Kararsızım	1	1.0
Kısmen Katılıyorum	48	48.0
Kesinlikle Katılıyorum	31	31.0
TOPLAM	100	100.0

Tablo 30'dan %79'luk bir kesimin SODES projeleri kapsamında açılan kurslarda verilen eğitimlerin kişilerin çalıştığı ortamda iş hayatını tanımaya yardımcı olduğu,%20'lik bir kesimin ise verilen bu eğitimlerin iş hayatının tanınmasına fayda sağlamadığı görüşünde olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 31. Katılımcıların “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	32	32.0
Kısmen Katılmıyorum	12	12.0
Kararsızım	4	4.0
Kısmen Katılıyorum	14	14.0
Kesinlikle Katılıyorum	38	38.0
TOPLAM	100	100.0

Tablo 31’den istihdama yönelik açılan SODES kurslarına katılan kursiyerlerin %52 katılım oranı ile iş hayatında kursta edinmiş olduğu bilgileri uyguladıkları, %44 katılım oranı ile iş hayatında bu bilgileri kullanmadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 32. Katılımcıların “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	37	37.0
Kısmen Katılmıyorum	7	7.0
Kararsızım	2	2.0
Kısmen Katılıyorum	19	19.0
Kesinlikle Katılıyorum	35	35.0
TOPLAM	100	100.0

Tablo 32’den istihdama yönelik açılan SODES kurslarına katılan kursiyerler %54 katılım oranı ile kursta edinmiş olduğu bilgiler sayesinde iş bulmasının kolaylaştığını buna karşılık %37 katılım oranı ile bazı kursiyerlerin bu eğitimin kesinlikle iş bulmasında etkili olmadığı görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 33. Katılımcıların “Bu Eğitim Kendi Amaçlarımı İşyerimin Amaçlarıyla Özdeşleştirmeme Fayda Sağladı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	32	32.0
Kısmen Katılmıyorum	6	6.0
Kararsızım	13	13.0
Kısmen Katılıyorum	21	21.0
Kesinlikle Katılıyorum	28	28.0
TOPLAM	100	100

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerden kurs sonunda bir işte çalışıyor olanlar %49 katılım oranı ile almış olduğu eğitimin bir faydası olarak kendi amaçlarıyla iş yerinin amaçlarını özdeşleştirmeye çalıştığını buna karşılık %40 katılım oranı bazı kursiyerlerin bu görüşe katılmadığı görülmektedir.

Tablo 34. Katılımcıların “Çalıştığım Yerden Aldığım Ücreti Yeterli Seviyede Görüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	28	28.0
Kısmen Katılmıyorum	18	18.0
Kararsızım	16	16.0
Kısmen Katılıyorum	24	24.0
Kesinlikle Katılıyorum	14	14.0
TOPLAM	100	100.0

Tablo 34’den kurs sonunda iş bulup herhangi bir işte çalışıyor olan kursiyerlerden %46 katılım oranı ile çalıştığı yerden almış olduğu ücreti yeterli bulmadığı buna karşılık %38 katılım oranı ile bazı kursiyerlerin almış olduğu ücreti yeterli seviyede bulduğu görülmüştür.

Tablo 35. Katılımcıların “Yaptığım İşten Zevk Alıyorum Ve İşimi Seviyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	4	4.0
Kısmen Katılmıyorum	5	5.0
Kararsızım	6	6.0
Kısmen Katılıyorum	15	15.0
Kesinlikle Katılıyorum	70	70.0
TOPLAM	100	100.0

İstihdama yönelik SODES kursuna katılmış olup herhangi bir işte çalışan kursiyerlerin %85’lik kısmı işini çok sevdiğini ve yapmış olduğu işten zevk aldığını ifade etmiştir. Yapmış olduğu işten zevk almayan ve işini sevmeyen kursiyerlerin oranı ise %9’luk katılım oranı ile dikkat çekmektedir.

Tablo 36. Katılımcıların “Eğitim Aldığım Alanda Kendimi Geliştirmeyi Umuyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	25	25.0
Kısmen Katılmıyorum	8	8.0
Kararsızım	6	6.0
Kısmen Katılıyorum	9	9.0
Kesinlikle Katılıyorum	52	52.0
TOPLAM	100	100.0

SODES kursları projelerin içeriğine göre farklı konularda yapılmaktadır. Bu kurslardan bazıları pastacılık, kuaförlük, dikiş nakış, yemek yapımı, kepçe operatörlüğü vb. Yapılan bu kurslara katıldıktan sonra herhangi bir işte çalışıyor olan kursiyerlerin %61’i eğitim aldığı alanda kendini geliştirmeyi umduğunu ifade etmiştir.

Tablo 37. Katılımcıların “İşimi Uzun Süre Sürdürmeyi Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	2	2.0
Kısmen Katılmıyorum	6	6.0
Kararsızım	10	10.0
Kısmen Katılıyorum	14	14.0
Kesinlikle Katılıyorum	68	68.0
TOPLAM	100	100.0

Tablo 37’den %82 katılım oranı ile kursiyerlerin çalıştığı işte uzun süre kalmayı düşündüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 38. Katılımcıların “Çalıştığımdayan Beri Kendimi Mutlu Hissediyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1.0
Kısmen Katılmıyorum	3	3.0
Kararsızım	2	2.0
Kısmen Katılıyorum	22	22.0
Kesinlikle Katılıyorum	72	72.0
TOPLAM	100	100.0

Tablo 38’den %84 katılım oranı ile kursiyerlerin büyük bir çoğunluğunun çalışmaya başladığından beri kendini daha iyi ve mutlu hissettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 39. Katılımcıların “Çalıştığımdayan Beri Aile İçi Çatışmalar Azaldı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	9	9.0
Kısmen Katılmıyorum	13	13.0
Kararsızım	10	10.0
Kısmen Katılıyorum	5	5.0
Kesinlikle Katılıyorum	63	63.0
TOPLAM	100	100.0

SODES kurslarına katılan kursiyerlerden %68’i bir işte çalışmaya başladıktan sonra kendi ailesi içinde çatışmaların azaldığını ifade etmişlerdir.

Tablo 40. Katılımcıların “Çalıştığım Dan Beri Sosyal Çevrem Gelişti” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	5	5.0
Kısmen Katılmıyorum	1	1.0
Kararsızım	3	3.0
Kısmen Katılıyorum	21	21.0
Kesinlikle Katılıyorum	70	70.0
TOPLAM	100	100.0

Tablo 40’ dan %91 katılım oranı ile kursiyerlerin büyük bir çoğunluğunun bir işte çalışmaya başlamasıyla sosyal çevresinin daha çok geliştiği düşüncesinde olduğu görülmüştür.

Tablo 41. Katılımcıların “Çalıştığım İş Aldığım Eğitimin Bir Devamı Niteliğindedir” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	53	53.0
Kısmen Katılmıyorum	2	2.0
Kararsızım	2	2.0
Kısmen Katılıyorum	8	8.0
Kesinlikle Katılıyorum	35	35.0
TOPLAM	100	100.0

%55 katılım oranı ile çoğu kursiyer çalıştığı işin aldığı eğitimin bir devamı niteliğinde olmadığını ifade etmiştir.

3.7.3.3.SODES kursları sonucunda iş bulamayanların görüşlerine yönelik katılım düzeyleri

Tablo 42. Katılımcıların “Kursa İş Bulmak İçin Katılmadım” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	57	47.9
Kısmen Katılmıyorum	7	5.9
Kararsızım	3	2.5
Kısmen Katılıyorum	16	13.4
Kesinlikle Katılıyorum	36	30.0
TOPLAM	119	100.0

SODES kurslarına katılan çoğu kimsenin kursa birçok amaçla katıldığını söylemek mümkündür. İstihdama yönelik SODES kurslarına katılan kursiyerlerden %53,9'u açılan bu kurslara iş bulma kaygısıyla katılmadığını buna karşılık kursiyerlerden %43,4'ü bu kurslara iş bulabilme kaygısı ile katıldığını ifade etmiştir.

Tablo 43. Katılımcıların “Çalışmak İstemiş Olmama Rağmen Ailem Çalışmama İzin Vermedi” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	97	81.5
Kısmen Katılmıyorum	10	8.4
Kararsızım	0	0.0
Kısmen Katılıyorum	2	1.7
Kesinlikle Katılıyorum	10	8.4
TOPLAM	119	100.0

İstihdama yönelik SODES kurslarına katılmış olup herhangi bir işte çalışmayan kursiyerlerden %89,9'u bir işte çalışmıyor olmasının sebebinin ailesinin çalışmasına izin vermesi olmadığını buna karşılık kursiyerlerden %10,1'i ise ailesi çalışmasına izin vermediği için bir işte çalışmadığını belirtmiştir.

Tablo 44. Katılımcıların “Eğitim Seviyem İş Bulmama Engel Oluyor” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	56	47.1
Kısmen Katılmıyorum	11	9.2
Kararsızım	10	8.4
Kısmen Katılıyorum	12	10.1
Kesinlikle Katılıyorum	30	25.2
TOPLAM	119	100.0

Tablo 44'den %56,3 katılım oranı ile kursiyerlerin bir işte çalışmıyor olmasının eğitim seviyesi ile ilgili olmadığını %35,3 katılım oranı ile kursiyerlerin bazıları iş bulamamasını eğitim seviyesine bağlamıştır.

Tablo 45. Katılımcıların “Kursa Çalışmak İçin Değil Gelişimim İçin Katıldım” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	50	42.0
Kısmen Katılmıyorum	9	7.6
Kararsızım	9	7.6
Kısmen Katılıyorum	16	13.4
Kesinlikle Katılıyorum	35	29.4
TOPLAM	119	100.0

İstihdama yönelik açılan SODES kurslarına katılan kursiyerlerin %42,8’i açılan bu kurslara çalışmak için değil kendi gelişimi için katıldığını buna karşılık bu kursiyerlerin %49,6’sı açılan bu SODES kurslarına iş bulmak ve çalışmak için gittiğini ifade etmiştir.

Tablo 46. Katılımcıların “Kursa Çalışmak İçin Değil Kurs Ücreti Almak İçin Gittim” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Kesinlikle Katılmıyorum	61	51.3
Kısmen Katılmıyorum	1	0.8
Kararsızım	7	5.9
Kısmen Katılıyorum	11	9.2
Kesinlikle Katılıyorum	39	32.8
TOPLAM	119	100.0

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerden %52,1’i bu kurslara sadece kurs ücreti almak için katılmadığını buna karşılık %32,8 katılım oranı ile kursiyerlerden bazıları özellikle kurs ücreti almak için bu kurslara katıldığını ifade etmiştir.

3.7.3.4. Yaş gruplarına göre katılım düzeyinin ölçümü

Tablo 47. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Yaş Gruplarına Göre “SODES Projeleri Kapsamında Yapılan Bu Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı” Görüşüne Katılım Düzeyi

YAŞ GRUPLARI		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
15-25 Yaş	Sayı	0	5	0	20	2	27
	%	0.0	18.5	0.0	74.1	7.4	100,0
26-40 Yaş	Sayı	6	6	6	50	40	108
	%	5.6	5.6	5.6	46.3	37.0	100.0
41-65 Yaş	Sayı	3	4	5	45	24	81
	%	3.7	4.9	6.2	55.6	29.6	100.0
65 Yaş Sonrası	Sayı	0	0	0	3	0	3
	%	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	100.0
Toplam	Sayı	9	15	11	118	66	219
	%	4.1	6.8	5.0	53.9	30.1	100.0

$$\chi^2 = 21.534$$

$$SD:12$$

$$P=0.043$$

SODES kursuna katılan kişilerin yaş gruplarına göre katılım düzeyi değerlendirmesinde 15-25 yaş arasındaki grubun %81,5’inde, 26-40 yaş arasındaki grubun 83,3’ünde, 41-65 yaş arasındaki grubun %85,2’sinde, 65 yaş sonrasının ise tamamında SODES projeleri kapsamında yapılan bu eğitimler kişisel gelişimime katkı sağladı görüşü hâkimdir.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde yaş grupları ile SODES projeleri kapsamında yapılan bu eğitimlerin kişisel gelişime katkı sağlaması arasında yukarıda açıklanan bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo 48. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Yaş Gruplarına Göre “Kursa Çalışmak İçin Değil Kurs Ücreti Almak İçin Gittim” Görüşüne Katılım Düzeyi

YAŞ GRUPLARI		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
15-25 Yaş	Sayı	5	1	0	1	8	15
	%	33.3	6.7	0.0	6.7	53.3	100
26-40 Yaş	Sayı	24	0	0	5	18	47
	%	51.1	0.0	0.0	10.6	38.3	100
41-65 Yaş	Sayı	31	0	7	5	11	54
	%	57.4	0.0	13.0	9.3	20.4	100
65 Yaş Sonrası	Sayı	1	0	0	0	2	3
	%	33.3	0.0	0.0	0.0	66.7	100
Toplam	Sayı	61	1	7	11	39	119
	%	51.3	0.8	5.9	9.2	32.8	100

$$\chi^2=23.329$$

$$SD:12$$

$$P=0.025$$

SODES kursuna katılan kişilerin yaş gruplarına göre katılım düzeyi değerlendirmesinde genç ve yaşlı gruptaki kişilerin diğer gruplara oranla daha yüksek oranda kurs ücreti almak için kursa katıldıkları gözlemlenmiştir.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde yaş grupları ile kursa çalışmak için değil kurs ücreti almak için gittim görüşü arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

3.7.3.5. Cinsiyete göre katılım düzeyinin ölçümü

Tablo 49. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre “Eğitimlerin Tanıtımının Yeterli Derecede Yapılıyor” Görüşüne Katılım Düzeyi

CİNSİYET		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Erkek	Sayı	14	3	2	20	12	51
	%	27.5	5.9	3.9	39.2	23.5	100.0
Kadın	Sayı	54	23	23	49	19	168
	%	32.1	13.7	13.7	29.2	11.3	100.0
Toplam	Sayı	68	26	25	69	31	219
	%	31.1	11.9	11.4	31.5	14.2	100.0

$$\chi^2 = 10.938$$

$$SD:4$$

$$P=0.027$$

SODES kursuna katılan kişilerin cinsiyete göre katılım düzeyi değerlendirmesinde bayan katılımcıların %40,5’i erkeklerin ise % 62,7’si eğitimlerin tanıtımının yeterli derecede yapıldığı görüşünü savunmaktadır.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde cinsiyet ile eğitimlerin tanıtımının yeterli derecede yapıldığı görüşü arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo 50. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre “Eğitimlerde İşlenen Konularının Gerçek İş Hayatına Uygun Hazırlanmıştır” Görüşüne Katılım Düzeyi

CİNSİYET		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Erkek	Sayı	5	3	1	8	34	51
	%	9.8	5.9	2.0	15.7	66.7	100.0
Kadın	Sayı	17	14	14	60	63	168
	%	10.1	8.3	8.3	35.7	37.5	100.0
Toplam	Sayı	22	17	15	68	97	219
	%	10.0	7.8	6.8	31.1	44.3	100.0

$$\chi^2 = 15.195$$

$$SD:4$$

$$P=0.04$$

SODES kursuna katılan kişilerin cinsiyete göre katılım düzeyi değerlendirmesinde erkek katılımcıların %66,7’si, kadın katılımcıların ise %37,5’i kesinlikle katılıyorum cevabı verdikleri ayrıca eğitimlerde işlenen konuların gerçek iş hayatına uygun hazırlandığı görüşünü taşımaktadırlar.

Yapılan χ^2 testinde cinsiyete göre eğitimlerde işlenen konuların gerçek iş hayatına uygun hazırlandığı görüşünün değişiklik gösterdiği hipotezi doğrulanmış ve yukarıda açıklanan ilişki %95 güven seviyesinde anlamlı ve önemli bulunmuştur.

Tablo 51. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre “Eğitilere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım” Görüşüne Katılım Düzeyi

CİNSİYET		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Erkek	Sayı	6	2	1	6	36	51
	%	11.8	3.9	2.0	11.8	70.6	100.0
Kadın	Sayı	49	12	10	14	83	168
	%	29.2	7.1	6.0	8.3	49.4	100.0
Toplam	Sayı	55	14	11	20	119	219
	%	25.1	6.4	5.0	9.1	54.3	100.0

$\chi^2 = 10.329$ SD:4 P=0.035

Eğitilere iş bulma kaygısıyla katılan kişilerden erkeklerin %82,4’ünün, kadınların ise %57,7’sinin katılıyorum cevabı verdikleri görülmektedir.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde cinsiyet ile eğitime iş bulma kaygısıyla katıldım görüşü arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve hipotezimiz doğrulanmıştır

Tablo 52. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre “Aldığım Eğitim İş Hayatını Tanımama Yardımcı Oldu” Görüşüne Katılım Düzeyi

CİNSİYET		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Erkek	Sayı	4	2	0	15	21	42
	%	9.5	4.8	0.0	35.7	50.0	100.0
Kadın	Sayı	7	7	1	33	10	58
	%	12.1	12.1	1.7	56.9	17.2	100.0
Toplam	Sayı	11	9	1	48	31	100
	%	11.0	9.0	1.0	48.0	31.0	100.0

$\chi^2 = 13.023$ SD:4 P=0.011

Aldığım eğitim iş hayatını tanımama yardımcı oldu görüşü SODES kurs katılımcılarına sorulmuş ve verilen cevapların yukarıda ki tabloda görüldüğü üzere

erkeklerin %50 oranında, kadınların ise %17,2 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını verdikleri görülmüş ve erkekler ile kadınlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu kanısına varılmıştır.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde cinsiyet ile aldığım eğitim iş hayatını tanımama yardımcı oldu görüşü arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve hipotezimiz doğrulanmıştır.

3.7.3.6. Medeni duruma göre katılım düzeyinin ölçümü

Tablo 53. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Medeni Durumlarına Göre “Eğitim Aldığım Alanda Kendimi Geliştirmeyi Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyi

MEDENİ DURUMU		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Evli	Sayı	12	6	1	5	39	63
	%	19.0	9.5	1.6	7.9	61.9	
Bekar	Sayı	13	2	5	4	13	37
	%	35.1	5.4	13.5	10.8	35.1	
Toplam	Sayı	25	8	6	9	52	100
	%	25.0	8.0	6.0	9.0	52.0	

$$\chi^2 = 11.859$$

$$SD:4$$

$$P=0.018$$

SODES kursuna katılan kişilerin medeni durumuna göre katılım düzeyi değerlendirmesinde evli katılımcıların %69,8'i bekâr katılımcıların ise %45,9'u katılıyorum görüşü taşıdığı ve eğitim aldığı alanda kendini geliştirmeyi düşündüğü görülmektedir.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde medeni durum ile eğitim aldığım alanda kendimi geliştirmeyi düşünüyorum görüşü arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo 54. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Medeni Durumlarına Göre “İşimi Uzun Süre Sürdürmeyi Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyi

MEDENİ DURUMU		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Evli	Sayı	0	6	4	7	46	63
	%	0.0	9.5	6.3	11.1	73.0	100.0
Bekar	Sayı	2	0	6	7	22	37
	%	5.4	0.0	16.2	18.9	59.5	100.0
Toplam	Sayı	2	6	10	14	68	100
	%	2.0	6.0	10.0	14.0	68.0	100.0

$$\chi^2 = 10.844$$

$$SD:4$$

$$P=0.028$$

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan ve bir işte çalışıyor olan evli kursiyerlerin %9,5'i çalıştığı işte uzun süre kalma düşüncesinde olmadığını, bekâr kursiyerlerin ise %78,4'ü çalıştığı işte uzun süre kalmayı düşündüğünü ifade etmiştir.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde medeni durum ile çalıştığı işte uzun süre kalabilmeyi düşünme görüşü arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve hipotezimiz doğrulanmıştır.

3.7.3.7. Gelir düzeyine göre katılım düzeyinin ölçümü

Tablo 55. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “SODES Projeleri Yoksullukla Mücadelede Etkin Bir Araçtır” Görüşüne Katılım Düzeyi

AYLIK GELİR DÜZEYİ		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-500 TL	Sayı	11	9	21	65	24	130
	%	8.5	6.9	16.2	50.0	18.5	100.0
500-1000 TL	Sayı	1	0	1	5	9	16
	%	6.3	0.0	6.3	31.3	56.3	100.0
1000-2000 TL	Sayı	9	4	5	29	11	58
	%	15.5	6.9	8.6	50.0	19.0	100.0
2000-4000 TL	Sayı	2	3	5	3	2	15
	%	13.3	20.0	33.3	20.0	13.3	100.0
Toplam	Sayı	23	16	32	102	46	219
	%	10.5	7.3	14.6	46.6	21.0	100.0

$$\chi^2 = 26.764$$

$$SD:12$$

$$P=0.008$$

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerin gelir durumuna göre katılım düzeyi değerlendirilmesinde, 0-500 TL arası gelire sahip katılımcıların %68,5'i, 500-1000 TL arası gelire sahip katılımcıların 87,6'sı, 1000-2000 TL arası gelire sahip katılımcıların %69'u, 2000-4000 TL arası gelire sahip katılımcıların %33'ü SODES projelerinin yoksullukla mücadelede etkin bir araç olduğu düşüncesini taşımaktadır. Bu verilere göre gelir durumu arttıkça SODES projelerinin yoksullukla mücadelede etkin bir araç olduğu düşüncesinin zayıfladığı görülmektedir.

Yapılan χ^2 testinde 0.05 anlamlılık düzeyinde katılımcıların gelir durumu ile SODES projelerinin yoksullukla mücadelede etkin bir araç olduğu düşüncesi arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo 56. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “Açılacak Diğer SODES Kurslarına Katılmayı Düşünürüm” Görüşüne Katılım Düzeyi

AYLIK GELİR DÜZEYİ		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-500 TL	Sayı	12	1	17	34	66	130
	%	9.2	0.8	13.1	26.2	50.8	100.0
500-1000 TL	Sayı	2	0	1	5	8	16
	%	12.5	0.0	6.3	31.3	50.0	100.0
1000-2000 TL	Sayı	5	2	5	16	30	58
	%	8.6	3.4	8.6	27.6	51.7	100.0
2000-4000 TL	Sayı	7	2	2	4	0	15
	%	46.7	13.3	13.3	26.7	0.0	100.0
Toplam	Sayı	26	5	25	59	104	219
	%	11.9	2.3	11.4	26.9	47.5	100.0

$$\chi^2 = 35.561$$

$$SD:12$$

$$P=0.000$$

İstihdama yönelik SODES kurslarına katılan kursiyerlerin gelir durumları, açılacak olan başka SODES kurslarına katılma fikrini etkilemiş olduğu gözlemlenmiştir.

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerin gelir durumuna göre açılacak olan başka bir SODES kursuna katılım düzeyinin değerlendirilmesinde 0-500 TL arası gelire sahip katılımcıların %50,8’inin, 500-1000 TL arası gelire sahip katılımcıların %50’sinin, 1000-2000 TL arası gelire sahip katılımcıların %51,7’sinin yeniden kurs açılırsa kursa kesinlikle katılma fikrinde olduklarını, 2000-4000 TL arası gelire sahip katılımcıların ise %46,7’sinin açılacak olan yeni bir SODES kursuna katılma düşüncesinde olmadıklarını söyleyebiliriz.

Yapılan χ^2 testinde, 0.05 anlamlılık düzeyinde katılımcıların gelir durumu ile açılacak olan başka bir SODES kursuna katılma düşüncesi arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo 57. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyi

AYLIK GELİR DÜZEYİ		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-500 TL	Sayı	2	1	0	2	12	17
	%	11.8	5.9	0.0	11.8	70.6	100.0
500-1000 TL	Sayı	3	0	0	3	7	13
	%	23.1	0.0	0.0	23.1	53.8	100.0
1000-2000 TL	Sayı	22	10	3	4	16	55
	%	40.0	18.2	5.5	7.3	29.1	100.0
2000-4000 TL	Sayı	5	1	1	5	3	15
	%	33.3	6.7	6.7	33.3	20.0	100.0
Toplam	Sayı	32	12	4	14	38	100
	%	32.0	12.0	4.0	14.0	38.0	100.0

$$\chi^2 = 24.208$$

$$SD:12$$

$$P=0.019$$

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerin gelir durumuna göre katılım düzeyi değerlendirilmesinde, 0-500 TL arası gelire sahip katılımcıların %70,6’sı, 500-1000 TL arası gelire sahip katılımcıların %53,8’i, 1000-2000 TL arası gelire sahip katılımcıların %29,1’i, 2000-4000 TL arası gelire sahip katılımcıların %20’si kurs süresince edindiği bilgileri çalışma hayatında uyguladıklarını ifade etmişlerdir.

Yapılan χ^2 testinde, 0.05 anlamlılık düzeyinde katılımcıların gelir durumu ile kursta kazanmış oldukları bilgileri çalışma hayatına uygulayabilme yetisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Tablo 58. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyi

AYLIK GELİR DÜZEYİ		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-500 TL	Sayı	1	0	1	4	11	17
	%	5.9	0.0	5.9	23.5	64.7	100.0
500-1000 TL	Sayı	6	0	0	1	6	13
	%	46.2	0.0	0.0	7.7	46.2	100.0
1000-2000 TL	Sayı	23	6	0	12	14	55
	%	41.8	10.9	0.0	21.8	25.5	100.0
2000-4000 TL	Sayı	7	1	1	2	4	15
	%	46.7	6.7	6.7	13.3	26.7	100.0
Toplam	Sayı	37	7	2	19	35	100
	%	37.0	7.0	2.0	19.0	35.0	100.0

$$\chi^2 = 21.064$$

$$SD:12$$

$$P=0.049$$

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerin gelir durumlarına göre katılım düzeyi değerlendirilmesinde 0-500 TL arası gelire sahip katılımcıların %88,2’si, 500-1000 TL arası gelire sahip katılımcıların %53,9’u, 1000-2000 TL arası gelire sahip katılımcıların %47,3’ü, 2000-4000 TL arası gelire sahip katılımcıların %40’ı kursta edindiği bilgiler sayesinde daha kolay iş bulabildiğini ifade etmiştir.

Yapılan χ^2 testinde, 0.05 anlamlılık düzeyinde katılımcıların gelir durumu ile kursta kazanmış oldukları bilgileri çalışma hayatına uygulayabilme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Tablo 59. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “Çalıştığım Yerden Aldığım Ücreti Yeterli Seviyede Görüyorum ”Görüşüne Katılım Düzeyi

AYLIK GELİR DÜZEYİ		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-500 TL	Sayı	6	3	3	3	2	17
	%	35.3	17.6	17.6	17.6	11.8	100.0
500-1000 TL	Sayı	7	2	1	2	1	13
	%	53.8	15.4	7.7	15.4	7.7	100.0
1000-2000 TL	Sayı	15	11	12	13	4	55
	%	27.3	20.0	21.8	23.6	7.3	100.0
2000-4000 TL	Sayı	0	2	0	6	7	15
	%	0.0	13.3	0.0	40.0	46.7	100.0
Toplam	Sayı	28	18	16	24	14	100
	%	28.0	18.0	16.0	24.0	14.0	100.0

$$\chi^2 = 28.075$$

$$SD:12$$

$$P=0.005$$

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerin gelir durumlarına göre katılım düzeyi değerlendirilmesin de, 0-500 TL arası gelire sahip katılımcıların %11,8'i, 500-1000 TL arası gelire sahip katılımcıların %23,1'i, 1000-2000 TL arası gelire sahip katılımcıların %30,9'u, 2000-4000 TL arası gelire sahip katılımcıların %86,7'si katılıyorum cevabı vererek çalıştığı yerden aldığı ücreti yeterli seviyede görmektedir.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde SODES kursuna katılan kişilerin gelir durumlarına göre çalıştığı yerden aldığı ücreti yeterli seviyede görmesi görüşü arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo 60. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “Çalıştığım İş Aldığım Eğitimin Bir Devamı Niteliğindedir “Görüşüne Katılım Düzeyi

AYLIK GELİR DÜZEYİ		KATILIM DÜZEYİ					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-500 TL	Sayı	3	0	0	1	13	17
	%	17.6	0.0	0.0	5.9	76.5	100.0
500-1000 TL	Sayı	4	0	0	1	8	13
	%	30.8	0.0	0.0	7.7	61.5	100.0
1000-2000 TL	Sayı	36	2	2	4	11	55
	%	65.5	3.6	3.6	7.3	20.0	100.0
2000-4000 TL	Sayı	10	0	0	2	3	15
	%	66.7	0.0	0.0	13.3	20.0	100.0
Toplam	Sayı	53	2	2	8	35	100
	%	53.0	2.0	2.0	8.0	35.0	100.0

$$x^2 = 26.768$$

$$SD:12$$

$$P=0.008$$

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerin gelir durumlarına göre katılım düzeyi değerlendirilmesinde 0-500 TL arası gelire sahip katılımcıların %76,5'i, 500-1000 TL arası gelire sahip katılımcıların %61,5'i, 1000-2000 TL arası gelire sahip katılımcıların %20,0'si, 2000-4000 TL arası gelire sahip katılımcıların %20'si katılıyorum cevabı vererek çalıştığım iş aldığım eğitimin bir devamı niteliğindedir görüşüne katılmıştır. Yukarıdaki tabloya göre gelir seviyesi düştükçe katılım düzeyi anlamlı bir şekilde artış göstermiştir.

Yapılan x^2 testinde 0.05 anlamlılık düzeyinde katılımcıların gelir durumu ile Çalıştığım iş aldığım eğitimin bir devamı niteliğindedir görüşü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

3.7.3.8. Eğitimlerin konuları gerçek iş hayatına uygun hazırlanmıştır görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 61. Eğitimlerin Konularının Gerçek İş Hayatına Uygun Hazırlanmasına Göre “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimlerin Konuları Gerçek İş Hayatına Uygun Hazırlanmıştır		Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	6	1	0	0	1	8
	%	75.0	12.5	0.0	0.0	12.5	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	5	0	0	1	0	6
	%	83.3	0.0	0.0	16.7	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	0	3	1	4
	%	0.0	0.0	0.0	75.0	25.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	8	6	1	8	5	28
	%	28.6	21.4	3.6	28.6	17.9	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	18	0	1	7	28	54
	%	33.3	0.0	1.9	13.0	51.9	100.0
Toplam	Sayı	37	7	2	19	35	100
	%	37,0	7,0	2,0	19,0	35,0	100,0

$$\chi^2=43.311$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

Eğitimlerin konularının gerçek iş hayatına uygun hazırlanmadığını düşünenler aynı zamanda da %75 kesinlikle katılmıyorum seviyesinde bu kursta edindikleri bilgiler sayesinde iş bulmalarının kolaylaşmadığını düşünmektedirler.

Yapılan χ^2 testinde konuların gerçek iş hayatına uygun hazırlanmadığını düşünenler aynı zamanda da iş bulamayanlardır hipotezimiz 0.05 anlamlılık düzeyinde kabul edilmiştir.

3.7.3.9.Eğitimlerin konu içerikleri yeterli derecede sunulmaktadır görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 62. Eğitimlerin Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimlerin Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır		Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	1	0	0	4	9
	%	44.4	11.1	0.0	0.0	44.4	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	2	0	6
	%	66.7	0.0	0.0	33.3	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	2	0	1	3
	%	0.0	0.0	66.7	0.0	33.3	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	17	5	2	7	5	36
	%	47.2	13.9	5.6	19.4	13.9	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	7	6	0	5	28	46
	%	15.2	13.0	0.0	10.9	60.9	100.0
Toplam	Sayı	32	12	4	14	38	100
	%	32.0	12.0	4.0	14.0	38.0	100.0

$$\chi^2=62.251$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

SODES projeleri konu içeriklerinin yeterli derecede sunulmasıyla işlerlik kazanacaktır. Çalışan katılımcılardan eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli derecede sunulduğu görüşünü dikkate alan katılımcılardan %60,9'u kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek aynı zamanda da eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum görüşüne de katılım sağlamıştır. Genel olarak eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli olduğunu savunanlar eğitimde öğrendiklerini iş hayatında uygulayanlardır.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde, yukarıda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz doğrulanmıştır

Tablo 63. Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır Görüşüne Göre “Eğitim Aldığım Alanda Kendimi Geliştirmeyi Umuyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır		Eğitim Aldığım Alanda Kendimi Geliştirmeyi Umuyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	2	1	0	0	6	9
	%	22.2	11.1	0.0	0.0	66.7	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	1	1	6
	%	66.7	0.0	0.0	16.7	16.7	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	2	0	1	3
	%	0.0	0.0	66.7	0.0	33.3	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	12	3	4	6	11	36
	%	33.3	8.3	11.1	16.7	30.6	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	7	4	0	2	33	46
	%	15.2	8.7	0.0	4.3	71.7	100.0
Toplam	Sayı	25	8	6	9	52	100
	%	25.0	8.0	6.0	9.0	52.0	100.0

$$\chi^2=45.770$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

SODES projeleri konu içeriklerinin yeterli derecede sunulmasıyla işlerlik kazanacaktır. Çalışan katılımcılardan eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli derecede sunulduğu görüşünü dikkate alan katılımcılardan %71,7’si kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek aynı zamanda da eğitim aldığım alanda kendimi geliştirmeyi umuyorum görüşüne de katılmıştır. Genel olarak eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli olduğunu savunanlar eğitim aldığı alanda kendini geliştirmeyi düşünenlerdir.

Yapılan χ^2 testinde, 0,05 anlamlılık seviyesinde, tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo 64. Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır Görüşüne Göre “Çalıştığım İş Aldığım Eğitimin Bir Devamı Niteliğindedir” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır		Çalıştığım İş Aldığım Eğitimin Bir Devamı Niteliğindedir					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	1	0	0	4	9
	%	44.4	11.1	0.0	0.0	44.4	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	1	1	6
	%	66.7	0.0	0.0	16.7	16.7	100.0
Kararsızım	Sayı	1	0	1	0	1	3
	%	33.3	0.0	33.3	0.0	33.3	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	25	1	1	4	5	36
	%	69.4	2.8	2.8	11.1	13.9	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	19	0	0	3	24	46
	%	41.3	0.0	0.0	6.5	52.2	100.0
Toplam	Sayı	53	2	2	8	35	100
	%	53.0	2.0	2.0	8.0	35.0	100.0

$$\chi^2=35.932$$

$$SD:16$$

$$P=0.003$$

SODES projeleri konu içeriklerinin yeterli derecede sunulmasıyla işlerlik kazanacaktır. Çalışan katılımcılardan eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli derecede sunulduğu görüşünü dikkate alan katılımcılardan %52,2's'i kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek aynı zamanda da çalıştığım iş aldığım eğitimin bir devamı niteliğindedir görüşüne de katılmıştır. Genel olarak eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli olduğunu savunanlar çalıştığı işin aldığı eğitimin bir devamı niteliğinde olduğunu söyleyenlerdir.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde, yukarıda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo 65. Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır Görüşüne Göre “Aldığım Eğitim İş Hayatını Tanımama Yardımcı Oldu” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimlerim Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır		Aldığım Eğitim İş Hayatını Tanımama Yardımcı Oldu					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	3	1	0	3	2	9
	%	33.3	11.1	0.0	33.3	22.2	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	1	1	0	3	1	6
	%	16.7	16.7	0.0	50.0	16.7	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	0	3	0	3
	%	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	2	3	0	25	6	36
	%	5.6	8.3	0.0	100.0	0.0	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	5	4	1	14	22	46
	%	10.9	8.7	2.2	30.4	47.8	100.0
Toplam	Sayı	11	9	1	48	31	100
	%	11.0	9.0	1.0	48.0	31.0	100.0

$$\chi^2=24.102$$

$$SD:16$$

$$P=0.087$$

İstihdama yönelik SODES kurslarında verilen Eğitimlerim konu içeriklerinin yeterli olduğunu savunanlar, aldığı eğitimin iş hayatını tanımaya yardımcı olduğu görüşü arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülürken yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde beklenenin aksine istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunamamıştır. Sonuç olarak hipotezimiz doğrulanmamıştır

3.7.3.10.Eğitim konular hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip kişilerce verilmektedir görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 66. Eğitim Konular Hakkında Yeterli Bilgi Ve Donanıma Sahip Kişilerce Verilmektedir Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitim Konular Hakkında Yeterli Bilgi Ve Donanıma Sahip Kişilerce Verilmektedir		Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	2	3	9
	%	44.4	0.0	0.0	22.2	33.3	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	2	1	0	2	0	5
	%	40.0	20.0	0.0	40.0	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	1	0	0	0	1	2
	%	50.0	0.0	0.0	0.0	50.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	16	4	2	1	5	28
	%	57.1	14.3	7.1	3.6	17.9	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	9	7	2	9	29	56
	%	16.1	12.5	3.6	16.1	51.8	100.0
Toplam	Sayı	32	12	4	14	38	100
	%	32.0	12.0	4.0	14.0	38.0	100.0

$$\chi^2=27.080$$

$$SD:16$$

$$P=0.041$$

SODES projelerinin işlerlik kazanabilmesinin etkenlerinden biriside eğitimin konular hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip kişilerce verilmesiyle sağlanmaktadır. Eğitimlerin, konular hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip kişilerce verilmesi görüşünü dikkate alan katılımcılarından %51,8'i kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek aynı zamanda da eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum görüşü üzerinde durmuştur. Eğitimcilerin yeterli bilgi ve donanıma sahip olması kursiyerlerin kazanmış oldukları bilgileri iş hayatında uygulamalarına olanak sağlamıştır.

Yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde, tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz doğrulanmıştır.

3.7.3.11.Eğitimler açık ve anlaşılır bir şekilde verilmektedir görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 67. Eğitimler Açık Ve Anlaşılır Bir Şekilde Verilmektedir “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimler Açık Ve Anlaşılır Bir Şekilde Verilmektedir		Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	0	1	5
	%	80.0	0.0	0.0	0.0	20.0	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	5	1	0	1	0	7
	%	71.4	14.3	0.0	14.3	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	0	1	1	2
	%	0.0	0.0	0.0	50.0	50.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	15	5	0	8	4	32
	%	46.9	15.6	0.0	25.0	12.5	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	13	1	2	9	29	54
	%	24.1	1.9	3.7	16.7	53.7	100.0
Toplam	Sayı	37	7	2	19	35	100
	%	37.0	7.0	2.0	19.0	35.0	100.0

$$\chi^2=32.663$$

$$SD:16$$

$$P=0.008$$

Eğitimler açık ve anlaşılır bir şekilde verilmektedir görüşünü dikkate alan katılımcılardan %53,7'si kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek bu kursta edindiğim bilgiler sayesinde iş bulmam kolaylaştı görüşüne de katılım göstermiştir. Eğitimlerin açık ve anlaşılır bir şekilde verilmesinin eğitimi alan kişilerin bilgi ve beceri seviyesini arttırdığını bununda iş hayatına olumlu yansıdığı gözlemlenmiştir.

Yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde, 0,05 anlamlılık seviyesinde, tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz doğrulanmıştır.

3.7.3.12.Eğitimler kişisel gelişimime katkı sağladı görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 68. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Aldığım Eğitim İş Hayatını Tanımama Yardımcı Oldu” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı		Aldığım Eğitim İş Hayatını Tanımama Yardımcı Oldu					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	3	0	0	2	1	6
	%	50.0	0.0	0.0	33.3	16.7	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	1	3	0	3	0	7
	%	14.3	42.9	0.0	42.9	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	0	3	1	4
	%	0.0	0.0	0.0	75.0	25.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	6	5	1	24	9	45
	%	13.3	11.1	2.2	53.3	20.0	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	1	1	0	16	20	38
	%	2.6	2.6	0.0	42.1	52.6	100.0
Toplam	Sayı	11	9	1	48	31	100
	%	11.0	9.0	1.0	48.0	31.0	100.0

$$\chi^2=35.983$$

$$SD:16$$

$$P=0.003$$

SODES projeleri kapsamında verilen eğitimlerin kişisel gelişime katkı sağladığını düşünen katılımcıların bu farklılık sayesinde başka alanlarda da olumlu etkileşime sahip olduğunu gözlemlemiş bulunmaktayız. Eğitimler kişisel gelişimime katkı sağladı görüşünü dikkate alan katılımcılardan %52,6’sı kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek bu kurslarda almış oldukları eğitimin iş hayatını tanımalarına yardımcı olduğu görüşüne de katılmıştır. Eğitimlerin, kişisel gelişim üzerine sağladığı katkı ile iş hayatının tanınması arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

Yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde ve 0.05 anlamlılık düzeyinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 69. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı		Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	0	2	6
	%	66.7	0.0	0.0	0.0	33.3	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	3	2	0	1	1	7
	%	42.9	28.6	0.0	14.3	14.3	100.0
Kararsızım	Sayı	0	1	2	0	1	4
	%	0.0	25.0	50.0	0.0	25.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	22	7	1	7	8	45
	%	48.9	15.6	2.2	15.6	17.8	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	3	2	1	6	26	38
	%	7.9	5.3	2.6	15.8	68.4	100.0
Toplam	Sayı	32	12	4	14	38	100
	%	32.0	12.0	4.0	14.0	38.0	100.0

$$x^2=58.623$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

Eğitimlerin kişisel gelişime katkı sağladığını düşünen katılımcıların bu farklılık sayesinde başka alanlarda da olumlu etkileşime sahip olduklarını gözlemlemiş bulunmaktayız. Bu etkilerden biride eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum kazanımıdır. Eğitimler kişisel gelişimime katkı sağladı görüşünü dikkate alan katılımcılardan %68,4’ü kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek hem de bu kurslarda edinmiş oldukları bilgileri iş hayatında uyguladıkları görüşüne katılmıştır. Kursiyerlerin kişisel gelişimindeki olumlu bir etkinin diğer alanları da olumlu etkilemiş olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılan x^2 testinde, 0,05 anlamlılık seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 70. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı		Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	6	0	0	0	0	6
	%	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	3	1	0	3	0	7
	%	42.9	14.3	0.0	42.9	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	1	1	1	1	4
	%	0.0	25.0	25.0	25.0	25.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	22	4	0	9	10	45
	%	48.9	8.9	0.0	20.0	22.2	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	6	1	1	6	24	38
	%	15.8	2.6	2.6	15.8	63.2	100.0
Toplam	Sayı	37	7	2	19	35	100
	%	37.0	7.0	2.0	19.0	35.0	100.0

$$\chi^2=49.118$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

Eğitimler kişisel gelişimime katkı sağladı görüşünü dikkate alan katılımcılardan %63,2’si kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek bu kurslarda edinmiş oldukları bilgiler sayesinde iş bulmasının kolaylaştığı görüşü arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kişisel gelişim üzerindeki olumlu bir etkinin diğer alanları da olumlu etkilemiş olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 71. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Eğitim Aldığım Alanda Kendimi Geliştirmeyi Umuyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı		Eğitim Aldığım Alanda Kendimi Geliştirmeyi Umuyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	2	0	0	0	4	6
	%	33.3	0.0	0.0	0.0	66.7	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	3	1	0	1	2	7
	%	42.9	14.3	0.0	14.3	28.6	100.0
Kararsızım	Sayı	0	2	1	0	1	4
	%	0.0	50.0	25.0	0.0	25.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	16	4	4	6	15	45
	%	35.6	8.9	8.9	13.3	33.3	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	4	1	1	2	30	38
	%	10.5	2.6	2.6	5.3	78.9	100.0
Toplam	Sayı	25	8	6	9	52	100
	%	25.0	8.0	6.0	9.0	52.0	100.0

$$\chi^2=35.355$$

$$SD:16$$

$$P=0.004$$

SODES projelerinin kişisel gelişime katkı sağladığını düşünen katılımcılar, bu olumlu etkilenmenin vermiş olduğu haz ile eğitim aldıkları alanda kendilerini daha da geliştirmeyi düşündükleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Eğitimler kişisel gelişimime katkı sağladı görüşünü dikkate alan bu katılımcılardan %78,9'u kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek bu kurslarda edinmiş oldukları bilgilerin ışığında, eğitim aldıkları alanda kendilerini geliştirmeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir. Kişisel gelişim üzerindeki olumlu bir etkinin diğer alanları da olumlu etkilemiş olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde ve 0.05 anlamlılık düzeyinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 72. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Çalıştığım İş Aldığım Eğitimin Bir Devamı Niteliğindedir” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı		Çalıştığım İş Aldığım Eğitimin Bir Devamı Niteliğindedir					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	0	2	6
	%	66.7	0.0	0.0	0.0	33.3	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	4	1	0	0	2	7
	%	57.1	14.3	0.0	0.0	28.6	100.0
Kararsızım	Sayı	2	1	0	1	0	4
	%	50.0	25.0	0.0	25.0	0.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	31	0	1	5	8	45
	%	68.9	0.0	2.2	11.1	17.8	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	12	0	1	2	23	38
	%	31.6	0.0	2.6	5.3	60.5	100.0
Toplam	Sayı	53	2	2	8	35	100
	%	53.0	2.0	2.0	8.0	35.0	100.0

$$\chi^2=39.505$$

$$SD:16$$

$$P=0.001$$

SODES projesinin etkileri üzerine yapılmış olan anket çalışması sonucunda eğitimler kişisel gelişimime katkı sağladı ve çalıştığım iş aldığım eğitimin bir devamı niteliğindedir görüşleri arasında benzer yönlü bir anlamlılık vardır. Eğitimler kişisel gelişimime katkı sağladı görüşünü dikkate alan katılımcılardan %60,5'i kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek bu kurslarda edinmiş oldukları bilgilerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığını bu bilgiler sayesinde eğitim aldığı alanda iş bulduğunu ve de şuanda da çalışmakta olduğu işin eğitim aldığı alanın devamı niteliğın de olduğunu belirterek üçlü bir kombinasyon çerçevesinde SODES projelerinin olumlu etkilerini görmemizi sağlamıştır.

Yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde, tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 73. Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı Görüşüne Göre “Kursa Çalışmak İçin Değil Gelişimim İçin Katıldım” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimler Kişisel Gelişimime Katkı Sağladı		Kursa çalışmak için değil gelişimim için katıldım					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	1	0	0	1	1	3
	%	33.3	0.0	0.0	33.3	33.3	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	7	0	0	0	1	8
	%	87.5	0.0	0.0	0.0	12.5	100.0
Kararsızım	Sayı	3	0	1	3	0	7
	%	42.9	0.0	14.3	42.9	0.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	26	7	5	9	26	73
	%	35.9	9.6	6.8	12.3	35.6	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	13	2	3	3	7	28
	%	46.4	7.1	10.7	10.7	25.0	100.0
Toplam	Sayı	50	9	9	16	35	119
	%	42.0	7.6	7.6	13.4	29.4	100.0

$$\chi^2=18.945$$

$$SD:16$$

$$P=0.272$$

İstihdama yönelik SODES kurslarında verilen eğitimlerin, kişisel gelişim üzerine sağladığı katkı ile kursa çalışmak için değil gelişim için katılmış olma görüşü arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülürken yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde beklenenin aksine istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunamamıştır. Sonuç olarak hipotezimiz doğrulanmamıştır

3.7.3.13. Almış olduğum eğitim kendime olan güvenimi arttırdı görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 74. Almış Olduğum Eğitim Kendime Olan Güvenimi Arttırdı Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Almış Olduğum Eğitim Kendime Olan Güvenimi Arttırdı		Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	3	0	0	1	0	4
	%	75.0	0.0	0.0	25.0	0.0	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	3	1	0	1	1	6
	%	50.0	16.7	0.0	16.7	16.7	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	2	0	0	2
	%	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	20	9	2	5	11	47
	%	42.6	19.1	4.3	10.6	23.4	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	6	2	0	7	26	41
	%	14.6	4.9	0.0	17.1	63.4	100.0
Toplam	Sayı	32	12	4	14	38	100
	%	32.0	12.0	4.0	14.0	38.0	100.0

$$\chi^2=75.664$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

SODES projeleri kapsamında yapılan kurslara katılan katılımcılara bildiğimiz üzere katılmış olduğu projenin içeriğine göre belli bir eğitim verilmektedir. Bu alınan eğitimin tabi ki birçok faydasının olduğu kaçınılmaz. Bu faydalardan sadece biri olan kişinin kendine olan güveninin artmasına paralel olarak kişi çalıştığı işte bu kazanmış olduğu bilgileri uygulama fırsatı da bulmaktadır. Almış olduğum eğitim kendime olan güvenimi arttırdı görüşünü dikkate alan katılımcılardan %63,4'ü kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek bu kurslarda elde etmiş oldukları kişisel kazanımların aynı zamanda iş hayatında da olumlu bir etki yarattığını ve eğitimde edindiği bilgileri iş hayatında uyguladıklarını ifade etmiştir.

Yapılan cross-tabulation ve χ^2 testine göre %95 güven seviyesinde ve 0.05 anlamlılık düzeyinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz onaylanmıştır.

3.7.3.14.Eğitilere iş bulma kaygısıyla katıldım görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 75. Eğitilere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitilere iş bulma kaygısıyla katıldım		Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	2	0	5	5	16
	%	25.0	12.5	0.0	31.3	31.3	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	2	4	1	1	0	8
	%	25.0	50.0	12.5	12.5	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	1	1	1	1	1	5
	%	20.0	20.0	20.0	20.0	20.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	1	2	2	1	5	11
	%	9.1	18.2	18.2	9.1	45.5	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	24	3	0	6	27	60
	%	40.0	5.0	0.0	10.0	45.0	100.0
Toplam	Sayı	32	12	4	14	38	100
	%	32.0	12.0	4.0	14.0	38.0	100.0

$$\chi^2=38.519$$

$$SD:16$$

$$P=0.001$$

Eğitilere iş bulma kaygısıyla katıldım görüşü ile eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum görüşüne katılan kursiyerlerin % 45,0'ı kesinlikle katılıyorum görüşünde olmuşlardır

Yapılan χ^2 testinde, 0,05 anlamlılık seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 76. Eğitimlere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım Görüşüne Göre “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimlere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım		Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	6	0	1	3	6	16
	%	37.5	0.0	6.3	18.8	37.5	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	2	2	0	4	0	8
	%	25.0	25.0	0.0	50.0	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	1	0	3	1	5
	%	0.0	20.0	0.0	60.0	20.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	1	2	1	3	4	11
	%	9.1	18.2	9.1	27.3	36.4	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	28	2	0	6	24	60
	%	46.7	3.3	0.0	10.0	40.0	100.0
Toplam	Sayı	37	7	2	19	35	100
	%	37.0	7.0	2.0	19.0	35.0	100.0

$$\chi^2=35.820$$

$$SD:16$$

$$P=0.003$$

Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katılanların bu kurslarda edindikleri bilgiler sayesinde iş bulup bulmadıkları arasındaki ilişkiyi araştırmak için oluşturulmuş olan tabloyu dikkatli bir şekilde incelediğimizde eğitimlere iş bulma kaygısıyla katıldım sorusuna cevap veren katılımcıların %46,7’si kesinlikle katılmıyorum görüşünü seçmiştir. Katılımcıların %40,0’ı ise kesinlikle katılıyorum görüşünü seçmiştir. Yukarıdaki bilgileri değerlendirdiğimizde katılımcılardan iş bulma kaygısıyla ve iş bulma kaygısı olmadan katılanların birbirine yakın oranda ve sayıda olduklarını görmekteyiz. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katıldım görüşünde olanlarla kurslarda edindiğim bilgiler sayesinde iş bulmam kolaylaştı görüşünde olanlar arasında istatistiksel bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Yapılan cross-tabulation ve χ^2 testine göre %95 güven seviyesinde, tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 77.Eğitilere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım Görüşüne Göre “Yaptığım İşten Zevk Alıyorum Ve İşimi Seviyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitilere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım		Yaptığım İşten Zevk Alıyorum Ve İşimi Seviyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	0	0	0	3	13	16
	%	0.0	0.0	0.0	18.8	81.3	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	0	2	4	1	1	8
	%	0.0	25.0	50.0	12.5	12.5	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	0	4	1	5
	%	0.0	0.0	0.0	80.0	20.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	1	1	1	6	2	11
	%	9.1	9.1	9.1	54.5	18.2	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	3	2	1	1	53	60
	%	5.0	3.3	1.7	1.7	88.3	100.0
Toplam	Sayı	4	5	6	15	70	100
	%	4.0	5.0	6.0	15.0	70.0	100.0

$$x^2=85.100$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

Tablo 77’yi incelediğimizde eğitime iş bulma kaygısıyla katıldım görüşüne %88,3 oranında kesinlikle katılıyorum düzeyinde çok yüksek bir katılım olduğu gözlemlenmiştir. Buna paralel olarak bu tablodan iş bulma kaygısıyla bile olsa herhangi bir işte çalışan kişilerin yaptığı işten zevk alabildiğini ve işini severek yapabildiğini görebiliriz.

Yapılan cross-tabulation x^2 testinde %95 güven seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 78. Eğitimlere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım Görüşüne Göre “İşimi Uzun Süre Sürdürmeyi Düşünüyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitilmelere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım		İşimi Uzun Süre Sürdürmeyi Düşünüyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	0	2	1	1	12	16
	%	0.0	12.5	6.3	6.3	75.0	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	0	3	2	1	2	8
	%	0.0	37.5	25.0	12.5	25.0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	2	2	1	5
	%	0.0	0.0	40.0	40.0	20.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	0	0	0	7	4	11
	%	0.0	0.0	0.0	63.6	36.4	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	2	1	5	3	49	60
	%	3.3	1.7	8.3	5.0	81.7	100.0
Toplam	Sayı	2	6	10	14	68	100
	%	2.0	6.0	10.0	14.0	68.0	100.0

$$\chi^2=59.514$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

Tablo78’de görüldüğü gibi SODES projelerine katılan kursiyerler %81,7 gibi büyük bir oranla eğitimlere iş bulma kaygısıyla katılanların kesinlikle katılıyorum cevabını verdikleri görülmüştür. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katılan katılımcılar aynı zamanda bulmuş oldukları işlerde uzun süre kalmayı ve işini sürdürmeyi düşünmektedir. Bu iki görüş arasında istatistiksel olarak büyük bir anlamlılık ortaya çıkmıştır.

Yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 79. Eğitimlere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım Görüşüne Göre “Çalıştığmdan Beri Aile İçi Çatışmalar Azaldı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitilmelere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım		Çalıştığmdan Beri Aile İçi Çatışmalar Azaldı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	0	3	2	0	11	16
	%	0.0	18.8	12.5	0.0	68.8	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	1	4	2	1	0	8
	%	12.5	50.0	25.0	12.5	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	1	1	2	0	1	5
	%	20.0	20.0	40.0	0.0	20.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	1	3	2	1	4	11
	%	9.1	27.3	18.2	9.1	36.4	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	6	2	2	3	47	60
	%	10.0	3.3	3.3	5.0	78.3	100.0
Toplam	Sayı	9	13	10	5	63	100
	%	9.0	13.0	10.0	5.0	63.0	100.0

$$\chi^2=39.535$$

$$SD:16$$

$$P=0.001$$

Eğitilmelere iş bulma kaygısıyla katıldım sorusuna katılımcıların %78,3’i kesinlikle katıldım şeklinde cevap vermiştir. Bu sorunun çalıştığmdan beri aile içi çatışmalarım azaldı sorusuyla arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılan cross-tabulation χ^2 testi sonucunda bu iki soru arasında $P=0.001$ seviyesinde istatistiksel bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kısacası kurslara iş bulma kaygısıyla katılanlardan iş bulanların çalışmaya başladıktan sonra aile içi çatışmalarının bittiği veya azaldığı yönünde sonuç çıkarılmıştır.

Yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

3.7.3.15. Açılan kurslardan aldığım eğitim ile birlikte daha bilgili ve becerili oldum görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 80. Açılan Kurslardan Aldığım Eğitim İle Birlikte Daha Bilgili Ve Becerili Oldum Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Açılan Kurslardan Aldığım Eğitim İle Birlikte Daha Bilgili Ve Becerili Oldum		Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	0	0	4
	%	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	3	1	0	1	1	6
	%	50.0	16.7	0.0	16.7	16.7	100.0
Kararsızım	Sayı	1	0	1	0	0	2
	%	50.0	0.0	50.0	0.0	0.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	21	7	3	7	9	47
	%	44.7	14.9	6.4	14.9	19.1	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	3	4	0	6	28	41
	%	7.3	9.8	0.0	14.6	68.3	100.0
Toplam	Sayı	32	12	4	14	38	100
	%	32.0	12.0	4.0	14.0	38.0	100.0

$$\chi^2=49.578$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

Tablo 80’i incelediğimizde açılan kurslardan aldığım eğitim ile birlikte daha bilgili ve becerili oldum sorusuna %68,3 oranında kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım tespit edilmiş ve bu sorunun eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum sorusu ile de bir anlam ilişkisi olduğu saptanmıştır.

Yapılan cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 81. Açılan Kurslardan Aldığım Eğitim İle Birlikte Daha Bilgili Ve Becerili Oldum Görüşüne Göre “Bu kursta edindiğim bilgiler sayesinde iş bulmam kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Açılan Kurslardan Aldığım Eğitim İle Birlikte Daha Bilgili Ve Becerili Oldum		Bu kursta edindiğim bilgiler sayesinde iş bulmam kolaylaştı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	0	0	4
	%	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	3	1	0	1	1	6
	%	50.0	16.7	0.0	16.7	16.7	100.0
Kararsızım	Sayı	1	0	0	1	0	2
	%	50.0	0.0	0.0	50.0	0.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	21	4	1	9	12	47
	%	44.7	8.5	2.1	19.1	25.5	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	8	2	1	8	22	41
	%	19.5	4.9	2.4	19.5	53.7	100.0
Toplam	Sayı	37	7	2	19	35	100
	%	37.0	7.0	2.0	19.0	35.0	100.0

$$\chi^2=20.469$$

$$SD:16$$

$$P=0.200$$

İstihdama yönelik Açılan SODES kurslarından aldığım eğitim ile birlikte daha bilgili ve becerili oldum görüşü ile bu kursta edindiğim bilgiler sayesinde iş bulmam kolaylaştı görüşü arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülürken yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde beklenenin aksine istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunamamıştır. Sonuç olarak hipotezimiz doğrulanmamıştır.

3.7.3.16.SODES projelerinde verilen kurs ücretleri yeterlidir görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 82. SODES Projelerinde Verilen Kurs Ücretleri Yeterlidir Görüşüne Göre “Kursa İş Bulmak İçin Katılmadım” Görüşüne Katılım Düzeyleri

SODES Projelerinde Verilen Kurs Ücretleri Yeterlidir		Kursa İş Bulmak İçin Katılmadım					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	19	0	1	0	6	26
	%	73.1	0.0	3.8	0.0	23.1	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	12	1	0	5	4	22
	%	54.5	4.5	0.0	22.7	18.2	100.0
Kararsızım	Sayı	4	1	1	6	3	15
	%	26.7	6.7	6.7	40.0	20.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	8	5	0	4	7	24
	%	33.3	20.8	0.0	16.7	29.2	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	14	0	1	1	16	32
	%	43.8	0.0	3.1	3.1	50.0	100.0
Toplam	Sayı	57	7	3	16	36	119
	%	47.9	5.9	25.0	13.4	30.3	100.0

$$\chi^2=42.908$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

SODES projelerinde verilen kurs ücretleri yeterlidir görüşüne %73,1 oranında kesinlikle katılmayan katılımcıların kursa iş bulmak için katılmadım görüşüne de katılmadıkları görülmektedir. Yani kurs ücretlerini yeterli görmeyen katılımcıların daha çok iş bulmak için değil de kurs ücreti almak için katılanlar olduğu görülmüştür.

Yapılan cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

3.7.3.17. Açılacak diğer SODES kurslarına katılmayı düşünürüm görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 83. Açılacak Diğer SODES Kurslarına Katılmayı Düşünürüm Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Açılacak Diğer SODES Kurslarına Katılmayı Düşünürüm		Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	5	0	0	5	3	13
	%	38.5	0.0	0.0	38.5	23.1	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	1	1	0	1	1	4
	%	25.0	25.0	0.0	25.0	25.0	100.0
Kararsızım	Sayı	1	2	0	2	4	9
	%	11.1	22.2	0.0	22.2	44.4	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	6	6	4	4	5	25
	%	24.0	24.0	16.0	16.0	20.0	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	19	3	0	2	25	49
	%	38.8	6.1	0.0	4.1	51.0	100.0
Toplam	Sayı	32	12	4	14	38	100
	%	32.0	12.0	4.0	14.0	38.0	100.0

$$\chi^2=37.186$$

$$SD:16$$

$$P=0.002$$

Tablo83'den de anlaşıldığı üzere SODES projelerine katılan kursiyerler %51,0 katılım oranı ile açılacak diğer SODES kurslarına kesinlikle katılmayı düşünmektedir. Bu katılımcılar aynı zamanda eğitimde edindiği bilgileri iş hayatında da uyguladığını ifade etmiştir. Bu iki görüş arasında P=0.002 gibi çok anlamlı istatistiksel bir ilişki ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak eğitimde edindiği bilgileri iş hayatında uygulayanlar, açılacak diğer SODES kurslarına da katılmayı düşünmektedirler.

Yapılan χ^2 testinde, 0,05 anlamlılık seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

Tablo 84. Açılacak SODES Kurslarını Çevremdeki Kişilere Öneririm Görüşüne Göre “Çalıştığım Dan Beri Kendimi Mutlu Hissediyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Açılacak Diğer SODES Kurslarına Katılmayı Düşünürüm		Çalıştığım Dan Beri Kendimi Mutlu Hissediyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	0	0	0	0	4	4
	%	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	0	2	0	0	0	2
	%	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	1	4	4	9
	%	0.0	0.0	11.1	44.4	44.4	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	0	1	1	7	12	21
	%	0.0	4.8	4.8	33.3	57.1	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	1	0	0	11	52	64
	%	1.6	0.0	0.0	17.2	81.3	100.0
Toplam	Sayı	1	3	2	22	72	100
	%	1.0	3.0	2.0	22.0	72.0	100.0

$$\chi^2=81.263$$

$$SD:16$$

$$P=0.000$$

Açılacak SODES kurslarını çevremdeki kişilere öneririm görüşüne katılımcıların %81,3’ü kesinlikle katılıyorum cevabı vermiştir. Bu görüşü taşıyan kişiler aynı zamanda çalışmaya başladığından beri kendini mutlu hisseden kişilerdir. Yani iki soru arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz kabul edilmiştir.

3.7.3.18.Verilen eğitim ile birlikte kendimi daha iyi ifade etmeye başladım görüşüne göre katılım düzeyi

Tablo 85. Verilen Eğitim İle Birlikte Kendimi Daha İyi İfade Etmeye Başladım Görüşüne Göre “Çalıştığım Aile İçi Çatışmalar Azaldı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Verilen Eğitim İle Birlikte Kendimi Daha İyi İfade Etmeye Başladım		Çalıştığım Aile İçi Çatışmalar Azaldı					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	2	1	1	1	3	8
	%	25.0	12.5	12.5	12.5	37.5	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	0	0	0	0	5	5
	%	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	1	1	0	0	2
	%	0.0	50.0	50.0	0.0	0.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	4	7	6	3	24	44
	%	9.1	15.9	13.6	6.8	54.5	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	3	4	2	1	31	41
	%	7.3	9.8	4.9	2.4	75.6	100.0
Toplam	Sayı	9	13	10	5	63	100
	%	9.0	13.0	10.0	5.0	63.0	100.0

$$\chi^2=18.603$$

$$SD:16$$

$$P=0.290$$

İstihdama yönelik SODES kurslarında Verilen eğitim ile birlikte kendimi daha iyi ifade etmeye başladım görüşü ile çalıştığım aile içi çatışmalar azaldı görüşü arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülürken yapılan Cross-tabulation χ^2 testinde %95 güven seviyesinde beklenenin aksine istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunamamıştır. Sonuç olarak hipotezimiz doğrulanmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

SODES Projeleri bazı bölgelerin kalkınması için yapılan çeşitli projelerden biridir. İstihdama yönelik SODES projeleri bu yapılan SODES projelerin bileşenlerindedir. Bu yapılan istihdama yönelik SODES projelerinin istihdam üzerindeki etkinliğini ölçmek adına bu projelere katılan 219 denekle görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin gerçek iş hayatına uygun hazırlanmadığını düşünenler aynı zamanda bu kursların kendilerine iş bulma konusunda da bir fayda sağlamadığını düşünmüşlerdir.

- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli derecede sunulduğunu ve bu görüşte olanlar kurs sonunda girdikleri iş hayatına kursta edinmiş oldukları bilgileri kullandıklarını belirtmişlerdir.

- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli derecede sunulduğu görüşünü taşıyanlar eğitim aldıkları alanda kendilerini daha da geliştirmeyi ümit etmektedir.

- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli derecede sunulduğu görüşünü taşıyanlar kurs sonrasında girmiş oldukları işin almış oldukları eğitimin bir devamı niteliği taşıdığı görüşündedirler. Hipotez kabul edilmiştir.

- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli derecede verildiği görüşünde olanlar bu almış olduğu eğitimlerin iş hayatını tanımlarına fayda sağlamadığını ifade etmişlerdir. Hipotez kabul edilmemiştir.

- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin bilgili ve donanımlı kişilerce verildiği görüşünde olanlar kurs sonrası çalışmış olduğu işte kursta edindiği bilgileri iş hayatında uyguladıklarını belirtmişlerdir. Hipotez kabul edilmiştir.

- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin açık ve anlaşılır olduğu görüşünde olanlar bu almış oldukları eğitimle iş bulmalarının kolaylaştığını savunmuşlardır. Hipotez kabul edilmiştir.

- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığını düşünenler bu almış oldukları eğitimlerin bu almış olduğu eğitimlerin iş

hayatını tanınmalarına fayda sağladığını söylemişlerdir. Hipotez kabul edilmiştir. Hipotez kabul edilmiştir.

- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığını düşünenler bu almış oldukları eğitimlerin iş bulmalarına katkı sağladığı görüşünü taşımışlardır. Hipotez kabul edilmiştir.
- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığını düşünenler bu almış oldukları eğitim alanında kendilerini geliştirmeyi düşünmüşlerdir. Hipotez kabul edilmiştir.
- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığını düşünenler kurs sonrasında çalıştıkları işin almış oldukları eğitimin bir devamı niteliğinde olduğu düşüncesini taşımışlardır. Hipotez kabul edilmiştir.
- İstihdama yönelik SODES kursunda verilen eğitimlerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığı görüşünde olanların kursa çalışmak için değil kişisel gelişim için katılması düşünüldükten beklenen olmamıştır. Hipotez kabul edilmemiştir.
- İstihdama yönelik SODES kursunda almış oldukları eğitim sonrasında kendilerine olan güvenlerinin arttığını düşünenler, kurs sonrası çalışma hayatında eğitimde edindikleri bilgileri uyguladıklarını belirtmişlerdir. Hipotez kabul edilmiştir.
- İstihdama yönelik SODES kurslarına iş bulmak için katılmış olduklarını söyleyen kursiyerler, iş bulduktan sonra bu kurslarda edinmiş oldukları bilgileri iş hayatında uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Hipotez kabul edilmiştir.
- İstihdama yönelik SODES kurslarına iş bulmak için katılmış olduklarını söyleyen kursiyerler, bu gitmiş oldukları kurslar sayesinde iş bulmalarının kolaylaştığını söylemişlerdir. Hipotez kabul edilmiştir.
- İstihdama yönelik SODES kurslarına iş bulma kaygısıyla katıldığını söyleyen kursiyerler, çalışma hayatında yaptığı işten zevk aldığını ve işini sevdiğini ifade etmişlerdir. Hipotez kabul edilmiştir.
- İstihdama yönelik SODES kurslarına iş bulma kaygısıyla katıldığını söyleyen kursiyerler, çalıştığı işi uzun süre sürdürmeyi düşünmektedir. Hipotez kabul edilmiştir.

- İstihdama yönelik SODES kurslarına iş bulma kaygısıyla katıldığını söyleyen kursiyerler, işe başladığından beri aile içi çatışmalarının azaldığını söylemişlerdir. Hipotez kabul edilmiştir.
- İstihdama yönelik açılan SODES kurslarından aldığı eğitim ile daha bilgili ve becerili olduğunu söyleyenler, bu kursta edindiği bilgileri bulmasına bir katkı sağlamadığını belirtmiştir. Hipotez kabul edilmemiştir.
- İstihdama yönelik SODES kurslarına katıldıkları için almış oldukları kurs ücretlerinin yeterli olduğunu düşünenler, kursa iş bulmak için katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Hipotez kabul edilmiştir.
- Açılacak diğer SODES kurslarına katılmayı düşünenler, eğitimde edindiği bilgileri iş hayatında uyguladıklarını belirtmişlerdir. Hipotez kabul edilmiştir.
- Açılacak SODES kurslarını çevresindeki kişilere önereceğini söyleyenler aynı zamanda çalışmaya başladıklarından beri kendilerini mutlu hissettiklerini ifade etmişlerdir. Hipotez kabul edilmiştir.
- İstihdama yönelik SODES kurslarında verilen eğitim ile birlikte kendini daha iyi ettiği söyleyenler çalıştığından beri aile içi çatışmalarının azalmadığını ifade etmişlerdir. Hipotez kabul edilmemiştir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; SODES projelerinin istihdam üzerine etki ettiği görülmüş olup bu projelerin çoğaltılması gerektiği düşünülmektedir. Anket yapılan 219 kişiden 100 kişinin proje sonunda iş bulduğu veya daha önceki işine devam ettiği görülmüştür. Bu projelerin tanıtımlarının daha iyi yapılması ve projelere katılımın daha da artırılması sağlanmalıdır. Bu projeler kapsamında verilen kurs ücretlerinin belirli bir oranda artırılmasıyla ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Bu yapılan projelerinin kapsamının genişletilmesi gerektiği ve gerçek iş hayatında karşılaşılabilecek proje sayılarının artırılması gerektiği düşünülmektedir. Yapılacak olan projeler bölgedeki ticari faaliyetlere uygun projeler olmalı yani bölgenin ihtiyacına uygun daha kapsamlı projeler desteklenmeli ve bunun için üniversiteler, ticaret odaları ile işbirliği yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adak N. (2010) .“Sosyal Bir Problem Olarak İşsizlik ve Sonuçları”, Toplum ve Sosyal Hizmet, Cilt: 21, Sayı: 2, ss.105-116.
- Akçacı T. ve Özçalıcı M. (2012). "İşsizliğin Aile Harcamalarına Olan Etkisinin Algısal Analizi." ss.162
- Aktürk Y. (2008) . “Küreselleşme Kıskaçında Türkiye’de İşçi Sınıfı ve Temel Özellikleri” . No. 85.
- Akyıldız H. Hatırlı S.A. ve Altuntepe N. İktisada Giriş. (2012). Alter Yayıncılık, İkinci Baskı
- Andaç F. (2011) .İşsizlik sigortası, Erciyes Üniversitesi İİBF, Kayseri, ss.105-126
- Aren E. (1981). Ekonomi El Sözlüğü, Beta Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul, ss.7
- Ataman, B. C. (2006).“İşsizlik Sorununa Yeni Yaklaşımlar”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, içinde (1998). cilt:62 sayı: 2, ss. 59-72.
- Avşaroğlu C.B. (2009). “İşsizlik Sorunu ve Türkiye’nin AB İstihdam Stratejisine Uyumu”. TİSK Dergisi, Ss.43.
- Azim S. (1997) . Çalışma Ekonomisi, İstanbul, Filiz Kitapevi, (10.Baskı),ss.173
- Bağlar M. (2008). “İşsizlik Suç İlişkisi Ekonomik Sonuçları”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı,
- Biçerli, M.K. (2007). Çalışma Ekonomisi. (4. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Biçerli, M.K. (2000). Çalışma Ekonomisi. İstanbul: Beta Yayınları.
- Biçerli, M.K.(2005). İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bozdağlıoğlu, Y. (2008). “Türkiye’de İşsizliğin Özellikleri ve İşsizlikle Mücadele Politikaları”. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:20, ss.45-65.
- Bilgin, S. (2008). Sosyal Bir Problem Olarak Sapma Ve Suç. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çalgan, Berrin; (2007). “Türkiye’de 2000-2005 Dönemi İşsizlik Üzerine Tartışmalar”, İşletme İktisat Finans Dergisi, No:21(239), ss. 27-107.

Demir O. ve Bakırcı F. “Türkiye’de İşsizlik Sorunu ve Büyüme İşsizlik İlişkisi”, <http://www.sbe.sakarya.edu.tr/kongree.php>,

Demir H. T. (2010). “Türkiye’de Genç İşsizliği ve Yüksek Öğretim Mezunu Gençlerin Çalışma Yaşamına Geçişteki Sorunları”, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Demirci, S. (2011). "Türkiye’de İstihdam Aracılık Hizmetlerinde Özel İstihdam Bürolarının Rolü", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı

Dinler M. (2006). “Avrupa Birliği’nde ve Türkiye’de Uzun Dönemli İşsizlik ve İstihdam Politikaları”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul (

Dirimtekin, H. (1981) . Makro İktisat. Eskişehir: Bizim Kitabevi.

Erdut, Z. (2011). “Avrupa Topluluğu’nda İstihdam, İşsizlik ve İstihdam Politikası”. Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Sayı:3 ss.4.

Erkekli, F. (2007). “İstihdam Politikaları, Esneklik ve Özel İstihdam Büroları”, TİSK Aylık Dergisi, Eylül Erişim tarihi: 11 Mart 2016, http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=1868.

Eryurt H. (2010). Özdemir A. Yurdakul E. M. “Türkiye’de İşsizliğin Yol Açtığı Olumsuz Sonuçların Giderilmesinde 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun İşlevi”, Tisk Akademi, (Sayı: 2, ss. 6-41.

Fidan D. (2010).2001 Krizi Sonrasında İşsizlik ve Çözüm Yolları. Milli Prodüktivite Yayınları, Ankara

Foley D. (2010). K. Kapital’i Anlamak: Marx’ın İktisat Teorisi. Çeviren: Hakan Öngel. Arkadaş Yayınları, Ankara,

Gediz B. ve YALÇINKAYA M. H. (2000). “Türkiye’de İstihdam-İşsizlik ve Çözüm Önerileri: Esneklik Yaklaşımı”, Celal Bayar Üniversitesi İİBF-Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Sayı: 6, ss. 161-183.

Gök M. (2004).İşgücü Piyasası ve Kobiler. Ankara: Roma Yayınları

Güreşçi Ö. Y. (2013).“Türkiye Ekonomisinde Büyüme İle İşsizlik Oranları Arasındaki Nedensellik İlişkisi”, İ. Ü. Ekonometri ve İstatistik Dergisi” Sayı: 2, ss. 11-161.

Kâğıtçı N. ve Kar M. (2013).“Türkiye’de SODES ve uygulamaları: Yatay Kesit Analizi”.Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Sayı: 62 (2). 37-59.

Kapar, Y. (2006). Türkiye Ekonomisi. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Karabulut A. (2007). "Türkiye'deki İşsizliği Önlemede Aktif İstihdam Politikalarının Rolü ve Etkinliği", Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Uzmanlık Tezi, Ankara

Koray, M. (2005). Sosyal Politika. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Korkmaz A.ve Mahiroğulları A.(2007). Emek Piyasası Politikaları, Bursa: Ekin Yayınevi.

Köstekli Ş.İ.(1999). Dünyada ve Türkiye'de İşsizlik. Ankara: Türk-İş Eğitim Yayınları.

Kökocak A. ve Yılmaz A. (2005). İşsizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikaları-Türkiye ve AB Ülkeleri. Ekin Yayınları. 2. Baskı. ss.21-24

Köklü E. (1984). "Türkiye'de İstihdam Durumu: Genel Eğilimler", Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, Sayı: 21, ss. 354-378.

Kumaş, H. (2001). "İşsizliğin Psiko-Sosyal Boyutu ve Çalışma Yaşamına İlişkin Değerler Üzerindeki Etkileri". Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:3 ss:(4), 200.

Mütevellioğlu A. ve Işık A. (2005).İşsizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikaları(Türkiye ve AB Ülkeleri), İstanbul Filiz Kitabevi, ss.31

OECD Employment Outlook 2010- How DoesKoreaCompare?.05.06.2012, <http://www.oecd.org/els/employment/outlook>.

Oktay F. G. (2014). "Türkiye'de İstihdamın Analizi (1990-2013)", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı

Orhan O.Z. ve Erdoğan S. (2010). Genel Ekonomi, Umuttepe Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul,

Özbay T. (2007) .TİSK Akademi Genç İşsizliği Sempozyumu, Özel Sayı:1, Cilt:2, Pirlar, Bülent.(2012). "Genç İşsizliği Sorunu ve Çözmeye Yönelik Politikalar", TİSK Akademi, Özel Sayı:1, Cilt:1

Özgüven A. (2001). İktisat Bilimine Girişİstanbul: 7. Baskı. Filiz Kitabevi.

Pekin, Ç. (2014). "İktisat Teorisinde İstihdam Yaklaşımları Çerçevesinde Türkiye'de İstihdam Sorunu Ve Çözüm Önerileri", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Teorisi Bilim Dalı,

Pekin , T. (1996). Makro Ekonomi. İzmir: Bilgehan Kitabevi.

Parasız İ. (2000).Modern Makro Ekonominin Temelleri. Bursa: 2. Baskı, Ezgi Kitabevi.

Parasız İ. (2001), Modern Makro Ekonominin Temelleri. Bursa: 2. Baskı, Ezgi Kitabevi.

- Seyidoğlu H. (1993). Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı, İstanbul 5. Baskı, Güzem Can Yayınları,
- Sorrentino, C. (2000). "International Unemployment Rates: How Comparable Are They?". Monthly Labor Review, ss.6 (123), 3-20.
- Şahin H. (2006). Makro İktisat, Bursa: 1. Baskı, Ezgi Kitabevi,
- Tatar M. (2006). "Türkiye'de İstidam-İşsizlik ve Çözüm Önerileri: Adıyaman İli Örneği", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş
- Talas, C. (1997). Toplumsal Ekonomi: Çalışma Ekonomisi, Ankara: (İmge Kitabevi Yayınları.
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği. Jeoloji Mühendisleri Odası 2. Öğrenci Kurultayı: (2007). İşsizlik. Ankara.
- Türkbal A. (1993). İktisada Giriş. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Tunca Z. (2001). Makro İktisat. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Uzun Ş. (2015). "Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye'de Aktif Emek Piyasası Politikaları", Çalışma ve Toplum Dergisi. Sayı 2, ss.7-24.
- Uluatam Ö. (1998). Makro İktisat, Dokuzuncu Baskı, Savaş Yayınları, Ankara
- Uzun Ş. (2005). "Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye'de Aktif Emek Piyasası Politikaları", Çalışma ve Toplum Dergisi. Sayı 2, ss.15-25.
- Uzun D. (2015). "Aktif İstihdam Politikalarının Uzun Süreli İşsizliğe Etkileri Ve Türkiye'de İstihdamın Yapısal Analizi", İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Ülgen M.E. (2010). Makro İktisat. Ankara: 2. Baskı, ss.260, Kutan Ofset Matbaacılık.
- Ünsal E. (2005). Makro İktisat. Ankara: 6. Baskı, İmaj Yayınevi.
- Yıldırım K. ve Karaman D. (2001). Makro Ekonomi. Eskişehir: 2. Baskı, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı.
- Yüksel H. M. (2005). "Türkiye'de İller Arası İşsizlik Oranı Farklılıkları, Göç ve Ekonomik Kalkınma". Sosyoekonomi, Göç Özel Sayısı, Sayı. 15, 258
- Yılmaz Ö. G.(2005). "Türkiye Ekonomisinde Büyüme İle İşsizlik Oranları Arasındaki Nedensellik İlişkisi", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi, Sayı: 2, ss.63-76.

EK.1**ANKET SORULARI**

1.Yaşı: 15-25 yaş () 26-40 yaş () 41-65 yaş () 65 yaş sonrası()

2.Cinsiyeti: Bay () Bayan()

3.Medeni hal: Evli () Bekar ()

4.Eğitim durumu:

Okur Yazar-değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()

Lisansüstü ()

5.Aylık geliriniz nedir?

0-500 TL () 500-1000 TL () 1000-2000 TL () 2000-4000 TL()

4000TL üstü ()

6.Sağlık güvenceniz nedir?

SGK () Yeşilkart() GSS Prim ödeyenler () Diğer...

7.SODES kapsamında verilen eğitimden nasıl haberdar oldunuz?

Gazete () İlan Panosu () İnternet () Tanıdık vasıtasıyla () Diğer()

8.Gittiğiniz kursun ismi nedir?

9.Çalışma durumunuz nedir?

İşsiz () İşçi () İşveren () Ev hanımı () Diğer ()

Bu kısımdaki sorular SODES projesi kapsamında eğitime katılan herkes tarafından cevaplandırılacaktır.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Eğitimlerin tanıtımı yeterli derecede yapılıyor.					
2.Eğitimlerin konuları gerçek iş hayatına uygun hazırlanmıştır.					
3.Eğitimlerim konu içerikleri yeterli derecede sunulmaktadır.					
4.Eğitim, konular hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip kişilerce verilmektedir.					
5.Eğitimler açık ve anlaşılır bir şekilde verilmektedir.					
6.Verilen eğitimin süresi yeterlidir.					
7.Eğitimler kişisel gelişimime katkı sağladı.					
8.Almış olduğum eğitim kendime olan güvenimi arttırdı.					
9. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katıldım.					
10.Eğitilere sosyal çevre edinmek için katıldım.					
11.Açılan kurslardan aldığım eğitim ile birlikte daha bilgili ve becerili oldum.					
12.Verilen eğitim ile birlikte kendimi daha iyi ifade etmeye başladım.					
13.Eğitimin verildiği yer uygundur.					
14.İstihdama yönelik SODES projelerinin amacına uygun bir şekilde yapıldığına inanıyorum.					
15.Yapılan SODES projelerinin ülkenin kalkınmasına katkı sağladığını düşünüyorum					
16.SODES projelerinde verilen kurs ücretleri yeterlidir.					
17.SODES projeleri yoksullukla mücadelede etkin bir					

araçtır.					
18.Açılacak diğer SODES kurslarına katılmayı düşünürüm.					
19.Açılacak SODES kurslarını çevremdeki kişilere öneririm.					
20.SODES projelerinin kimin tarafından koordine edildiğini bilmiyorum.					

SODES projeleri kapsamında yapılan kurslara katıldıktan sonra herhangi bir işte çalışıyorsanız aşağıdaki soruları cevaplandırın.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Aldığım eğitim iş hayatını tanımama yardımcı oldu.					
2. Eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum.					
3. Bu kursta edindiğim bilgiler sayesinde iş bulmam kolaylaştı.					
4.Bu eğitim kendi amaçlarımı işyerimin amaçlarıyla özdeşleştirmeme fayda sağladı.					
5.Çalıştığım yerden aldığım ücreti yeterli seviyede görüyorum.					
6.Yaptığım işten zevk alıyorum ve işimi seviyorum.					
7.Eğitim aldığım alanda kendimi geliştirmeyi umuyorum.					
8.İşimi uzun süre sürdürmeyi düşünüyorum.					
9.Çalıştığımdan beri kendimi mutlu hissediyorum.					
10.Çalıştığımdan beri aile içi çatışmalar azaldı					
11.Çalıştığımdan beri sosyal çevrem gelişti.					
12.Çalıştığım iş, aldığım eğitimin bir devamı niteliğindedir.					

SODES projeleri kapsamında yapılan kurslara katıldıktan sonra herhangi bir işte çalışmıyorsanız aşağıdaki soruları cevaplandırın.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Kursa iş bulmak için katılmadım.					
2.Çalışmak istemiş olmama rağmen ailem çalışmama izin vermedi.					
3. Eğitim seviyem iş bulmama engel oluyor.					
4.Kursa çalışmak için değil gelişimim için katıldım.					
5.Kursa çalışmak için değil kurs ücreti almak için gittim.					

ÖZGEÇMİŞ

13 Nisan 1987 KİLİS/merkez doğumlu Olan Gülperi KARAKUŞ Konya Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. iktisat bölümünden 2012 yılında mezun oldu. 2013 yılında evlendi. Ayrıca kamu yönetimi bölümünden yandal yaptı. Eğitim hayatına Kilis 7 Aralık Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü işletme ana bilim dalında devam etti. Gülperi KARAKUŞ halen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfında sosyal yardım ve inceleme görevlisi olarak çalışmaktadır.

VITAE

Gülperi KARAKUŞ was born in Merkez/KİLİS in 13 of April in 1987. She has graduated from Konya Selçuk University the Faculty of Economics and administrative Sciences of Economy Department in 2012. She married in 2013. She has also get a minor degree from the public administration faculty. She has continued her academic carrier in Kilis 7 Aralık University at the Institute of Social Sciences on Business Administration Department. Gülperi KARAKUŞ has been working as a social examiners at Social Assistance and Solidarity Foundation.